

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI**

**CİNSEL SALDIRI SUÇUNUN EŞE KARŞI İŞLENMESİ HALİ:
EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ**

Yüksek Lisans Tezi

Duygu Özgür YILDIRIM

Ankara-2019

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI**

**CİNSEL SALDIRI SUÇUNUN EŞE KARŞI İŞLENMESİ HALİ:
EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ**

Yüksek Lisans Tezi

Duygu Özgür YILDIRIM

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Berna ARDA**

Ankara-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI
ANABİLİM DALI

Duygu Özgür YILDIRIM

CİNSEL SALDIRI SUÇUNUN EŞE KARŞI İŞLENMESİ HALİ:
EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Berna ARDA

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Berna ARDA

Prof. Dr. Gülün Yamaner

Doç. Dr. Özge Yücel

İmzası





Tez Sınavı Tarihi 24 Aralık 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (20./01./2020.)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin Adı ve Soyadı

Duygu Özge HILDIRIM

İmzası

.....

TEŞEKKÜR

Öncelikle, tez çalışması boyunca ilgisini ve desteğini üzerimden eksik etmeyen, varlığıyla şanslı olduğuma inandığım değerli tez danışmanım, sevgili hocam, Prof. Dr. Berna Arda'ya derin bir minnet borçluyum. Yazdığım, yazacağım, dile getireceğim her teşekkür azdır.

Bu çalışmaya önemli katkılar sağlayan ve değerli eleştirileriyle çalışmamda bana rehberlik eden kıymetli hocalarım Prof. Dr. Güzin Yamaner ve Doç. Dr. Özge Yücel'e çok teşekkür ederim.

Yazma sürecinin en sancılı zamanlarında, "iyilik halimi" üst seviyede tutmama sebep canım kuzenim Ülkücan'a devam gücümü baki kıldığı için minnettarım.

Canım aileme, Ümit'e, Onur'a, Nazan'a beni yalnız bırakmadıkları, bu sürece sabırla, anlayışla destek verdikleri için teşekkür ederim. Minnetim daim.

Bu çalışmayı, sesleri ile bu çalışmaya katkı sunan kadınlar başta olmak üzere, bu yolda asla yalnız yürümeyeceğimi bilerek, anneanneme, anneme, kız kardeşlerime adıyorum.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÇİZELGELER DİZİNİ	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMLAR

1.1. TOPLUMSAL CİNSİYET	5
1.2. ŞİDDET	8
1.3. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET	10
1.4. CİNSEL ŞİDDET/TECAVÜZ	17
1.5. CİNSEL SALDIRI SUÇU	24
1.6. EVLİLİK İÇİ CİNSEL SALDIRI SUÇU	25

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE GEREÇ

2.1. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM	32
2.2. ARAŞTIRMA SORULARI	34
2.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ/TAKVİMİ	35
2.4. VERİ ANALİZİ	37
2.5. ETİK KURUL KARARI	39
2.6. AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU	39
2.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. DEMOGRAFİK VE AİLEVİ VERİLER	41
3.2. ŞİDDETİN TANIMI	42
3.3. CİNSELLİĞE BAKIŞ	54
3.4. CİNSEL ŞİDDETE YAKLAŞIM	58
3.5. ADLİ MAKAMLARA BAKIŞ AÇISI	70

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Tartışma	76
SONUÇ	94
KAYNAKÇA	96
EKLER	105
EK-1: DERİNLEMESİNE GÖRÜŞMELERDE YÖNELTİLEN SORULAR	105
EK-2: KATILIMCILARA GÖRÜŞME ÖNCESİ SUNULAN AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU.....	107
EK-3: ETİK KURUL KARARI	110
ÖZET	112
ABSTRACT	113

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1. Katılımcılara ait demografik ve ailevi veriler	41
Çizelge 4.2. Şiddetin türleri bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar	43
Çizelge 4.3. Şiddetin kaynakları bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar.....	48
Çizelge 4.4. Şiddetin kadında etkileri ve sonuçları bağlamı ile onun kapsamında belirlenen ana temalar	50
Çizelge 4.5. Cinsellik algısı bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar	54
Çizelge 4.6. Cinsellikten beklenti bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar.....	56
Çizelge 4.7. Cinsel şiddet algısı bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar.....	58
Çizelge 4.8. Kadınların cinsel şiddetin nedenini temellendirme eğilimi bağlamı ve bu kapsamda belirlenen ana temalar	60
Çizelge 4.9. Cinsel şiddetin kadında etkileri ve sonuçları bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar	63
Çizelge 4.10. Erkeğin tutumu bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar	66
Çizelge 4.11. Kadının baş edebilme mekanizmaları bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar	69
Çizelge 4.12. Kadın açısından cinsel şiddet vakalarında adli makamların rolü bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar	70
Çizelge 4.13. Adli makamlardan kaçınma nedenleri bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar	72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BİMER	T.C. Başbakanlık İletişim Merkezi
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (Convention on The Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)
CİMER	T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
HRW	İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch)
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu
TÜBAKKOM	Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UN WOMEN	Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi
WHO	Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)

GİRİŞ

Kadın alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin büyük baskısı ve medyanın kadınların kamusal alanda neredeyse sadece kötü muamele görerek ya da öldürülerek var olduklarını görmezden gelememesi nedeniyle, kadına şiddet kavramı yasalara girmiş; kapsamı ve türleri belirlenmiştir. İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen Avrupa Konseyi Sözleşmesi; şiddet, kadına şiddet, aile içi şiddet kavramlarını açık şekilde tanımlayarak, kadına karşı şiddeti önleme ve şiddetle mücadele hususunu uluslararası geçerliliği olan bir alana da taşımıştır.

Türkiye'de ise son dönemde, dünyadaki gelişmeler daha fazla görmezden gelinmeyerek, feminist aktivistlerin de büyük etkisiyle, Medeni Kanun ve Ceza Kanunlarında eskilerine oranla çok daha isabetli düzenlemeler yapılmıştır. “Ailenin korunması” yine devlet önceliğinde sayılsa bile, “kadına karşı şiddet” başlığı da özel yasalarda yerini bulabilmiştir.¹

Söz konusu yasal düzenlemelerin, uygulamaya geçirilen devlet politikalarıyla desteklenmediği sürece, yetersiz olacağı aşîkârdır. Her ne kadar 2012 yılında yayımlanan 6284 Sayılı yasayla “kadına karşı şiddetin “önlenmesi ibaresi yasa başlığına dâhil edilmiş olsa da, 2011 yılında Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı kaldırılarak, 8 Haziran 2011 tarihli Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur.² Söz konusu düzenlemeye karşı çıkılması adına kadın örgütleri tarafından

¹ Bkz. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Karar Sayısı: KHK/633,

3000 aşkın imza toplanmış, İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) Türkiye araştırmacısı Emma Sincliar – Webb tarafından “ Kadına yönelik şiddetin bu kadar yaygın olduğu bir ülkede, atılan bu adımın çok riskli” olduğu belirtilmiş, kadın örgütleri tarafından ise “kadın erkek eşitliğini sağlamak ve buna yönelik adımlar atmak, politikalar geliştirmekle yükümlü devletin, kadını birey olarak değil ailenin bir unsuru olarak gördüğü ve bu şekilde konumlandığı” ifade edilerek, büyük tepkisini çekmiştir.³ 2018 yılının Temmuz ayında ise Aile Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığı birleştirilerek, Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı adını almıştır. ⁴ En son 2018 yılının Ağustos ayında yapılan düzenlemeyle “Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı” ibaresi değiştirilmiş, “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” adını almıştır.⁵

Yapılan düzenlemelerden de anlaşıldığı üzere, kadını önceliklendiren yaklaşımlar geri plana itilmiş ve kadına yönelik politikalar geliştirmekten uzaklaşmış, kadın kavramı

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110608M1-1..pdf>, [erişim 10 Ekim 2019].

³ Burçin Belge, “Kadın Bakanlığı Kaldırıldı, Kadın Örgütleri Öfkeli”, <https://bianet.org/bianet/kadin/130585-kadin-bakanligi-kaldirildi-kadin-orgutleri-ofkeli> [erişim 11 Kasım 2019]

⁴ Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kararname Numarası 1, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf> [erişim 9 Kasım 2019].

⁵ Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kararname Numarası: 15, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/08/20180804.pdf> [erişim 9 Kasım 2019].

önce aile, sonra çalışma ve sosyal hizmetler alanları arasında sıkıştırılarak görünürlüğü yok sayılmıştır.

Kamu otoriteleri ve yargı nezdinde, bahsedilen olgunun belirtilen görüş açısıyla ele alınması ve bu noktada yapılan düzenlemelerin kadın ve şiddet sorununu karşılamada yetersiz kalmasının da etkisiyle şiddetin günden güne artmasına engel olunamamıştır.

Şiddet türleri arasında özellikle, cinsel şiddetin net verilere ulaşmakta zorlanılan bir alan olduğu bilinmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 2006 yılından itibaren düzenli olarak yayınladığı veriler doğrultusunda, 2011-2018 yılları arasında cinsel saldırı suçunun 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu uyarınca açılan tüm davalar içindeki oranının ortalama %0,3 olduğu belirtilmiştir.⁶ Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların adli makamlara taşınma oranının diğer suçlara oranla daha az olduğu bilinmekle birlikte aynı şiddetin hane içinde yaşanması halinde, net sayısal verilere ulaşmakta daha çok zorluk yaşandığı görülmektedir. Söz konusu istatistiklere bakıldığında cinsel saldırı başlığı altında, evlilik içi cinsel saldırı suçu ayrımı yapılmamış olması ise bu verilere ulaşmaktaki zorluğu arttırmakta, erişilmesini daha da güçleştirmektedir.

Niceliksel görünürlüğü zor olan evlilik içi cinsel saldırıya ilişkin kapsamlı araştırmaların yok denecek kadar az sayıda olması, şiddet araştırmalarının en büyük eksiklerinden olmuştur.

Sonuç olarak, bu araştırmayla söz konusu bu eksikliğin giderilmesine sınırlı da olsa katkıda bulunulmak istenmiş, evlilik içi tecavüz olgusu analiz edilmeye çalışılarak

⁶ Adli İstatistikler 2018 (Hizmete Özel), T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü yayını,
<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1982019170455istatistik2018.pdf> [erişim 10 Kasım 2019].

kadınların bu suça ilişkin şikâyet mekanizmalarını etkin kullanmamalarının arka planında yatan sebepler yine kadınların bakış açısını merkezde tutarak araştırılmıştır.



BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMLAR

Tanımlar başlığı altında, toplumsal cinsiyet, şiddet, Türkiye’de kadına yönelik şiddet, cinsel şiddet/tecavüz, cinsel saldırı suçu ve evlilik içi cinsel saldırı suçları kavramları tanımlanmıştır. Bu tanımlamalar ile tez içerisinde bahsi geçen kavramların daha anlaşılabilir hale getirilmesi hedeflenmiştir.

1.1. TOPLUMSAL CİNSİYET

Cinsiyet kavramının, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönüne işaret ettiği ifade edilir.⁷ Bu tanımın ise cinsiyetin, heteronormatif bir düzende ifade ediliş biçimi olduğu belirtilmektedir. İlkay Özküraplı heteronormativitenin, heteroseksüel eğilimleri dayatma ve sınırlamanın yanında, bunlar dışında kalan diğer girişimleri yasaklayan bir normlar bütünü olduğunu belirtir. Örneğin eşcinselliğin dışlanması heteroseksüellik tanımı içinde normal bir kabul sayılır.⁸

Cinsiyetin, biyolojik temelli olduğu düşünülür ve toplumsal temelli olduğu düşünülen toplumsal cinsiyetle arasında bir karşıtlılık ilişkisinin var olduğu ifade edilir. Toplumların iki cinsiyete genellikle hiyerarşik temelli ve ayrıştırıcı işlevler verdiği ve

⁷ Zehra Y. Dökmen, *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2010, s.19.

⁸ İlkay Özküraplı, “Queer Teori”, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, Feryal Saygılıgil (hazırlayan), , 2016, s. 213–230.

hem kadına hem erkeğe, onları toplumsal kadın ve erkeğe dönüştürecek toplumsal cinsiyetin dayatıldığı iddia edilir.⁹

Aksu Bora, toplumsal cinsiyeti Simone de Beauvoir'ın “Kadın doğulmaz, kadın olunur.” sözüne atıfta bulunarak ifade eder. Bora, kız çocuklarının annelik, sevecenlik, oğlan çocuklarının ise savaşçılıkla, tamire yatkınlıkla dünyaya gelmediklerini, aslında cinsiyetin “başımıza gelenlerle” ilişkili bir şey olduğunu belirtir. Kadın ve erkeğin tamamen farklı bir cins olduğunun tartışılmasız kabul edildiği bir hikâyenin içinde yaşadığımızı ve bu hikâyenin isminin ise “cinsiyet kalıpları” olduğunu ifade eder.¹⁰

Feryal Saygılıgil, erkek ve kadın olarak belirlenmemizin, sosyo-kültürel bir olgu olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Toplumsal cinsiyet kavramıyla da bu noktada karşılaşırız. Biyolojik temellere dayandığı düşünülen cinsiyet ile toplumsal temellere dayandığı düşünülen toplumsal cinsiyetin birbirinin karşıtı olduğu ve toplumsal cinsiyetin, kadın ve erkeği toplumsal kadın ve erkeğe dönüştüren bir kategori olduğunu belirtir.¹¹

⁹ Helena Hırata, Françoise Laborie vd. (haz.), *Eleştirel Feminizm Sözlüğü*, çev. Gülnur Acar-Savran, İstanbul, Kanat Kitap, 2004, s. 82-83.

¹⁰ Aksu Bora, “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (Seçbir), <http://secbir.org/images/haber/2011/01/15-aksu-bora.pdf> [erişim 24 Aralık 2019].

¹¹ Feryal Saygılıgil, “Giriş”, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, Feryal Saygılıgil (hazırlayan), Ankara, Dipnot Yayınları, 2016, s. 9–16.

Dedeoğlu, toplumsal cinsiyet kavramının kadın ve erkek olmanın salt biyolojik yönüne vurgu yapmadığını, biyolojik farklılıkların sonucunda meydana gelen sosyal ve kültürel değerlerle oluşan farklılıkları işaret ettiğini belirtir.¹²

Butler, verili bir cinsiyet ya da verili bir toplumsal cinsiyetten bahsedilebilmesi için önce cinsiyetin veya toplumsal cinsiyetin nasıl, hangi yollarla verildiğinin sorulması gerektiğine dikkat çeker. Toplumsal cinsiyetin, salt olarak cinsiyet üzerine “kültürün anlam işlemesi” olarak değerlendirilmemesi gerektiğini, toplumsal cinsiyetin, cinsiyetleri tesis eden üretim mekanizmasını da belirtmesi gerektiğini, sonuç olarak cinsiyetin doğayla ilişkisi nasıl tanımlanıyorsa, toplumsal cinsiyetin kültürle olan ilişkisinin de bu şekilde olduğunun kabul edilemeyeceğini ifade eder.¹³

Özküraplı, Foucault’nun da Butler’a benzer şekilde anatomik farkın, kültürel yorumundan önce gelmediğini belirtmesine dikkat çeker.¹⁴ Foucault’ya göre, biyolojik cinsiyet tanımının arkasında tarihsel olarak belirlenmiş bir cinsiyet şeklinin var olduğu ifade edilir.¹⁵

Butler, toplumsal cinsiyetin düzenlenmesini, en basit tanımıyla “toplumsal cinsiyetin yasal bir düzenlemenin harici yetki alanına girmesi” olarak tanımlar ve bazı noktalarda Foucault’nun görüşlerinden ayrıldığını ifade eder. Foucault’nun düzenleyici gücün toplumsal cinsiyet üzerinde olduğu kadar diğer toplumsal ve kültürel normlar

¹² Saniye Dedeoğlu, “Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye’de aile ve kadın emeği”, *Toplum ve Bilim*, sayı 86, 2000, s. 139-170.

¹³ Judith Butler, *Cinsiyet Belası: Femizm ve Kimliğin Alt Edilmesi*, İstanbul, Metis Kitap, 2019, s.50 vd.

¹⁴ Feryal Saygılıgil, 2016, s.216 vd.

¹⁵ Michel Foucault, *Cinselliğin Tarihi*, çev. Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2017.

üzerinde de etkisi olduğu iddiasını, toplumsal cinsiyetin iktidarın geniş düzenleyici uygulamasının bir örneği olduğu sonucu doğurması açısından eleştirir ve toplumsal cinsiyetin bu şekilde sınıflandırılarak, düzenleyici iktidarın altında tutulmasına karşı çıktığını belirtir.¹⁶

Kadın ve erkek olmanın, salt özden ya da doğuştan edinilmediğinin, belirli ilişkilerin parçası olmakla ilgili olduğu belirtilir. Toplumsal cinsiyetin yeniden inşasına etki eden birçok kurum vardır. Din, aile, medya, devlet bu organların başında gelir.¹⁷

Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ise toplumsal cinsiyeti, “Belli bir toplumun kadınlar ve erkekler için uygun gördüğü sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, etkinlikler ve yaklaşımlar” olarak tanımlamıştır.¹⁸

1.2. ŞİDDET

Şiddetin farklı tanımları olmasına karşın, şiddet, Türk Dil Kurumu'nda “karşıt görüşte olana kaba davranma”, Latince karşılığında “sert ya da acımasız kişilik, güç”, İngilizce'de karşılığı “yasa dışı bir haksızlık ya da fiziksel saldırganlık”, Fransızca'da İngilizce tanımına benzer tanımının yanında “rıza göstermesini sağlamak için birine baskı uygulama düşüncesi” anlamlarına gelmektedir.¹⁹

¹⁶ Judith Butler, “Toplumsal Cinsiyet Düzenlemeleri”, *Cogito*, Sayı 58, 2019, s. 73 vd.

¹⁷ Feryal Saygılıgil, 2016, s.9 vd.

¹⁸ T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Ulusal Eylem Planı (2016-2020)*, Ankara, 2016.

¹⁹ Serpil Kirel, "Erich Fromm'un Şiddete Yaklaşımı ve Bir Örnek Film: Falling Down-Sonun Başlangıcı", *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı 9, 1995.

Moses, “Şiddet Nerede Başlıyor?” isimli makalesinde, şiddet sorunun çok eskilere dayandığını ve bu soruna çözüm bulmanın zor olduğunu ifade eder. Moses’ın aktarımıyla, Winnicot’a göre şiddete eğilimli bir kişinin arka planında, “yetersiz kalan” ebeveyn sevgisi, aile şefkati ve diğer nesillere aktarılan şiddet içerir davranış biçimleri gibi etmenler yatar.²⁰

Hobart, şiddetin kendi başına ele alınamayacağını, bir dünya görüşünün parçası olduğunu ve derinlerde yatan bir şeyin belirtisi olduğu için uzak durulması gerektiğini düşündüğünü ifade eder. Şiddetin bizi “birey karşısında toplum” gibi bir ikiliğin içine düşürdüğünü aktarır.²¹

Balibar, şiddetin, kendisini kamusal ya da özel alanlar arasında dağılmasına müsaade etmeyeceğini, şiddetin belirli bir alana atfedilemeyeceğini belirtir. Bireylerin ve grupların şiddeti uygulayanlar ya da maruz kalanlar olarak net şekilde ikiye ayıramayacağını, çünkü şiddet uygulama riski taşıyanların, öncelikli olarak şiddete maruz kalanlar olduğunu, şiddetsizlik ve şiddet kavramlarının “olumluluk ve olumsuzluk” tanımlarına göre değerlendirilmesinin zor olduğunu ileri sürer.²²

Benjamin, şiddet eleştirisinin görevinin onun hukuk ve adaletle ilişkisini ortaya koyulması olduğunu, şiddet ve ahlak arasındaki ilişkinin çerçevelerini belirleyen hukuk ve adalet olduğunu ifade eder. Şiddetin ilkesel düzeyde adil bir amaca hizmet eden bir

²⁰ Rafael Moses, “Şiddet Nerede Başlıyor?”, *Cogito*, Sayı 6-7, 2018, s.23-27.

²¹ Mark Hobart, “Şiddet ve Susku: Bir Eylem Siyasetine Doğru”, *Cogito*, Sayı 6-7, 2018, s. 51-64.

²² Étienne Balibar, *Şiddet ve Medenilik: Weltek Library Konferansları ve Diğer Siyaset Felsefesi Denemeleri*, çev. Sevgi Tamgüç, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s.17 vd.

araç konumunda olduğu düşünülse dahi, ahlaki olup olmadığı sorusunun hala yanıt beklediğini belirtir.²³

Görüldüğü üzere güç ve şiddet paralel ilerlemekle birlikte, günümüzde, şiddet toplumsal bir sorun haline gelmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de kadına yönelik şiddet, mücadele edilmesi gereken ciddi bir toplumsal sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

Kadına yönelik şiddet konusunda toplumda bir duyarlılığın olmaması, şiddetin doğal karşılanması ve şiddet olgusunun temel insan haklarının ihlali olduğunun farkına varılmaması, şiddet kavramının yeniden inşasına zemin hazırlamaktadır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun m.2’de şiddetin tanımı; “Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesi ya da acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak ifade edilmiştir.

1.3. TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Türkiye’de kadına yönelik şiddet konusu 1980’li yılların sonunda etkin olmaya başlayan kadın hareketinin bir sonucu olarak ülkemiz gündemine girmiştir. 17 Mayıs 1987’deki “Dayağa Hayır” yürüyüşü, kadınların şiddete karşı ilk toplu tepkileri olarak ifade edilir. 1987’de Çankırı’da Mustafa Durmuş isimli hâkimin, kocasının sistematik şiddetine maruz kalan bir kadının boşanma davasını “*Kadının karnından sıpayı, sırtından*

²³ Walter Benjamin, “Şiddetin Eleştirisi Üzerine”, Aykut Çelebi (haz.), *Şiddetin Eleştirisi Üzerine* içinde, İstanbul, Metis Kitap, 2010, s. 19 vd.

sopayı eksik etmemeli” gerekçesiyle reddetmesi sonrası Çankırı’da sekiz avukatın başlattığı protestoların, İstanbul’da kampanyaya dönüşmesi ve başta Ankara olmak üzere diğer illere yayılmasıyla başlayan bu sürecin, akabinde, sokak gösterileri, imza toplama ve tartışmaları da beraberinde getirdiği ifade edilir. 17 Mayıs 1987’de İstanbul’da yapılan bu sokak gösterisine, 2500 kadının katıldığı basında yer almıştır. ²⁴ Hâkimin boşanma davasını reddetme gerekçesi ise, kadına yönelik şiddeti meşru gören bakış açısının, kendisine hukuk sisteminde yer bulduğuna işaret etmektedir. Işık, 90’ların kadın hareketinde kadına yönelik şiddetle mücadelede "Dayağa Hayır!" kampanyasına hayat veren ve bu kampanyaya eklenen kadın gruplarının kalıcılışmayı başarmaları, bu mücadelenin önemi olarak değerlendirir. ²⁵

Kadın hareketinin, barolarda da kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsallaşmaya gidilmesine yol açmasına öncü olmasıyla, İstanbul ve Ankara barolarında kadınlara hizmet veren danışma merkezleri açılmış, 1999 yılında Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu (TÜBAKKOM), İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu’nun girişimiyle kurulmuş, söz konusu kurum Medeni Kanun ve Ceza Kanununun cinsiyetçi ifadelerden arındırılmasında önemli pay almış ve bu konuda hazırladığı raporla, etkili rol oynamıştır. Hane içi şiddeti de içine almak üzere, TÜBAKKOM’un kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılıktan kaynaklanan soruna çözüm üretmeye yönelik çalışma amacı taşıdığı ifade edilmektedir. ²⁶

²⁴ S. Nazik Işık, "1990’larda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Hareketi İçinde Oluşmuş Bazı Gözlem ve Düşünceler", *90’larda Türkiye’de Feminizm* içinde, İstanbul, İletişim Yayınları, 2011, s. 41-72.

²⁵ S. Nazik Işık, 2011.

²⁶ Yeşim Arat ve Ayşe Gül Altınay, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul, 2008.

Yine kadına karşı ayrımcılığın önlenmesine yönelik büyük adımlardan biri ise 1979 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (Convention on The Elimination of All Forms of Discrimination Against Women- CEDAW) kabul edilerek 1980 yılında yürürlüğe girmiş olması, Türkiye'nin de sözleşmeye taraf devletlerden olmasıdır.²⁷

CEDAW, kadın haklarını düzenleyen en önemli belgelerden biri kabul edilir ve kadınlara cinsiyet sebebiyle yapılan her türlü ayrımcılığı yasaklayarak, taraf devletleri de önlemler almakla yükümlü kılmıştır. CEDAW özellikle kadınların insan haklarının toplum ve kültürlerinden bağımsız, kadının toplumsal konumu ve medeni halinden bağımsız her kadın için aynı olması gerektiğini belirtir.²⁸ Söz konusu sözleşmenin yürürlüğe girmesi ile kadın erkek eşitliğine ilişkin politikaların hazırlanmasının hızlandırıldığı, kadın kurumlarıyla iş birliği yapılarak, daha etkili baskı gruplarının oluşturulduğu, yine kadın erkek eşitliğine aykırı hükümlerin değiştirilmesi yönünde olumlu baskı gücü oluşturduğu ifade edilmektedir.²⁹

Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında sayılabilecek diğer bir önemli gelişme 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un Ocak 1998'de yürürlüğe girmesi olarak sayılabilir. Kanun önceliğini “ailenin korunması” yanında almış olsa da

²⁷ Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 14.10.1985, Sayısı: 18889, <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/KadinlaraKarsiAyr imciliginOnlenmesiSozlesmesi.pdf>, [erişim 24 Aralık 2019].

²⁸ Şafak Parlak Börü, “Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye'nin Konumu”, *TBB Dergisi*, (Özel Sayı), 2017, s. 43-63, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-2017-1715>, [erişim 24 Aralık 2019].

²⁹ Börü, 2017, s. 43 vd.

bu yasa feminist aktivistlerin, aile içinde kadını şiddete karşı korumaya ilişkin alabildikleri önemli bir adımdır. Ancak söz konusu yasanın yetersizliği basında da çok fazla gündemini koruyan A.P.’nin boşandığı eşi tarafından öldürülmesiyle anlaşılmıştır.

A.P., hâkim tarafından bir günde yazılabilecek koruma kararının, yasada boşanmış kadına koruma sağlanacağına ilişkin bir hüküm bulunmadığı gerekçesiyle, verilmemesi sonucunda öldürülen bir kadındır. Söz konusu yasa kaldırılmış ve birlikte yaşayan çiftleri de kapsayan şekilde yeni bir yasa yürürlüğe girmiş olsa da³⁰, hatta yasa kaldırılmadan aynı hâkim tarafından A. P. davasından hemen sonra, benzer bir olay için başka bir kadına koruma kararı verilmiş olsa da³¹, ne yazık ki A. P. bu gelişmelere tanık

³⁰ 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 2012 yılında 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un yürürlüğe girmesiyle, yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni kanun ve maddelerinin detaylı incelemesi için Bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>

³¹ Paşalı’nın ölümünden 23 gün sonra, aynı mahkemeye, öğretim görevlisi bir kadının eski eşine karşı açtığı davada, avukat, öğretim görevlisi müvekkilinin kendisini döven, borçlanan, başka kadınlarla görüşen kocasından ayrıldığını, buna rağmen eski eşin evi basarak 5 yaşındaki çocuğunun yanında müvekkilini dövdüğünü bildirdi. Paşalı davasında olduğu gibi AİHM kararını ve uluslararası sözleşmeleri anımsatan avukat, kanunda yeri olmasa da uluslararası hukuk uyarınca, müvekkili için koruma kararı verilmesini istedi. Paşalı’yı uluslararası hukuku gözardı ederek korumayan mahkeme, çıkardığı acı dersin de etkisiyle bu kez farklı davrandı. Mahkeme, AİHM’nin Türkiye’yi tazminata mahkûm ettiği Nahide Opuz kararını gerekçe göstererek, öğretim görevlisinin ayrıldığı eşi için “tedbir” kararı verdi.

Detaylar için Bkz. <http://haber.kanald.com.tr/Haber/Yasam-34/Ayse-oldu-hakim-uyandi-13396.aspx> [erişim 26 Kasım 2016]

olamamıştır. “Eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını...”³² ibaresinin yer aldığı eski yasaya göre, boşanmış bir kadının artık boşandığı eşiyle “aynı çatı altında yaşamadığı” gerekçesiyle istenilen koruma kararına red vermesi gereken hâkim -ya da sistem için- önem taşıyan kadın değil, ailedir.

Ev içi şiddetin görünürlüğü açısından Opuz Kararı büyük önem taşımaktadır.³³ Kuyucu, söz konusu kararla kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık yasağı arasındaki bağın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından da tanındığına ve kadına yönelik şiddet davasında ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinin belirtildiğine vurgu yapar. Bu nedenle Opuz Kararının kadına yönelik şiddet davalarında farklılık taşıdığını ve özel bir ilgiyi hak ettiğini belirtir.³⁴

Yine 2012’de yürürlüğe giren 6284 Sayılı Kanun’la, kanun ismine “Ailenin Korunması”nın yanında “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi” ibaresi eklenmiş, ev içi şiddet tanımı geliştirilerek, “şiddet mağduru uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da” ibaresi yasaya dâhil edilerek, “hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet”, ev içi şiddet olarak tanımlanmıştır. Özellikle kanun içinde yer alan ve “kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü

³² Bkz. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun (mülga) m.1

³³ Opuz- Türkiye Kararı, Başvuru no. 33401/02, Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 3. Daire, Strazbourg, 9 Haziran 2009.

³⁴ AİHM Kararlarının Uygulanmasının İzlenmesi, Opuz Kararının Uygulanması (Başvuru No: 33401/02, 9 Haziran 2009), İzleme Raporu, Nisan Kuyucu (haz.), 2015, http://www.aihmiz.org.tr/files/opuz_rapor.pdf, [erişim 24 Aralık 2019].

*tutum ve davranışın” kadına yönelik şiddet olarak tanımlanması azımsanmayacak bir gelişmedir.*³⁵

Bu yasadaki tanıma paralel olarak Türkiye’nin de imzaladığı, İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin tanımlar başlıklı 3. Maddesinde de³⁶; *“kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak ele alınmış ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem, tehdit, zorlama, keyfi olarak özgürlükten, ekonomik gereksinimlerden yoksun bırakma, kadına karşı şiddet”* sayılmıştır.

İstanbul Sözleşmesi’nin amacının kadınları her türlü şiddete karşı korumak, kadına karşı şiddeti ve ev içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak olduğu ifade edilir. Yine İstanbul Sözleşmesi’nde CEDAW’a benzer şekilde her türlü ayrımcılığın önlenmesi zorunluluğuna vurgu yapılarak, kadın ve erkek eşitliğinin yaygınlaştırılması gerekliliğinin altı çizilmiştir. Ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik politikalar geliştirilmesi, kadına yönelik şiddetin tümüyle ortadan kaldırılması ve şiddetin sonlandırılması için gerekirse kuruluşlar ve kolluk birimlerinin birbiriyle iş birliği halinde çalışması hususunda destek sağlamayı amaçlaması, İstanbul Sözleşmesi’nin diğer amaçları arasında sayılmaktadır.³⁷

³⁵ 6284 Sayılı Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>

³⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>

³⁷ Börü, 2017, s. 43 vd.

Gülriz Uygur, İstanbul Sözleşmesi'nin, kadına yönelik şiddet tanımında ayrımcılık ibaresine yer vermesi, söz konusu şiddetin cinsiyetten kaynaklandığına işaret etmesi ve eşitlik sorunuyla ilgisine dikkat çekilmesi açısından önemli olduğunu belirtir.³⁸

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Kaldırılmasına Dair Bildirge'de ise (madde 1), kadınlara yönelik şiddet, *"ister kamusal ister özel hayatta olsun bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan, cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi"* olarak ifade edilmiştir.³⁹

Görüldüğü üzere yaygın olanın aksine, şiddet sadece fiziksel şiddet olarak kabul edilmemiş, kadın hakkını ihlal eden, cinsiyete dayalı her türlü cinsel ayırım, kadına zarar veren her türlü psikolojik ve ekonomik eylem, şiddet tanımı ve türleri arasında yerini almıştır. Dolayısıyla hakaret, tehdit, zorla  alıştırma, çalışmak isteyen kadını çalıştırmama, evli olsun ya da olmasın kadını rızası dışında cinsel ilişkiye zorlama vs. durumların hepsinin şiddetin bir biçimi olduğu ifade edilir.

2004 yılında kabul edilen ve 1 Haziran 2005'te yürürlüğü giren yeni 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu da kadınların yoğun çabaları ile şiddet içeren maddelerinden

³⁸ Gülriz Uygur, "İstanbul Sözleşmesi Işığında Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin  nlenmesine Dair Kanun'un Temel Yaklaşımı", Betül Yazar(dерleyen), *Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015.

³⁹ Bkz. Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadına_karsi_siddet/BM%20Kad%C4%B1na%20Kar%C5%9F%C4%B1%20%C5%9Eiddetin%20Ortadan%20Kald%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1na%20Dair%20Bildirgesi%2020.12.1993.pdf, [erişim 10 Ekim 2019].

arındırılmıştır. Eski 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda kadına yönelik cinsel şiddet içeren suçlar, “genel ahlak ve aile düzenine ilişkin suçlar” içerisinde yer alırken, söz konusu bakış açısı, namus gerekçesi ile işlenen suçlarda ceza indirimine olanak sağlamasının yanında, tecavüze uğrayan kadınların tecavüz edenle evlenmesi halinde suçlunun ceza almamasına izin vermekteydi. Yeni kanun ise cinsel şiddet içeren suçları “kişilik hak ve özgürlüklerine karşı suçlar” içerisinde tanımlamaktadır. Bu kapsamda, cinsel şiddet içeren suçlar yeniden tanımlanmış, kapsamaları genişletilmiştir. Kadınlar evlilik içinde tecavüz ve cinsel saldırıya karşı korunmaya alınmışlardır. Tecavüzcüsüyle evlenmede cezanın ertelenmesini öngören madde kaldırılmıştır.⁴⁰ Daha sonra da ayrıntılı tartışılacağı üzere, özellikle kadının tecavüzcüsüyle evlenmesine olanak sağlayan söz konusu (mülga) madde, aslında devletin ve hukukun kadına yasal yollardan ikinci tecavüzü sayılabilir. Aynı şekilde erkeğin evlilik içerisinde, kadına tecavüzünü de meşru kılan bir anlayışa da zemin hazırlamakta, beraberinde getirmektedir. Söz konusu kaldırılmış yasa maddesi, cinsel şiddetin devlet eliyle yeniden üretilmesine, belki de en iyi örneklerden biridir.

1.4. CİNSEL ŞİDDET/TECAVÜZ

Altınay ve Arat, cinsel şiddetin alan araştırmalarında sorgulanmaya başlanmasının yakın tarihlere denk geldiğini ve tanımı noktasında hala kararsızlıkların yaşandığını ifade ederler.⁴¹

Literatürde “cinsel şiddet”e ilişkin farklı tanımlamalar bulunmakla birlikte, Dünya Sağlık Örgütü’nün (2002) yayınlamış olduğu “Şiddet ve Sağlık Konusundaki Dünya

⁴⁰ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu (Mülga) Bkz. <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm>

⁴¹ Arat ve Altınay, 2008.

Raporunda “cinsel şiddet”, “*cinsel bir eylem gerçekleştirmeye, istenmeyen cinsel sözler söylemeye, cinsel yaklaşım ve tekliflerde bulunmaya ya da bir kişiyi ticari amaçla cinsel olarak kullanmaya yönelik eylemlerin tümünü kapsamakta olup, kurbanla fail arasındaki ilişki her ne olursa olsun, kurbanın evinde ya da iş yerinde sınırlı kalmaksızın her türlü koşulda bir kişinin cinselliğine karşı dolaylı ya da direkt olarak ve zorlamayla yapılan cinsel bir eylemi içermektedir*” tanımın yer aldığı ifade edilmektedir.⁴² Tanımdan da anlaşılacağı üzere, cinsel şiddet, ev dışında ya da içinde farketmeksizin baskı ve zor kullanma şeklinde kendini göstermekte, içinde psikolojik tehdit unsurlarını da barındırmaktadır.

Dripps, toplumların tarih boyunca pek çok cinsel davranışı cezalandırma yoluna gittiğini, bu cezalandırmaların bir kısmının kadına karşı şiddete de yönelik olduğunu, ancak temel amacın kadının bireysel olarak özgürlüğünün sağlanması olmadığını ifade eder.⁴³ Korkusuz, bunun altında yatan sebebin genel ahlakın korunması olduğunu belirtir.

⁴⁴ Türk Ceza Kanunu'ndaki gelişmeler de ne yazık ki bu anlayışla paralellik göstermektedir.

Hande Ögüt ise, cinsel şiddetin temelinde sistemli sahipliğin ve tahakküm ilişkilerine dayanan erkek egemenliğinin olduğunu belirtir. Cinsel şiddetin sadece cinayetle, dayakla, tecavüzle, tacizle açığa çıkmayacağını, aşağılama, kimliğe yönelik saldırılar, hakaret, kadınları sindirmeye yönelik davranışlar, "özerk birey olarak var

⁴² Merve İnce, Ayten Zara Page, “Aile içi şiddet konusunda bir derleme”, Türk Psikoloji Yazıları, cilt 11, sayı 22, 2008, s. 81–94.

⁴³ Donald A. Dripps, “Beyond Rape: An Essay On The Difference Between The Presence Of Force And The Absence Of Consent”, *Columbia Law Review*, 1992, s. 1781.

⁴⁴ Gülşah Korkusuz, “Cinsel Saldırı Suçu (TCK m.102)”, 2013, s. 815–854.

olmalarını engellemek amacıyla" özel ya da kamusal yaşam ayrı olmaksızın, fiziksel, psikolojik ve cinsel acı verici tüm eylemleri kapsadığını belirterek, cinsel şiddet tanımını geniş yorumlamaktadır.⁴⁵

Korkusuz ise, kışkırtılan erkek cinselliğinin kontrolünü sağlamanın zor olduğuna dair yaygın yanlış inancın, kadının cinsel saldırıya maruz kalması sonrası utanç duymasına ve kendisini suçlamasına sebebiyet verdiğini ifade eder. Dolayısıyla bu anlayışla, kadının, üstü kapalı şekilde erkeği davet ettiği ve cinsel saldırıya mahal verdiği inancını pekiştirdiğine, cezai adalet sisteminde de bu ön kabulle yüzyüze kalındığına dikkat çekmektedir.⁴⁶

Özkazanç, cinsiyetlendirilmiş şiddet kavramını belirterek, tüm şiddet türlerinin en başından beri, derin şekilde cinsiyetlendirilmiş olduğunu ifade eder.⁴⁷

MacKinnon tecavüzün salt tek başına bir olay, ahlak kurallarını yıkan bir süreç ya da iki kişi arasında ters giden bir ilişki olarak yorumlanmasına karşı çıkar ve tecavüzü, başlı başına bir terör ve işkence eylemi olarak tanımlar.⁴⁸

Parla, Helene Cisoux'nun Medusa'nın Gülüşü'nde, "*Vücudunu yaz. Ondan başka yazacak neyin var? Unut geçmişi, ağlayıp, yaralarını deşmekten ne çıkar? Sıfırdan başla ve vücudunu yaz. Kaleminden akan mürekkep, ananın ak sütü gibi saftır!*" diye

⁴⁵ Hande Ögüt, "Eril Cinsel Şiddetin Sinemasal İnşası, Pornografi ve Tecavüz Temsilleri", Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi, Varlık Yayınları, Sayı 1262, 2012, s. 9-14.

⁴⁶ Korkusuz,2013.

⁴⁷ Alev Özkazanç, "Psikanaliz, Feminizm ve Şiddet", *Cinsellik, Şiddet ve Hukuk: Feminist Yazılar* içinde, Dipnot Yayınları, 2013, s.45 vd.

⁴⁸ Catharine A. MacKinnon, *Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru*, 2003, s.199.

haykırdığını belirtir.⁴⁹ Ancak ne yazık ki, kadın cinayetleri, şiddet, tecavüz bu beden üzerinde meşrulaşmaktadır.

Söz konusu meşruiyetin, temelini, tecavüz olgusuyla iç içe geçen mülkiyet hukukundan aldığı ifade edilir. Çünkü tecavüz kadına karşı değil, bir babanın ya da kocanın malına karşı işlenmiş sayılmaktadır.⁵⁰ Genel olarak bir saldırı olarak tecavüz olgusunun mülkiyet hukukuyla iç içe geçmiş olduğu görülür. Kadına tecavüzün, babanın veya kocanın malına karşı işlenen bir suç olarak kabul edilmesi tarihteki yaygın anlayıştır. Korkusuz, temelleri Antik Yunan'a kadar uzanan bu düşüncenin, hukuk sistemine de yansıdığını belirtir.⁵¹

Benzer bir duruma, Berktaş da dikkat çekerek, İngiltere'de kadınların 19. yüzyıl ortalarında dahi baba ve kocalarının mülkü olarak göründüklerini, kadınların 1882 yılına kadar mülk edinme ve işletme haklarının olmadığını, 1975'te cinsiyet ayrımcılığını sona erdiren yasanın, 1991 yılında ise evlilik içi tecavüzünün yasaklandığını belirtmiş, İngiltere'de "karının satılması" (wife selling) geleneğinden bahsederek, karısından kurtulmak isteyen ve boşanma yolunu pahalı bulan erkeğin, kadının mülkiyetinin elinde olduğunu gösterir şekilde kadını, boynuna kayış bağlayarak müzayedeye götürdüğünü, açık arttırma yoluyla kendisine en yüksek ücreti veren erkeğe, karısını sattığını belirtir.⁵²

MacKinnon da kadının cinselliğinin erkeğin mülkiyeti altında olduğu anlayışına vurgu yaparak, kadının cinselliğinin alınıp satılabilen, takas edilebilen bir şey olduğunu, ancak kadının hiçbir şekilde o cinselliğe sahip olamayacağını ifade eder. Erkeklerin ise,

⁴⁹ Jale Parla, "Kadın Eleştirisi Neyi Gerçekleştirdi?", Sibel Irzık, Jale Parla (derleyenler), *Kadınlar Dile Düşünce* içinde, 2014, s. 15-35.

⁵⁰ Dripss, 1992.

⁵¹ Korkusuz, 2013.

⁵² Fatmagül Berktaş, *Tarihin Cinsiyeti*, 2012, s. 44.

mülkiyet konusunda gösterdikleri ciddiyeti, kadın cinselliği için hiçbir şekilde göstermediklerini, bu nedenle de cinsel deneyimi olmuş bir kadının, tecavüze uğradığında yitirdiği şeyi anlayacaklarını, onlara göre kadının kaybedeceği bir şey olmadığını savunur.⁵³

New Bedford Çetesi tecavüz davasında savunma avukatı⁵⁴ olan Edward Harrington'dan alıntılanan “*Eğer bir erkekle yaşıyorsan, neden sokaklarda sürüp kendine tecavüz ettiriyorsun?*” sözü, aslında sadece bir savunma avukatının kişisel düşüncesini yansıtmamakta, toplumun tüm savunma mekanizmalarının kadın tecavüzündeki kökleşmiş eril bakış açısını göstermektedir.

Tönel, cinsel şiddetin, tacizin, tecavüzün medyada, dizilerde, sinemada “hak etme söylemi” üzerinden kurgulandığını, tecavüzün kadınların bilinçaltılarında yatan bir arzu gibi sunulduğunu, bu nedenle bir tecavüzün bir şiddet eyleminden ziyade kadınların bilinçaltındaki arzularına erkekler tarafından verilen yanıt olarak değerlendirildiğinin altını çizer.⁵⁵ Örneğin popüler dizilere bakıldığında, kadın tecavüz karşısında suskun kalır, yargı yoluna başvurmaz, başvurursa tekrar tacize, şiddete maruz kalır, onu kollayan bir adalet sistemi bulunmadığı gibi, ailesinden de sevenlerinden de destek bulamaz. Aslında tecavüzü, şiddeti dillendirme süreci, izleyicide, kadını yalnızlaştırır, daha çaresiz bırakır izlenimini uyandırır.

MacKinnon, tecavüz her ne kadar cinsel bir suç olarak sayılsa dahi, cinsel ilişki izlenimini uyandırdığı takdirde suç olarak farzedilmediği görüşünü dile getirir. Çünkü

⁵³ MacKinnon, 2003, s.200.

⁵⁴ Aktaran Catharine A. MacKinnon, *Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru*, İstanbul, Metis Kitap, 2003, s.198.

⁵⁵ Ebru Tönel, “Kadın, Medya, Şiddet!”, *Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Varlık Yayınları, Sayı 1262, 2012, s. 14-18.

yasal tanımıyla tecavüz bir kadının cinsel onuruna ve de özel yaşamının bütünlüğüne karşı işlenmiş bir suç olarak sayılmaktan ziyade, kadının tek bir erkek tarafından sahip olunmasına, dolayısıyla kadının tekeşliliğine karşı bir suç olarak düşünülmektedir.⁵⁶

Korkusuz; cinsel saldırı ve aile içi şiddetin güncel tarihte hukukta ele alınışında cinsiyet eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığı, dolayısıyla kanunların da bu hedef doğrultusunda değiştirildiğini ancak kadın erkek ilişkilerindeki cinsiyet rollerine ilişkin tutumda bir değişiklik olmaması nedeniyle, kadınların mevcut düzenlemelerle korunamadıklarını ifade eder. Kolluk kuvvetleri, hâkimler, savcılar ve savunucu konumundaki avukatların, bu konulardaki bakış açılarının, kanunların nasıl uygulandığında büyük ölçüde etkisi olduğunu ileri sürer.⁵⁷ Bunun yanında, tecavüz failinin yabancı biri olacağına dair toplumda yaygın bir inanç olsa da, cinsel saldırıya eş, yakın ilişki içinde bulunan erkek tarafından maruz kalınması, söz konusu şiddetin tekrarlanması ve şiddetin diğer türlerini de beraberinde getirmesi açısından büyük tehlike ve risk oluşturduğunu belirtir.⁵⁸

MacKinnon da tecavüz olgusunun, evli kadınlar için daha vahim sonuçları olabileceğinin altını çizerek, mahkemelerin ve yargının bu yöndeki tutumunu eleştirir. Evlilik içi tecavüz davalarında, mahkemelerin, "cinsel ilişkiyi kadın da istemiştir" yönündeki ön kabullerini bir yana bırakmak için daha güçlü "zulüm örnekleri" istediklerini, bu yaklaşımlarının da aslında kadınlara tanıdık erkekler tarafından tecavüz edilmeyeceğine dair düşüncelerinin sonucu olduğu, dolayısıyla tecavüzün ancak bilinmeyen bir başka kişiyle olabileceği bakışından gelmesiyle ilgili olduğunu sürer.

⁵⁶ MacKinnon, 2003, s.199.

⁵⁷ Korkusuz,2013.

⁵⁸ Korkusuz,2013.

MacKinnon'a göre, "*Erkekler, tanıdıkları kadınlara tecavüz etmezler.*" Oysa kadınlar için tanıdıkları biri tarafından tecavüze uğramalarının daha sarsıcı olabileceğinin altını çizer.⁵⁹

Belki de evlilik içi cinsel saldırı suçlarının görünmezliği, bize durumun ne kadar “görünür kılınması” gerektiğini, bir Cixous edasıyla haykırmaktadır.

MacKinnon, tecavüz yasalarının, evli kadınların ev içinde tecavüze uğramasının “normalliğini” destekleyen anlayışına çarpıcı bir gönderme yapar. Ona göre yasalar, erkeklerin olası tecavüzünü rızaya göre düzenleyen bir sistem sunar. İlk kategoriye, her türlü cinsel ilişkinin yasaklandığı evdeki bakire kızlar ve öteki kızlar girerken, öteki kategoride hiçbir yasağın söz konusu olmadığı "orospudan farksız eşler" ve fahişeler bulunur. Kızların rıza gösterdiği düşünülemez ama eş ve fahişelerin başka seçenekleri olmadığı için kendiliğinden rıza gösterdikleri varsayılır.⁶⁰

Korkusuz, feminist savunucuların; hukuk sisteminin, sadece belli tiplerde mağdurları koruduğunu ve böylelikle erkeklerin, kadınlar üzerinde özellikle cinsel yönden kurdukları mülkiyet hakkını hukuk sistemiyle korumayı sürdürdüğünü öngördüklerini ifade eder.⁶¹ Günümüzde ceza hukuku düzenlemelerinde birçok ülkede evli veya bekâr, kadın veya erkek herkesin cinsel saldırı suçunun mağduru olabileceği kabul edilmekteyse de uygulamada kadın üzerindeki cinsel mülkiyeti korumaya yönelik yaklaşımın devam ettiği görülmektedir. Söz konusu anlayışın, sadece yasal düzenlemelerle ortadan kaldırılamayacağı/kaldırılmadığı uygulamadaki örseleyici tutumdan da anlaşılmaktadır.

⁵⁹ MacKinnon, 2003, s. 204.

⁶⁰ MacKinnon, 2003, s.203.

⁶¹ Korkusuz, 2013.

1.5. CİNSEL SALDIRI SUÇU

Türk Hukuku'nda cinsel özgürlüğü ihlal eden davranışlar, 5237 sayılı TCK'da ikinci kitabının "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı kısmının "cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar" başlıklı altıncı bölümünde düzenlenmiştir. Cinsel saldırı suçu 102. maddede şu şekilde hükme bağlanmıştır:

"Cinsel saldırı

"Madde 102- (Değişik: 18/6/2014-6545/58 md.)

"(1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

"(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

"(3) Suçun;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından,

d) Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,

e) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

“(4) Cinsel saldırı için başvurulmuş cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

“(5) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.”

1.6. EVLİLİK İÇİ CİNSEL SALDIRI SUÇU

Cinsel saldırı suçunun yer aldığı TCK m.102/2 de “ ... bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde...” denilmek suretiyle, eşe karşı tecavüz şikayete bağlı olarak suç kapsamına alınmış ve tanımlanmıştır. Söz konusu tanımın yasalara girmesi, hayli sancılı süreçlerden geçmiş olsa da, hukukun en nihayetinde ruhuyla kabul etmeye yanaşmasa da lafzıyla evlilik içi cinsel saldırıyı, suç olarak kabul ettiğinin göstergesidir. Artık devletin özel alana müdahaleye gözünü kapatamaması, "özel alan: hukuktan özgürlüğün cenneti mi?" sorusunu soran Fatmagül Berktaş'ca şöyle ifade edilir:

“ ...Örneğin son değişikliğe kadar, yani 75 yıldan uzun bir süre aile içinde reisliği erkeğin görevi ve hakkı kabul eden Türk Medeni Kanunu, özel alanda erkeğin ataerkil iktidarına yasal zemin kazandıran devletin özel alana müdahalesini; buna karşılık evlilik içi tecavüz kavramına ne Medeni Kanun ne de Ceza Kanunu'nun yer vermemesi de, devletin müdahale ve düzenleme hakkını kullanmamasını simgeler. Her iki yaklaşımın ortak paydası ise, erkek iktidarının korunmasıdır. Sonuç olarak, “hukuktan özgürlük”, ev içini bazen erkeğin cenneti yapsa bile, Galeano'nun saptamasını haklı çıkaracak biçimde, kadınlar ve çocuklar için cennetten çok, terör kültürünün egemen olduğu bir cehennem söz konusudur...”⁶²

⁶² Berktaş, 2012, s.38.

Canikoğlu, kadına yönelik şiddet ve onun özelinde kadına yönelik cinsel şiddetin, feminist kuramcılar tarafından, erkeğin kadını baskı altına alarak tahakküm kurma yöntemlerinden biri olduğunun ileri sürüldüğünü ve temelinin patrikayarkaya dayandığının düşünüldüğünü ifade eder. Ona göre, erkeklerin de bu suçun mağduru olabileceği gözlemlense de istatistiklerin de gösterdiği şekilde bu suçun esas mağdurunun kadınlar olduğu açıktır. Bu nedenle kadına yönelik şiddet salt hukuk ve ceza temelinde bir sorun değil, aksine politik bir sorundur.⁶³

⁶³ Seher Kırbaş Canikoğlu, “Feminist Bir Perspektifle Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel Saldırı Suçu,” *Fe Dergi* 5, no. 1, 2013, s. 61-73.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE GEREÇ

Yapılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yönteminin standart tek bir tanımının olmadığı ifade edilmekle birlikte⁶⁴, Denzin ve Lincoln'un tanımı doğrultusunda, nitel araştırmanın dünyayı görünür hale getiren, dönüştüren yorumlayıcı ve materyal uygulamalarından oluşan bir aktivite olduğu belirtilmektedir.⁶⁵ Nitel araştırma sürecinde, algıların ve olayların gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmaya çalışıldığı ifade edilir.⁶⁶ Araştırmacıların kişilerle kendi ortamlarında yüz yüze görüştükleri, tek bir veri kaynağından ziyade gözlemler, mülakatlar, dokümanlar gibi veri toplama yöntemlerini kullandıkları, esas olarak tümevarım olmak üzere tümdengelimli mantık sürecinden de yararlanabildikleri, araştırma sürecinin zamanla şekil aldığı, yer yer veri toplama biçimlerinin, çalışılan bireylerin bile süreçte farklılık gösterebildiği çok yönlü bir araştırma yöntemi olması nedeniyle, nitel araştırma yöntemi bu çalışmada tercih edilen yöntem olmuştur.⁶⁷

Kümbetoğlu, sayısal değerlerden, deney ve ölçümlerden ziyade sözlere, gözleme, yoruma, davranışlara önem vermesi nedeniyle, niteliksel yöntemin kadın çalışmaları

⁶⁴ A. Yıldırım ve H. Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2000, s. 18.

⁶⁵ John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, 2013, s. 42 vd.

⁶⁶ Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 19.

⁶⁷ Creswell, 2013, s. 42-47.

alanında daha çok yer bulduğunu ifade eder.⁶⁸ Bunun sebebini ise geleneksel araştırma ve yöntemlerin aksine, niteliksel araştırmanın kadın yaşantılarının, sorunlarının, deneyimlerinin görünür kılınmasına olanak vermesi olduğunu belirtir.⁶⁹

Niteliksel araştırma yöntemi içinde ise dokümantasyon ve derinlemesine görüşme teknikleri kullanılmıştır. Dokümantasyon (doküman incelemesi), araştırılması amaçlanmış olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlemesini ifade eden, belli başlı bir yöntem olarak kullanılabildiği gibi, diğer veri yöntemlerinin kullanılması halinde bu yöntemlere ek bilgi kaynağı da sağlayabilen önemli bir veri toplama tekniğidir.⁷⁰

Öncelikle bu nedenle, evlilik içi cinsel saldırının ceza mevzuatında yer aldığı tarih de göz önünde bulundurularak, Haziran 2005 yılından itibaren Ankara ilinde evlilik içi cinsel saldırı nedeniyle evli kadınlar tarafından savcılık makamına yapılmış suç duyurularının sayısının (ne kadarının soruşturma aşamasında ne kadarının ise kovuşturma aşamasında olduğunun) tespit edilmesi amaçlanmış ve araştırmanın sınırlılıkları bölümü içinde detaylı olarak da bahsedildiği üzere, bu verileri elde edebilmek için ilgili kurumlara başvurularda bulunulmuştur.

Dokümantasyon tekniğinde elde edilen/edilecek verilerin hedeflenen çalışmada yeterli olamayacağı düşüncesiyle, araştırmayı güçlendirmek, detaylandırmak amacıyla derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniğinin, nitel araştırma içerisinde başkalarını anlamak için kullanılan güçlü ve temel veri toplama tekniği olduğu

⁶⁸ Belkıs Kümbetoğlu, *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, 2019, s. 53 vd.

⁶⁹ Kümbetoğlu, 2019, s. 63.

⁷⁰ Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 140.

belirtilmekte⁷¹ , bunun yanında özellikle sosyal bilimler alanında sıkça başvuru alan yöntemlerden biri olduğu ifade edilmektedir.⁷² Görüşme türleri içinde yer alan derinlemesine görüşme tekniğı ise, katılımcıyla birebir yapılan görüşmelerde, açık uçlu sorulara yer verilen, dolayısıyla geniş, kapsamlı ve detaylı cevapların alınmasına ve bilgilerin toplanmasına olanak sağlayan,⁷³ zengin ve kıymetli veri elde etmeye yarayan önemli bir araç olarak görülmektedir.⁷⁴

Derinlemesine görüşme tekniğinde, araştırmacının, konuşmayı yönlendirerek, daha detaylı ve ayrıntılı soru sorarak, konuşmanın zenginleşmesine zemin hazırladığı ve bu doğrultuda konuşmacının/katılımcının da görüşme içerisinde kendisini daha rahat ifade edebilmesini olanaklı hale getirdiğı ifade edilir.⁷⁵

Özellikle feminist araştırmalarda, görüşme tekniğinin fazlaca kullanıldığı bilinmektedir. Verilerin yorumlanmasında katılımcıların etkili katılımlarını sağlamayı hedefleyen feministler için ana araç haline gelen görüşme tekniğı, feminist araştırmayla eril özelliklerinden sıyrılarak yeniden tanımlanır.⁷⁶

⁷¹ Keith F. Punch, *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, 2011, s. 165 vd.

⁷² Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 92.

⁷³ Hasan Hüseyin Tekin, “Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniğı Olarak Derinlemesine Görüşme”, *Sosyoloji Dergisi*, cilt 3, sayı 13, (2012), s. 101–116.

⁷⁴ Punch, 2011.

⁷⁵ Kümbetoğlu, *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, 2019, s.72.

⁷⁶ Punch, 2011.

Geleneksel görüşme; ataerkil, cinsiyet farklılıklarını göz ardı eden, katılımcıyla arasında hiyerarşik ilişki kuran bir teknik olarak değerlendirilirken, feminist temelli görüşmeye dayalı araştırmanın, araştırmacıyla katılımcı arasındaki statüsel farkları en aza indirerek, hatta “araştırmacıyla katılımcı arasındaki hiyerarşiyi reddederek”⁷⁷ güvene dayalı eşit ilişki kurmanın⁷⁸, feminist bir bakış açısının kabulüyle toplumsal cinsiyet ilişkilerine odaklanmanın, kadının özgürleşmesini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmayı hedeflemesi nedeniyle⁷⁹ sosyal bilim kavramlarını dönüştürerek, dünyayı daha farklı biçimde analiz etme yollarının arayışı içinde olduğu ifade edilir.⁸⁰

Kümbetoğlu, Türkiye’de kadın çalışmaları adına yapılan birçok araştırmanın feminist araştırma sayılamayacağı eleştirisini getirir. Özellikle araştırmanın amacı, araştırmada kullanılan yöntem, yine araştırmanın kapsamı değerlendirildiğinde böyle bir sonuca ulaştığını ifade eder.⁸¹ Bir araştırmanın “*feminist doğasından*” bahsedebilmek için, “*araştırmacının, feminist teorinin ve yöntemin birbiriyle iç içe geçmiş, etkileşim içindeki özne-sübjeler sorunlarını, bilgi üretimindeki güç ilişkilerini, toplumsal cinsiyeti bir değişkenden çok bir analitik öge olarak kullanmanın önemini ve sonuçlarını merkeze*

⁷⁷ Ece Öztan, “Feminist Araştırmalar ve Yöntem”, Feryal Saygılıgil (hazırlayan), *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, 2016, s. 271–289.

⁷⁸ Punch, 2011.

⁷⁹ Ece Öztan, “Feminist Araştırmalar ve Yöntem”, Feryal Saygılıgil (hazırlayan), *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, 2016, s. 271–289.

⁸⁰ Punch, 2011.

⁸¹ Belkıs Kümbetoğlu, “Feminist Yöntem ve Kadın Çalışmalarına İlişkin Bazı Sorular, Sorunlar”, Serpil Sancar (derleyen), *Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar* içinde, 2011, s. 475–504.

yerleştirme çabası”nın olması gerektiğini ileri sürer.⁸² Ecevit de buna benzer bir yaklaşımla, araştırmacıların var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini sorunsallaştırmaları, feminist kuramı özümlemeleri, feminist yöntem ve metodolojiyi kullanmaları, yapılan araştırmada kadın deneyimlerini de göz önünde bulundurmaları halinde ancak Kadın Çalışmalarının feminist bilgiye katkıda bulunabileceğini belirtir.⁸³

Tüm bu bahsedilen özellikler, bu araştırmada niteliksel araştırma yöntemi içinde görüşme/derinlemesine görüşme tekniğinin kullanılmasının sebebini oluşturur. Özellikle tabular, kültürel değerler, ayıp olgusu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bu sebepleri pekiştirmesi nedeniyle kadınların “cinsellik” hakkında konuşmaması gerektiğine dair inançları ve sonrasında sessiz kalmaya zorlandıkları bir süreçte, bu yöntemle kadınların konuşmalarına, kendilerini ifade etmelerine de bir nebze olsun yer verebilmeyi sağlayabilmek, yöntemin kullanılmasının temelini oluşturmuştur.

Bahsedilen bu nedenler yine bu araştırmada karşı karşıya kalınan sınırlılıkları da ifade eder. Özellikle araştırmacı ve katılımcı arasında kurulması gereken güvenin zaman alması⁸⁴, görüşülen kadınlara ulaşmada yaşanan zorluklar, görüşme sürelerinin uzun olması, birebir görüşme yapılacağı için belirlenen mekânların seçimi, ayarlanması, görüşülen konunun hassas olması nedeniyle katılımcıların gizliliklerinin ihlaline ilişkin

⁸² Kümbetoğlu, 2011, s. 476.

⁸³ Yıldız Ecevit, “Türkiye’de Akademik Bir Alan Olarak Kadın Çalışmaları : Karşılaştırmalı, Feminist, Eleştirel Bir Bakış”, Füsün Çoban Döşkaya (baş editör), *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar - Değişim ve Güçlenme* içinde, Cilt 1 (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Yayını, 2010), s. 49–53.

⁸⁴ Kümbetoğlu, 2019, s. 73.

duydukları endişeyle sorulara net ve açık cevap verememeleri, kullanılan yöntemdeki zorlukları ve sınırlılıkları ifade edebilir.⁸⁵

Sayılan tüm bu sınırlılıklar çerçevesinde, araştırmada 10 kadınla görüşme yapılması hedeflenmesine rağmen sadece 2 kadınla görüşme yapılabilmekmiştir.

Cinsel saldırı/tecavüz olgusunun kolay anlatılabilir, paylaşılabılır bir konu olmadığı araştırmacı tarafından göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcılarla birebir olarak ve yine katılımcılar tarafından seçilen bir ortamda görüşmeler yapılmıştır.

Söz konusu görüşmelerde katılımcıların şiddete bakışı, algısı, cinsel şiddeti şiddet türleri içerisinde kabul edip etmedikleri, evlilik içinde rıza dışında cinsel ilişkiye zorlanmanın suç teşkil ettiğinin bilinip bilinmediği, bilinseydi adli makamlara başvurulur muydu sorularının cevaplarının araştırılması, bunun yanında bu suça maruz kalan kadınların şikâyet mekanizmalarını etkin kullanamamasının ardında yatan sebepler de yine bu araştırma kapsamında ele alınmıştır.

Derinlemesine görüşmelerde katılımcıların kendilerini bilgisiz hissettirecek soru sorma yönteminden kaçınılmış, açık uçlu sorulara daha kapsamlı yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Niteliksel araştırmalarda, verilerin derlenebilebileceği örneklerle çalışıldığı, araştırmanın temel unsurları hakkında düşünce belirtebilecek, bu yönde deneyimleri olan kişileri örnekleme dâhil etme çabasının olduğu ifade edilir.⁸⁶

⁸⁵ Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.96 vd.

⁸⁶ Belkıs Kümbetoğlu, *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, s.97.

Nicel yöntemlerin genellenebilir yapısının aksine, nitel yöntemlerin araştırmacılara derinlikli bir bakışla olgulara yaklaşım, öznel süreçleri gerçekleştirme ve duruma yoğunlaşma olanakları sağlamakta olduğu ifade edilir.⁸⁷

Söz konusu araştırmada, araştırmanın evrenini Ankara ili sınırları içerisinde şiddete uğrayan kadınlar, araştırmanın örneklemini ise Ankara ili içerisinde evlilik birliği içerisinde eşleri tarafından cinsel şiddete maruz bırakılan kadınlar oluşturmaktadır.

Nitel örneklemin araştırmacının tercih ettiği yaklaşımı ve onun bakış açısını ayrıca yöntemsel evrenini içermesinden kaynaklanan bir tarafsızlığı olduğu belirtilir. Bu araştırmada "amaçsal örneklem yöntemi"nin seçilmesinin sebebi, "belirli bir kriter veya özelliğe bağlı olarak seçilen birey ve gruplardan" oluşan bir yapıyı hedeflemiş olmasıdır.

88

Ancak araştırmanın sınırlılıkları mevcut örneklem yöntemlerinin kullanılması açısından yeterli olamadığı için katılımcılarla Kocaeli ilinde görüşmeler yapılmıştır. Araştırma konusunun hassasiyeti, kadınlara ulaşma güçlüğü de göz önünde bulundurularak, klasik yöntemlerden faydalandığı gibi, bu yöntemlerden bağımsız olarak da hareket edilmek ihtiyacı duyulmuştur. Görüşülen iki katılımcı da yaşantılarının bir döneminde evlilik yapmışlardır. Evlilikleri süresi boyunca eşleri tarafından cinsel şiddete, tecavüze maruz kalmışlardır. Bu noktada sayısal olarak 10 kadınla görüşme yapılabilmesi hedeflenmiş olsa da iki katılımcıyla görüşme yapılabilmektedir. İki katılımcının da araştırma örneklemine uygun profile olduğu düşünülmektedir.

⁸⁷ Ali Baltacı, " Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 7, Sayı:1, Haziran, 2018, s. 231-274.

⁸⁸ T.R. Black, *Understanding Social Science Research*, Sage Pub.,Londra, 2002, s.61.

2.2. ARAŞTIRMA SORULARI

Görüşmeler esnasında katılımcılara sırasıyla yöneltilen sorular aşağıda yer almaktadır. Söz konusu sorular, tez danışmanı Prof. Dr. Berna Arda ve araştırmacı Duygu Özgür Yıldırım tarafından geliştirilmiştir.

- Kadın şiddeti nasıl tanımlıyor? Sadece (tokat, yumruk vs.) fiziksel şiddeti mi şiddet olarak görüyor? Şiddet tanımının, anlatımının içinde sözlü, ekonomik, cinsel şiddet kavramları da yer alıyor mu?

- Kadın cinselliği nasıl tanımlıyor? O tanım içerisinde hangi kelimelere vurgu yapıyor?

- Kadın eşiyle nasıl evlenmiş? Aile hikâyeleri nelerdir? (Severek, kaçarak, görücü usulü, aile baskısı...)

- Kadın ilk cinsel deneyimini evlendikten sonra mı yaşamış? Daha öncesinde yaşadığı bir cinsel deneyim var mı? İlk cinsel deneyimi nasıldı?

- Evlilik süresi içinde rızası dışında cinsel ilişkiye zorlanıyor mu? Ne kadar sıklıkta zorlanıyor? Nasıl zorlanıyor? Direniyor mu? Direniyorsa nasıl direniyor? Direnmiyorsa neden direnmiyor? (Direndiği için) Fiziksel şiddete de maruz kalıyor mu? Cinsel ilişkiye zorlandıktan sonra ne hissediyor? Tekrar cinsel ilişkiye girmek istiyor mu?

- Rızası dışında cinsel ilişkiye zorlanmanın cinsel şiddet olduğunu biliyor mu? Cinsel şiddeti nasıl tanımlıyor?

- Daha öncesinde hiç adliye, mahkeme, karakol deneyimi yaşamış mı? Bu makamlar hakkında ne düşünüyor?

- Cinsel şiddetin suç olduğunu, maruz kaldığında adli makamlara ulaşabileceğini biliyor mu?

- Biliyorsa, adli makamlara başvuru yapmamasının sebepleri neler? (Utanmak, toplumsal baskı, öğretiler, ayıp olgusu, eş tehditi, yargıya güvenmemek vs.)

- Bilmiyorsa, suç olduğunu bilseydi başvurur muydu? Başvurmazsa neden?

2.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ/TAKVİMİ

Veri toplama sürecinin ilk aşamasında Ankara’da 2005 yılından itibaren evlilik içi cinsel saldırı suçuna maruz kalan kadınların sayısına ulaşmak hedeflenmiştir. Bu bağlamda, öncelikle, “2005 yılından itibaren evlilik içi cinsel saldırı suçu nedeniyle kadın eşler tarafından yapılan başvuru/şikâyetlere ilişkin sayısal verilerin temini” talebiyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’na başvuruda bulunulmuştur. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Suçları Bürosu’nun 14.11.2017 tarih ve 2017/50 Sayılı yazısıyla “tez konusunu oluşturan evlilik içi cinsel saldırı eylemlerine ilişkin istenilen sayısal bilgilerin Adalet Bakanlığı’ndan istenebileceği” belirtilmiştir. Gelen yazı doğrultusunda T.C. Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)’e (şimdiki ismiyle T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi - CİMER)⁸⁹ başvurma yolu tercih edilerek, 19.11.2017 tarihinde, “2005 yılından itibaren evlilik içi cinsel saldırı suçu nedeniyle kadın eşler tarafından yapılan başvuru sayısının öğrenilmesi, yapılan başvuruların ne kadarının soruşturma aşamasında devam ettiği, ne kadarının kovuşturma aşamasına geçtiği bilgisi” yazılı olarak ilgili kurumdan talep edilmiştir. Yapılan başvuru, CİMER tarafından 20.11.2017 tarihinde T.C. Adalet Bakanlığı’na sevk edilmiştir. T.C. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Bilgi Edinme Bürosu’nun 07.12.2017 tarih ve 2017/8298 sayılı yazısıyla yapılan başvuruya cevap verilerek istenilen bilginin Ankara Adli Yargı İlk

⁸⁹ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (CİMER), 24 Temmuz 2018 tarih ve 30488 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 14 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş ve hizmet vermeye başlamıştır. Detaylar için bkz: <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>

Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu'ndan temin edilebileceği, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Bilgi Edinme Bürosu'na yapılacak herhangi bir işlem bulunmadığı belirtilmiştir. Bu cevap neticesinde araştırmacı 20.09.2018 tarihinde Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu'na başvurmuştur. Adalet Komisyonluğu tarafından, araştırmacı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na yönlendirilmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılan başvuru sonrası, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu'nun 02.10.2018 tarih ve 2018/204 sayılı cevap yazısında ise istenilen bilgilerin temini için T.C. Adalet Bakanlığı'na başvurulabileceği belirtilmiştir. İlgili yazıya istinaden araştırmacı 11.10.2019 tarihinde T.C. Adalet Bakanlığı'na başvurmuştur. T.C. Adalet Bakanlığı'na yapılan başvuru sonrası CİMER tarafından iletilen bilgilendirme yazısıyla başvurunun T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yanıtlandığı belirtilmiştir. T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 25.10.2019 tarih ve 74044743-252.01-E.910/59240 sayılı yazısıyla “Başvurunuzda yer alan ve Genel Müdürlüğümüz görev alanına girdiği değerlendirilen sorulara ilişkin istenilen ayrıntıda veri; ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ve analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgiye yönelik olduğundan dolayı istatistikî bilgi sunulamamakla birlikte, yıllık bazda UYAP kayıtlarından derlenen ve değerlendirilen adalet istatistiklerine ait mevcut veriler <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr> adresli web sayfamızda yayımlanmaktadır.” denilmek suretiyle, istenilen sayısal veriler paylaşılmamıştır.

İlgili yazıda belirtilen web sitesinde “cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar” başlığı altında 2006 yılından itibaren düzenli olarak istatistiki bilgi paylaşıldığı ancak “evlilik içi cinsel saldırı suçu'na (TCK m.102/2) ilişkin bir ayırım yapılmamış olmasının görülmüş olması nedeniyle, araştırmanın konusunu oluşturan TCK m.102/2'ye ilişkin net sayısal veriye ulaşılamamıştır. Söz konusu “cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar” başlığı altında ilgili kurum tarafından web sitesinde paylaşılan verilere tartışma kısmında yer verilmiştir.

Sayısal veri girişimlerinin sonuçsuz kalması neticesinde araştırmanın hedefleri doğrultusunda evlilik içi cinsel şiddete maruz kalmış kadınlarla derinlemesine görüşme yapılmasına karar verilerek veri toplama sürecinin ikinci aşamasına geçilmiştir. Öncelikle, Ankara Barosu Gelincik Merkezi'ne aile içi şiddet nedeniyle yapılmış olan başvurulardan aile içi cinsel şiddet ile ilgili olanların taranması amacıyla Ankara Barosu'na 09.11.2017 tarihinde dilekçe yazılmış ve söz konusu kadınlar ile görüşme yapma talebinde bulunulmuştur. Ankara Barosu'nun bu tarz talepler karşısındaki uygulaması bu kadınlara avukatları aracılığıyla ulaşılması şeklinde olduğundan kadınların avukatlarıyla görüşme sürecine gidilmiştir. Araştırmacı, 15'in üzerinde avukatı arayarak müvekkilleri ile görüşme talebinde bulunmuştur. Söz konusu taleplere dair geri dönüşlerin çoğu kadınların evli oldukları erkeklerle barışarak açılmış boşanma davasından feragat ettikleri şeklinde olmuştur. Diğer geri dönüşler ise avukatların kadınlara ulaşamadıkları şeklinde olmuştur. Neticede aile içi cinsel şiddete uğramış kadınlara ulaşmak için kullanılan bu yöntem başarıya ulaşmamıştır.

Evlilik içi cinsel şiddete maruz kalmış kadınlarla derinlemesine görüşme yapabilmek için araştırmacı bireysel girişimlerle iki kadınla 27 Ekim 2018 ve 24 Kasım 2018 tarihlerinde görüşme yapabirmiştir.

2.4. VERİ ANALİZİ

Derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler, tematik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Tematik analizin yaygın olarak kullanılan bir veri analiz yöntemi olmadığı ileri sürülse de nitel araştırmaların karmaşık ve çeşitli olması nedeniyle

⁹⁰, tematik analizin kullanılması gereken temel yöntemlerden biri olması gerektiği ifade edilmiştir. ⁹¹ Tematik analiz yöntemiyle veriler tanımlanır, analiz edilir ve raporlanır. Bu yöntemle veri kaybı en az düzeyde tutularak, düzenlenen verilerin zengin ve detaylı şekilde sunulma olanağı sağlanırken ⁹² aynı zamanda araştırmanın konusunu oluşturan herhangi bir sorunun potansiyelini daha geniş kapsamlı anlama fırsatının da sunulduğu belirtilmektedir. ⁹³

Katılımcıların mahremiyetini sağlamak ve verinin düzenli bir biçimde sunulabilmesi amacıyla görüşmecilere K1 ve K2 şeklinde protokol numarası verilmiştir. İlk görüşmeciye K1 ifadesi protokol numarası olarak verilirken, ikinci görüşme için K2 ifadesi kullanılmıştır.

Görüşmeler “*Listen and Write*” programı kullanılarak deşifre edilmiş ve ulaşılan veriler defalarca okunarak analiz edilmiştir. Tematik analiz sonucunda elde edilen verilerden bağlamlar, ana temalar ve alt temalar geliştirilerek “Bulgular” bölümünde detaylı olarak sunulmuştur.

⁹⁰ Holloway, I., & Todres, L. (2003), The status of method: flexibility, consistency and coherence. *Qualitative Research*, 3(3), 345-357

⁹¹ Braun, V.ve Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). s. 77-101. IS.N 1478-0887, <http://eprints.uwe.ac.uk/11735>, [erişim 19 Kasım 2019]

⁹² Braun ve Clarke, 2006, s. 4 vd.

⁹³ Mohammed Ibrahim Alhojailan, “Thematic Analysis: A Critical Review Of Its Proces. And Evaluation”, *West East Journal of Social Sciences*, Cilt 1, Sayı 1, 2012, s.39-47.

2.5. ETİK KURUL KARARI

30.11.2016 tarihinde Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'na İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar kapsamında yapılan başvuru sonucunda Kurul'un 29.05.2017 tarih ve 10/163 Sayılı Kararıyla tez çalışmasının yapılmasının etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

30.11.2016 tarihinde Ankara Üniversitesi Etik Kurulu onayına sunulan tez başlığı“ Cinsel Saldırı Suçunun Eşe Karşı İşlenmesi Hali: Evlilik İçi Tecavüz ve Adli Makamların Suskunluğu” olarak Etik Kurul onayına sunulmuştur. 24.12.2019 tarihli tez savunmasında tez jürisinin önerisiyle, tez başlığının “Cinsel Saldırı Suçunun Eşe Karşı İşlenmesi Hali: Evlilik İçi Tecavüz” olarak değiştirilmesi yönünde karar alınmıştır.

2.6. AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Ankara Üniversitesi Etik Kurulu tarafından uygun bulunan Aydınlatılmış Onam Formu, görüşme öncesinde her bir katılımcıya okuması için sunulmuştur. Formda çalışmanın amacı, içeriği, çalışma yapılacak kadınların mahremiyetlerinin nasıl korunacağı, veri toplama aşamasında ses kayıt cihazının kullanılacağı ve araştırmacıya ait iletişim bilgileri hakkında bilgiler yer almakta olup, katılımcılara sözlü bilgilendirme de yapılmıştır. Aydınlatılmış Onam Formları katılımcılara iki nüsha halinde imzalatılarak bir örneği katılımcıya verilmiş, diğer örnek ise araştırmacı tarafından 10 yıl süresince muhafaza edilmek üzere alınmıştır.

2.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Tez çalışmasının amaçları doğrultusunda adli makamlardan veri sağlama hususunda belli başlı sorunlar yaşanmış olup, Veri Toplama Süreci başlığı altında bu

sorunlardan detaylı olarak bahsedilmiştir. Bahsi geçen sorunlar çalışmanın tasarımı aşamasında da akademik danışman ve araştırmacı tarafından öngörülmüş olmasına rağmen araştırma sonuçlarının alanda ülkemize sağlayacağı katkılar düşünülerek adli makamlar bazında yapılabilecek girişimler değerlendirilmiştir.

Yaşanan bir diğer sınırlılık ise evlilik içi cinsel şiddete maruz kalmış kadınlarla yapılan görüşmeler için hedeflenen sayının yakalanamamasıdır. Bunun nedeni gerek araştırma içeriğinin psikolojik yükünün ağır olması gerekse toplumun aile içi mahremiyet algısından dolayı bu tarz konuların kadınlar tarafından (utanma, kültürel öğretiler ve toplum baskısı gibi nedenlerle) rahatça ifade edilememesi olarak düşünülmüştür.

Yaşanan tüm bu sınırlılıklar niteliksel araştırma yöntemi kapsamında Ankara’da evlilik içi cinsel saldırı suçuna maruz kalmış kadınlara ait sayısal verilere ulaşılamamasına ve çalışmanın örneklemini olarak on kişiyle görüşme yapılması hedeflenmiş olmasına rağmen görüşme sayısının iki ile sınırlı kalmasına neden olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma bulguları bölümü temel olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Öncelikle katılımcılara ait demografik ve ailevi veri sunulmuştur. Çalışmanın amaçları doğrultusunda tematik analiz sonucu elde edilen veriler ise değerlendirilerek bağlam, ana tema ve alt temalar elde edilmiştir. Söz konusu veriler her bölüm altında ilgili çizelgelerde sunulduktan sonra söylemlerle desteklenmiştir. İfade etmekte yarar var ki, çalışmanın Bulgular kısmında sunulan veri katılımcıların paylaştıkları ile sınırlıdır.

3.1. DEMOGRAFİK VE AİLEVİ VERİLER

Katılımcılara ait bilgiler demografik ve ailevi veriler olarak sınıflandırılarak Çizelge 4.1.'de sunulmuştur. Buna göre,

Çizelge 4.1. Katılımcılara ait demografik ve ailevi veriler

		Katılımcılar	
		K1	K2
Demografik Veri	Yaş	40	41
	Eğitim Durumu	Lisans	Lise (Açık Öğretim)
	Yaşadığı Şehir	Kocaeli	Kocaeli
	Çalışma Durumu	Aktif çalışıyor	Aktif çalışıyor
	Çalıştığı Sektör	Kamu	Özel
Ailevi Veri	Medeni Durumu	Bekar (Boşanmış)	Bekar (Boşanmış)
	Evli Kalma Süresi	17 yıl	17 + 7 = 24 yıl (aynı kişiyle 6-7 sonra ikinci kez evlenmiştir.)
	Çocuk Sayısı	1	2
	Evlenme Şekli	Tanışarak	Tanışarak (ailelerin rızası dışında kaçarak evlenmiştir.)

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcılara ait demografik verilere göre, Kocaeli ilinde ikamet etmekte olup yaşları birbirine yakındır. Katılımcılardan K1 lisans

mezunu iken K2 açık lise diplomasına sahiptir. Her iki katılımcı da aktif olarak çalışırken, K1 kamu sektöründe, K2 özel sektörde çalışmaktadır.

Ailevi veriler incelendiğinde, katılımcılardan K1'in eşi ile tanışarak evlendiği ve evliliğini 17 yıl sürdürdükten sonra boşandığı anlaşılmaktadır. K2 ise kaçarak evlendiği eşi ile 17 yıl evli kaldıktan sonra boşanmış ve 6-7 ay gibi bir süre sonunda aynı erkek ile tekrar evlenmiştir. İkinci evliliği 7 yıl devam ettikten sonra yeniden boşanmıştır. Öte yandan, K1 bir, K2 ise iki çocuk annesidir.

3.2. ŞİDDETİN TANIMI

Şiddetin tanımının tespiti amacıyla hazırlanan “Kadın şiddeti nasıl tanımlıyor? Sadece (tokat, yumruk vs.) fiziksel şiddeti mi şiddet olarak görüyor? Şiddet tanımının, anlatımının içinde sözlü, ekonomik, cinsel şiddet kavramları da yer alıyor mu? Sorusuna verilen yanıtlar analiz edilerek katılımcıların şiddet hakkındaki düşüncelerine ait bağlam, ana tema ve alt temalar belirlenmiştir. Geliştirilen bağlamlar **Şiddetin türleri Şiddetin kaynağı ve Şiddetin kadında etkileri ve sonuçları** bağlamları olup ilgili tablolar aşağıda sunulmuştur.

Bağlam 1 - Şiddetin türleri

Şiddetin türleri bağlamı kapsamında, fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet, sözlü şiddet ve ekonomik şiddet ana temaları ve bunlara bağlı olarak ilgili alt temalarını içermekte olup, Çizelge 4.2’de verilmiştir. Ana temalara ait ilgili söylemlerden bazıları ise çizelgeden sonra sunulmuştur.

Çizelge 4.2. Şiddetin türleri bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar

Bağlam	Temalar	
	Ana tema	Alt tema
Şiddetin Türleri	Fiziksel Şiddet	Tokat
		Tekme
		Yumruk
		İtip kakmak
	Psikolojik Şiddet (Duygusal Şiddet)	Küçük görme
		Aşağılama
		Özgürlüğünü kısıtlama
		Karar verme iradesini göz ardı etme
	Cinsel Şiddet	Rıza dışı cinsel ilişkiye zorlanma (tecavüz)
	Sözlü Şiddet	Hakaret
	Ekonomik şiddet	Maaş kartına el konulması
		Faturaların ödenmemesi
		Kadının Ücretli Bir İşte Çalışmasına Karşı Çıkma

Ana Tema – Fiziksel Şiddet

“... Ben hamileyken bile karnıma yumruk atıp tekme attığını biliyorum eşimin.” K2

“Genç anne oldum. Maddi sıkıntı da vardı. Kaldıramadım herhalde böyle. Çocuğun poposuna vurmuştum. Ağlıyor diye. “Sen benim kızıma nasıl vurursun!” diye o da tekme, tokat bana girişti. Bu sebepten dolayı vurmuştu bana.” K1

“ Yani şöyle diyim bir komşuya, bir yere gidiyorduk mesela böyle oturuyorsun ya “niye böyle oturuyorsun”, “niye öyle oturuyorsun”, “niye böyle dedin”, “niye...”. Bunlardan ben dayak yiyordum biliyor musunuz?” K2

“...Genç anne oldum. Maddi sıkıntı da vardı. Kaldıramadım herhalde böyle. Çocuğun poposuna vurmuştum. Ağlıyor diye. Sen benim kızıma nasıl vurursun diye o da tekme, tokat bana girişti. Bu sebepten dolayı vurmuştu bana. Ben işte diyorum ya, anne olmanın şeyini kaldıramadım, maddi sıkıntı bir taraftan bir de öyle dayak yeyince üstüne, olmadık bir sebepten, alıp bir sürü hap içmiştim.” K1

Ana Tema - Psikolojik (Duygusal) Şiddet

“Ben ilkokul mezunuyum ama sonrasında ortaokulu dışarıdan verdim, liseyi dışarıdan verdim. Açıkta okudum. Hatta yeni şu iki sene önce bitirdim diyim liseyi, çok sonra ... Yok daha öncesinde çok istedim de eşim elvermedi 98 senesinde filan ben böyle dikiş nakış kurslarına falan giderken arkadaşım el sanatları hocasıydı. İşte hem komşum hem arkadaşım. Dedi ki “K2 çok yeteneklisin”. Hani o yetişemediği yerlerde, ben gösteriyordum, öğretiyordum filan. “Seni” dedi, “birkaç kursa göndereyim, seni hoca yapıcım ama ortaokulu dışardan vermen lazım ki hani eşini bir şekilde ikna et.” Yok, ben ikna edemedim, dedi ki “beraber okuyalım diyin”, “beraber okuyalım” dedim. Yok kafasına taktı, “olmaz da olmaz, olmaz da olmaz.” filan ikna edemedim olmadı, kismet olmadı. Yıllar sonrasında biz açıktan okumaya başladık işte ortaokulu, eşimle beraber başladık. Ona şey oldu işte bu sefer ondan önde gidiyordum o da diyordu ki; “K2 sen yaparsın yap, memurluk şeyi KPSS’ye girersin, memur olursun filan (gülüşmeler) dedim ki; “ee [...(K2’nin eski eşi)] önceden böyle böyleydi, bana izin vermedin. Bak ne güzel ben hoca olacaktım, bilmem ne olacaktım ben.” Tabii kafasına kaktım olayları başladı bende. İşte “sen izin vermiyordun”, “ya işte o zamanlar biz geleceği göremiyorduk, işte dükkânımız vardı, iyiydik, iyi kazanıyorduk.” filan. “Bu böyle olacağını düşünemiyorduk filan” dedi, artık geldi geçti ama şimdi ben ondan bayağı o daha bitirememişti mesela ben bitirdim şey yaptı filan artık nasıl bitirdiysem ben de bilmiyorum ... bana diyordu “şansa gidiyorsun” ...” K2

“... İşe başladıktan sonra fiziksel şiddeti bıraktı, çünkü... İşe, girmemin ben bunda çok büyük etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü kendi ayaklarım üzerinde durmaya başladıktan sonra ondan önce bana diyordu ki, ailem de bana destek çıkmıyordu, kendim severek evlendim ben, bu

evden gelinlikle çıktın, kefenle geleceksin diyorlardı bana. Geri gelme diyorlardı. Diyordu ki “git, gitsene” diyordu. “Hadi git nereye gideceksin? Ailen, annen, baban da istemiyor seni nereye gideceksin? İşe girdim, işe girdikten sonra, kendi paramı kazanmaya başladığımda bu sefer başladı, dedi ki senin bana ihtiyacın yok, ben ne zaman ki kendi ayaklarım üzerinde durmaya başladım, ondan sonra fiziksel şiddeti kesti. Ama psikolojik şiddeti kesmedi işte. Bu sefer de kendi şeyini, kendi ezikliğini, ben ondan üstünüm, işe girdim çalışıyorum, kendi ayaklarımda durabiliyorum şeyini bastırmak için beni dışarıda rencide etmeye başladı. Sonra şeyde de başladı. İlişkide de. “İşte sen benim canımı istetmiyorsun, işte sen istemiyorsun, bana yeterli gelmiyorsun, son zamanlardaki ereksiyon sorununu da işte, senin yüzünden oluyor, sen istemediğin için, sık yapmadığımız için böyle oluyorum” diye bana bağlamıştı. “Senin de sorunun var, sen istemiyorsun.” diyordu. “Sen doktora git.” diyordu, “istekli kadın değilsin” diyordu bana. “Hiç istekli, soğuk kadınsın” diyordu.” K1

“...Hep öyle kavramlar kullanıyordu. İşte “kendini geliştirememişin”, “yetiştirememişin”, işte “daha çocuksun”, “küçüksün”, “ben seni yetiştirmeye çalışıyorum” tarzında.” K2

Ana Tema - Cinsel Şiddet

“...Zaten beni istiyor musun, istemiyor musun şeyi, iii düşünüyorum o zamanlar hiç yoktu, sonradan bu ikinci evliliğimizden sonra isteyip istememe olayı hani daha dikkat etmeye başladı, kaç yıl sonra düşünün artık, 18 yıl sonra filan. Ondan önce hiç öyle bir şey istiyomuşum mu, istemiyomuşum mu hiç öyle bir şeyler olmuyordu, o ne zaman isterse o zamandı hani, bir ön sevişme ya da şey yapma öyle şeyleri de yoktu. Düpedüz giriyordu zaten. Yeri geliyordu canın yanıyordu, istemiyorsun ... Adetli zaman bile benim izin vermiyordu ki, adetliyken bile yapıyorduk yani. Bırakmıyordu. Benim bu izin zamanım diyordum, yani beni rahat bırak yapmıyordu bunu, öyle bir şey, ne günahı, ne şeyi, ne tiksimesi, hiçbir şeyi yoktu.” K2

“Mesela, atıyorum, bir hafta sonu bir ilişki oldu, aradan bir 6-7 gün geçti, son zamanlarda teklif etmiyordu, önceden teklif ediyordu, reddettiğim

zaman kızıyordu, son zamanlarda benden bekliyordu, benden gelmeyince de hani yapalım da ilişkiye girelim de demiyordu, ama benden de gelmeyince bu sefer asabileşiyordu, bağııyordu, çağırıyordu, ben anlıyordum onun o halinden. Hani ilişkiye girmediğimiz için sinirlendiğinden. Reddettiğim zamanlarda, daha önceden zorla yaptı... Yani tecavüze varana kadar yaptı... Ağlayarak... Yaptı.” K1

Ana Tema - Sözlü Şiddet

“Onları çok yaşadım. En şöyle demeyi, en azından “kahpe”, “orospu” bilmem ne kelimelerini bıraktı ... Onları bıraktı. Ama “şerefsiz”, işte bazen “ahlaksız” da diyordu ama “şerefsiz” kelimesini çok kullanıyordu. Bazen bazı kelimeler dilinde şey olurdu, hep onları kullanırdı. Söylerdi. “Arıza” derdi, bir ara bana çok “arıza git”, “arıza aşağı”, “arıza yukarı”, ondan sonra onu işte bir şekilde bıraktırmıştım.” K2

“... Artık belirli bir zamandan sonra katlanamıyorsun. Eee nasıl diyeyim? Herhalde gençliğin verdiği şeyle mi bir katlanabiliyorsun ondan sonra artık o kadar bir şeyler birikiyor ki katlanamıyorsun ya anlayamadığın bir şekilde katlanamıyorsun. Mesela ben artık son boşandığımda eskisi kadar şiddet görmüyordum. Hakaretlerini evet görüyordum. Eeee mesela hemen hemen bir ay iki aydan beri cinselliğimiz olmuyordu. Çünkü bana hakaret ettiği için olmuyordu. Bana hakaret ediyorsan bunu da alamazsın tepkisini veriyordum ben. Ya insan ol doğru düzgün davran ona göre karşılığını al tepkisini veriyordum artık da sürekli mahkemeye de gideceğimi bildiğim için eşim artık uygulayamıyordu diyim. Çünkü yapacağımı biliyordu. Diyorum ya, benim başkalarına karşı cesaretim var benim arkamda hiçkimsem yoktu, ne annem ne babam ne başkası ben tek başıma devlet-devlete öyle gittim. Hiç kimsenin haberi yokken ben gittim, boşandım. Annem babamın benim ilk boşandığımdan da haberi yoktu.” K2

Ana Tema - Ekonomik Şiddet

“Şöyle, uuu, benim maaş kartım ondaydı. Ben çalıştığım halde ondaydı. Bütün ödemeleri o yapıyordu. Ee ben çok, hiçbir şeye karışmıyordum. Bir de borcumuz olduğu için ben nöbet tutuyordum, ben elimdeki paranın hepsini ona veriyordum. Yani tamamen ona bağımlı yaşıyordum. Ben

hiçbir şeye karışmıyordum. Her şeyi o planlıyordu. Her şeyi o yapıyordu. Kendi de çalışıyordu ama benim çalıştığım kadar çalışmıyordu. Ben daha fazla şey yapıyordum, çalışıyordum.” K1

“Daha rahatım şu an ... Bir erkek baskısı, şeyi yok. Eee nasıl diyeyim? Yaşantıma karşı kimseyi katmıyorum. Ailemi, şeyi, hiçkimseyi katmıyorum. O da sürekli bir işe girmemden dolayı. Ben bu işe girerken müdürümle de konuştum, “Ben sürekli bir iş istiyorum, beni sürekli çalıştıracaksan geleyim. Sürekli çalıştırmayacaksan olduğum yerde kalayım.” O da “yok” diyordu, “ben seni sürekli istiyorum” ... Ve eşimle ben oraya giderken çok savaş, şey yaptım, savaştım. Hani ikna etme süreci. He illa oraya gideceğim diye diretmedim. Diritirsem zaten göndermezdi. Ben benim de huylarını biliyordum diretmedim, yavaş yavaş. “İstersen burada sürekli olur”, “daha iyi olur.” “Bak ilerde kadroya geçerim”. Bilmem ne. Şöyle, böyle. Öyle, öyle ikna etmiştim.” K2

“...Çünkü ilk bu daha önceki evliliğimizin ilk zamanlarında serbest çalışıyordu, o zaman fazla para kazanmıyordu, faturaları ödemiordu, önemsemiyordu, sorumluluk sahibi değildi. Faturalar kalıyordu, iki fatura, üç fatura, hatta elektrik kesiliyordu, su kesiliyordu, ondan sonra ödüyordu, baştan onları ben yapıyordum, sonradan ben bıktım, bunaldım artık, faturaları düşün, kredi kartını düşün, en son dedim ki ben dedim artık nöbet de tutmayacağım, ekstra para kazanmayacağım, al maaş kartım da senin, tüm dedim sorumluluğu sen al, ben artık sorumluluk taşımak istemiyorum. Biraz da kendim o şekil verdim. Sorumluluğu ona yüklemek istedim, çünkü ondan önce bütün sorumluluk bendeydi. Bütün her şeyi ben düşünüyordum. Çünkü o doğru düzgün para kazanmıyordu. Hatta iki yıl kadar evde boş durdu. Ben çalıştım, o oturdu. O dönemde bütün her şeyi ben yapıyordum. Ödemeleri de, taksitleri de her şeyi ben ayarlıyordum. Ben bundan bunaldığım için verdim maaş kartımı ona.” K1.

Bağlam 2 - Şiddetin kaynakları

İkinci bağlam olan **Şiddetin kaynakları** kapsamında, kök aile, eş ve iş arkadaşı katılımcıların maruz kaldığı şiddetin kaynakları olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.3. Şiddetin kaynakları bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar

Bağlam	Temalar	
Şiddetin Kaynakları	Ana tema	Alt tema
	Kök Aile	Baba
		Erkek Kardeş
		Ağabey
	Eş	
	İş Arkadaşı	Hem cinsi olan iş arkadaşı baskısı

Ana Tema – Kök Aile

“Şimdi ben hem fiziksel şiddeti yaşadım hem ailemden hem eşimden. Hem de psikolojik şiddeti yaşadım. İkisinden de. Eşim de baskıcıydı, babam da baskıcıydı. Bana, beni yaralayan fiziksel şiddetten çok psikolojik şiddet oldu. Bana kalırsa psikolojik şiddet daha kötü. Ben şiddeti onu olarak görüyorum.” K1

“Boşandıktan sonra hop baktım ben birden kötü bir insanmış gibi oldum. Beni kötü bir kadın gibi göstermeye çalıştılar. Erkek kardeşim ve şeyi. İşte nasıl diyim işte o beni çok etkiledi. Hani eee şeyler oldu nasıl diyim, annemler Umre'ye filan gitti, köyde kaldım. İşte beni kötüleme işte çok gezen bir kadınmışım gibi kötü planlar kurmaya çalıştılar. O kötü kadınmış gibi göstermeye çalışmaları beni çok etkiledi. Çünkü benim çocuklarım vardı, ben kötü bir insan değilim. Yapmadığım bir şeyle suçlanamam. Ve bunu kardeşime niye yaptın, niye böyle bir şey yapıyorsun amacın ne evime sahip çıkmak mı ne istiyorsun filan diye sorduğumda öyle bir şey yok ben kendi evimle şey yapmıyorum filan diyordu ama yaptıkları farklı, söyledikleri farklıydı. Ben kardeşimle iletişimi kesmiştim. Konuşmuyordum artık. Eee annem, babamın davranışları böyle bir değişti. Bana şey demişlerdi hatta bir tartışmamızda kardeşim, “evleneceksin!” Dedim ki ne evlenmesi ya ben evlenecek olsaydım kocamı boşamazdım. Niye evlenecek mişim? Kimle evlenecek mişim?” K2

“... Ailem de bana destek çıkmıyordu, kendim severek evlendim ben, “Bu evden gelinlikle çıktın, kefenle geleceksin.” diyorlardı bana...” K1

“Diyorum ya her şeyle tek başıma savaştım. Niye biliyor musunuz? Ailemi soktuğum zaman benim abim de sinirli bir insan. ... Öfkeli, birinin de çoluk çomağı var. Öfkeli bir şey yapar eşime. Onun da hayatını karartırım diye hiçbir şey söyleyemiyordum.”K2

Ana Tema – Eş

“ ...Yani, iiii, ya aşağılamak, yani, aşağılamak, ne bileyim ben, insanı ister istemez itip kakması bile çok etkiliyor. Hiçbir sebep yokken bir şeylerin ortaya çıkartıp şiddet uygulanması, bahane yaratarak şiddet uygulanması, bilmiyorum karşıdakinin kendini daha iyi hissettiğini zannediyorum ya da daha yüksek gördüğünü diye düşünüyorum. Öyle daha iyi hissediyor galiba kendini.” K2

“ Şiddet, bak...Yine psikolojik şiddete geliyoruz. Benimki hep psikolojik şiddete geliyor. Ne yaptı bana? Çok sorumluluk yükleyerek bir kere beni erkek yerine koydu, evin erkeğiymiş gibi hissediyordum çoğu zaman kendimi, kadın gibi hissetmiyordum kendimi. Sadece yatakta kadınmışım gibi ona da zaten isteklerime önem vermediği için zorla yaptığı için onun da bir önemi yoktu. Yani tamamen ben kendimi hiçmişim gibi hissettiriyordu bana. Hani, o zamanlar işe girmeden önce fiziksel şiddet de uyguladı. O, o kadar yaralamadı. Vuruyordu, yumrukluyordu, bayağı bir dövüyordu. Hatta ben intihara teşebbüse kalkıştım, dayak attığı için. İntihar ettim.” K1

“... Artık belirli bir zamandan sonra katlanamıyorsun. Eee nasıl diyeyim? Herhalde gençliğin verdiği şeyle mi bir katlanabiliyorsun ondan sonra artık o kadar bir şeyler birikiyor ki katlanamıyorsun ya anlayamadığın bir şekilde katlanamıyorsun. Mesela ben artık son boşandığımda eskisi kadar şiddet görmüyordum. Hakaretlerini evet görüyordum. Eeee mesela hemen hemen bir ay iki aydan beri cinselliğimiz olmuyordu. Çünkü bana hakaret ettiği için olmuyordu. Bana hakaret ediyorsan bunu da alamazsın tepkisini veriyordum ben. Ya insan ol doğru düzgün davran ona göre karşılığını al tepkisini veriyordum artık da sürekli mahkemeye de gideceğimi bildiğim için eşim artık uygulayamıyordu diyim. Çünkü yapacağımı biliyordu. Diyorum ya, benim başkalarına karşı cesaretim var benim arkamda hiçkimsem yoktu, ne annem ne babam ne başkası ben tek başıma devlete

öyle gittim. Hiç kimsenin haberi yokken ben gittim, boşandım. Annem babamın benim ilk boşandığımdan da haberi yoktu.”K2

Ana Tema – İş Arkadaşı

“Valla bunu şimdi kadınlar şu an çalıştığı yerdeki arkadaşım yapıyor bunu. O da aynı şeyi yapıyor. Kadınlar da yapıyor. Mesela beni yönlendirmeye çalışıyor. Abla şunu yapsana, abla bunu yapsana, abla şunu şöyle yaparsan daha iyi olur. Beni yönlendirmeye çalışıyor. O da bana baskı kurmaya çalışıyor. Ama hani baskı ailenin baskısı daha etkili oluyor. Mesela onu dinlemiyorum, onun söylediklerini yapmıyorum, kaile almıyorum ama mesela kendi ailemin ya da eşimin söylediğini yapmadığım zaman farklı tepkiler alıyordum. Mesela eşim n’apıyordu? En basiti onunla yatmadığım zaman, bir süre yatmadığım zaman, ilişkiye girmedığım zaman, bana şey yapıyordu, bağıırıyordu, çağırıyordu, pis bir şey oluyordu, sinirli oluyordu, asabi oluyordu.” K1

Bağlam 3 – Şiddetin Kadında Etkileri ve Sonuçları

Şiddetin tanımı başlığı altında yer alan üçüncü bağlam ise “Şiddetin kadında etkileri ve sonuçları” bağlamıdır. Bahsi geçen bağlam Çizelge 4.4’te yer alan ana temalar ile detaylandırılmıştır.

Çizelge 4.4. Şiddetin kadında etkileri ve sonuçları bağlamı ile onun kapsamında belirlenen ana temalar

Bağlam	Ana tema
Şiddetin kadında etkileri ve sonuçları	Travma/ manevi dünyada kalıcı hasar bırakma
	Kendini suçlama
	Şiddeti unutmaya/uygulayanı affetmeye çalışma
	Çocuklarının benzer süreçleri yaşamasına dair duyulan endişe
	Evliliği sonlandırma
	Kabullenme / Evlilik içinde olması gereken olarak değerlendirme
	Şiddeti mantıklı bir temele dayandırmaya çalışma/mazur görme

Ana Tema – Travma/ Manevi dünyada kalıcı hasar bırakma

“Hatırlamasanız bile, hatırlamıyor olabilirsiniz ama şey olarak bir etki altındasınız yani. O hatırlamasanız da hatırlamadığınız şeyler bile sizi o kadar etkilemiş ki ... Bıraktığı o his, his duruyor biliyor musunuz? Hafızanızda kalmamış olabilir ama iç beyin mi derler ne derler ya orada bir şeyler var yani. Kalıyor. Etki ediyor ya ister istemez.” K2

“Şimdi ben hem fiziksel şiddeti yaşadım, hem ailemden hem eşimden. Hem de psikolojik şiddeti yaşadım. İkisinden de. Eşim de baskıcıydı, babam da baskıcıydı. Bana, beni yaralayan fiziksel şiddetten çok psikolojik şiddet oldu. Bana kalırsa psikolojik şiddet daha kötü. Ben şiddeti onu olarak görüyorum.” K1

“Yani şiddeti, şiddetin çok açılı yönleri var yani. Sadece fiziksel değil psikolojik şiddet bence daha çok beni etkiliyor. Hani fizikselini de gördüm, psikolojik olarak da gördüm, yani bilmiyorum, açılımını ya da şeyini yapamıyorum ama hani sadece yani insanı çok kötü hissettirdiğini biliyorum.” K2

Ana Tema – Kendini suçlama

“...Ama hani ilk zamanlar tabii sevgiden böyle ya eşinin hatalarını görmüyorsun, seviyorsun ya. O ne yapsa böyle tatlı, iyi falan geliyor. Kötü davranırsa bile haklı diye düşünüyorsun. Demek ki benim kusurlarım var diye düşünüyorsun. Daha küçüğüm, kendimi geliştireceğim, geliştiremedim diye düşünüyorsun, onu o zamanlar biraz haklı görüp kendin değiştirmeye çalışıyorsun ama zamanla bu geçtikçe, geçtikçe, geçtikçe sende daha büyük hatalar buluyor kendini sen düzeltmeye çalıştıkça o başka şeyler buluyor. Sonra bakıyorsun, tabii belli bir yaştan sonra da kendini bayağı diyorsun, bakıyorsun yani bende hata yok, ben her şeyi yapmaya çalışıyorum daha başka şeyler bulunuyor. Bir yerde mesela oturuyorsun, sohbet ediyorsun, konuşuyorsun, ordan bir kelimeni buluyor senin, niye bunu böyle dedin, niye, niye şurda güldün, niye somurttun, yani ne yapsan suç oluyor.” K2

Ana Tema – Şiddeti unutmaya/uygulayanı affetmeye çalışma

“...Mesela ben çok eşimi tekrardan sevmeye, unutmaya hani yaptıklarını unutmaya çok çabaladım ama olmuyor. Hatta şey dedi bana eşim bir keresinde. İşte, “Eskiden dövüyordum, ediyordum, şey yapıyordum. Şimdi dövmüyorum. Sen ne istiyorsun filan!” Dedim ki, “Evet dövmüyor olabilirsin ama baskılarınla eskilerini hatırlatıyorsun. Bana eskileri hatırlatıp hatırlatmayıp unutturacak, unutturman lazım. Bunu yapamıyorsun.” derdim. Gerçekten bunu yapamıyordu. Yani bana. Çünkü yaptığı bir şey bana hep eskileri yaptığı bütün eskileri hatırlattıyordu. Ya da çok kafama kakardı. İşte şöyle yaptın da böyle yaptın da gittin ailenle geçinemedin de, tekrar şey yaptın da. Ki ben ikinci evlendiğimde “[...(K2’nin eşi)], bak bana yaptıklarını kafama kakmayacaksın, işte tekrar evleniyoruz ama bana işte ailenle geçinemedin, kardeşinle geçinemedin ondan benimle evlendin tekrar şey baskısını, şeyini kurmayacaksın.” dediğimde iki üç sene dayandı. Ondan sonra yine kafama kaktı. Kafama kakma dedim. Ben senin hiçbir şeyi kafana kakmıyorum sen de benim kafama kakma. Bilmiyordum yanlış mı?” K2

Ana Tema - Çocuklarının benzer süreçleri yaşamasına dair duyulan endişe

“...Ben biraz daha onun üstüne duruyorum. Hani, niye duruyorum? Şey var. Kız çocuğu bir erkeğin eline bakmasın, bir erkeğe boyun eğmesin, benim çektiklerimi çekmesin, gerekiyorsa restini çekebilsin istiyorum. Yapabilirsem ne ala...” K2

“Benim bundan sonraki amacım şey hani oğlumun evlendiği zaman filan bile hani inşallah umudum babası gibi davranıp hani çoluğuna, eşine böyle davranmasını istemiyorum ve hani hem cinslerimi tutarım. Bazen oğluma derim ben kesin gelinimin tarafından olurum filan diye... Hani en azından eğitilme tarafında çocuğum. Almamazlık yapmaz sanırım. Umudum o.” K2

Ana Tema – Evliliği sonlandırma

“... Bana yine o zaman hakaretler ediyordu. İşte "sen kadınlığını unutmuşsun" filan diye bir kelime kullandı bana. Oğlum da odadan çıktı. “Baba” dedi, “o ne demek?” dedi. “Sana ne, ne demek dediğini, sana mı

anlatıcım bir de!” dedi. “Nasıl olduğunu sana mı anlatıcım?” dedi. Bilmiyor musun, anlamıyor musun filan gibilerinden. “Baba” dedi, “söylediğin kelime hakaret, biliyor musun?” dedi. İşte, “Sana söylense” dedi, “ne yaparsın?” dedi. Onun tartışması başladı. Oradan diyeyim, yine bir çocuğa vurmalar, boğmalar filan olayları oldu. Öyle bizim yine ayrılığımız oldu. Yani yine bana yapsaydı belki yine ayrılmayacaktım. Kızımın bağırıışları çağırıışları... Yani düşünüyorsun, bu ilerde daha da kötü olabilir ... Düşündüm. Gelecekte ne olabilir? Çocuklarımın hayatı mahvolabilir. En iyisi ayrılmak diye düşündüm.” K2

Ana Tema- Kabullenme / Evlilik içinde olması gereken olarak değerlendirme

“Ya belki de eşim konusunda da belki de şanslıydım, herkesin bir hatası, kusuru olacak benim yok muydu? Benim de vardı. Öyle düşün, düşün zaten kimse dört dörtlük olamaz. Belki de yaşanması gerekecek, gerekenler bunlardı bir de bilmiyorum ki.” K2

Ana Tema - Şiddeti mantıklı bir temele dayandırmaya çalışma/mazur görme

“ ... Ama hani ilk zamanlar tabii sevgiden böyle ya eşinin hatalarını görmüyorsun, seviyorsun ya. O ne yapsa böyle tatlı, iyi falan geliyor. Kötü davranırsa bile haklı diye düşünüyorsun. Demek ki benim kusurlarım var diye düşünüyorsun. Daha küçüğüm, kendimi geliştireceğim, geliştiremedim diye düşünüyorsun, onu o zamanlar biraz haklı görüp kendin değiştirmeye çalışıyorsun ama zamanla bu geçtikçe, geçtikçe, geçtikçe sende daha büyük hatalar buluyor kendini sen düzeltmeye çalıştıkça o başka şeyler buluyor. Sonra bakıyorsun, tabii belli bir yaştan sonra da kendini bayağı– diyorsun, bakıyorsun yani bende hata yok, ben her şeyi yapmaya çalışıyorum daha başka şeyler bulunuyor. Bir yerde mesela oturuyorsun, sohbet ediyorsun, konuşuyorsun, ordan bir kelimeni buluyor senin, niye bunu böyle dedin, niye, niye şurda güldün, niye somurttun, yani ne yapsan suç oluyor.” K2

3.3. CİNSELLİĞE BAKIŞ

“Kadın cinselliği nasıl tanımlıyor? O tanım içerisinde hangi kelimelere vurgu yapıyor?” sorusu katılımcıların cinsellik kavramını algılayışlarını tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu soruya verilen yanıtlar analiz edildiğinde **Cinsellik Algısı** ve **Cinsellikten Beklenti** bağlamları ve ilgili ana temalar geliştirilerek, ilgili ana temalarla birlikte aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Bağlam 1 – Cinsellik Algısı

“Cinselliğin anımsattığı duygu” ve “kadın açısından algılanışı” ana temaları ile bu temalarla ilgili olan alt temalar, cinsellik algısı bağlamında incelenmiştir. Söz konusu bağlam ve temalara Çizelge 4.5’te yer verilmiş olup, ilgili söylemler tablodan sonra sunulmuştur.

Çizelge 4.5. Cinsellik algısı bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar

Bağlam	Temalar	
	Ana tema	Alt tema
Cinsellik algısı	Olumsuz duygulara sebebiyet vermesi	Acı
		Korku
		Üzüntü
		Yetersizlik hissi
		Soğuma
		Tiksinme
		Kaygı
	Kadın açısından algılanışı	Erkeğin kontrolünde gerçekleşen
		Eziyet olarak görme
		İhtiyaç teşkil etmeme
		Korku kaynağı
		Zevk unsuru barındırmayan
		Erkeği hoşnut eden
		Zorunluluk ve görev - aileden gelen inanış - toplumsal tutum - dini inanış

Ana Tema – Olumsuz Duygulara Sebebiyet Vermesi

“Cinsellik kavramı bana ne hatırlatıyor? Acı hatırlatıyor ... Acı. Ağlama. Kendimi yetersiz hissettirme. Çünkü son zamanlarda ereksiyon sorunu yaşıyordum ve bunun sebebini bana bağlıyordu. “Sen istemiyorsun, yapmıyoruz diye ben bu sorunu yaşıyorum.” diyordu. “Sen sorunlu olduğun için, ben sorun yaşıyorum.” diyordu. O yüzden ben kendimi şey olarak görüyordum. O işi yapmaya mecburum. Dinimiz yönünden eşini reddedersen, reddetmek günah ya, cinsellik bana sadece bir görevmiş gibi geliyordu. Hem acı, hem görev. Ben onu kocama karşı yerine getirmem gerektiğini, gerektirecek bir olay. Hani bu benim isteğim ya da çok güzel bir şey ben istiyorum da oluyor gibi bir şey hissetmedim evliliğim boyunca. Hele ki son zamanlarda hiç hissetmedim.” K1

“...Çekinmez olur muyum? Eyvah şimdi gitcem, ne isteyecek, ne yapacak? Onun uyumasını filan beklediğim zamanlar oluyordu, o da onu biliyordu, sinirleniyordu, öfkeleniyordu. “Yine kaçırıyorsun, yine kaçacak bir şeyler buldun” filan gibilerinden. O da onu biliyordu yani.” K2

“Evliliğimizin son üç yılında ben hiç eşimle öpüşmüyordum. Beni öptüğü zaman midem bulanıyordu. Ondan önce de çok öyle işte, ilk zamanlar da işte böyle çok şey geliyordu. Evlendikten sonra ne olduysa hani, çıplak olarak birbirimizle şey olunca ben ona karşı böyle bir soğuma hissettim. Arkadaşım da diyordu hep zaten sizde ten uyumsuzluğu var galiba diyordu. Ben diyordum ki ya ben istemiyorum, neden istemiyorum acaba? Sonra bu şiddet de başlayınca ben evli, iki aylık evliyken başladı bana fiziksel şiddete.” K1

Ana Tema – Kadın Açısından Algılanışı

“İkinci evlilikten sonra bunu zevk almaya çalıştım, kendimi ona adapte etmeye çalıştım, işte eşim de beni adapte etmeye yine çalıştı. Hani o da çabalamaya başladı ondan sonra. İkibiiiin kaçta, [düşünüyor] evlendik yine işte 2010’da ayrılıp yine 2010’da evlendik tekrardan, ondan sonra o da çabalamaya çalıştı hani çünkü o zamanlar ona anlatmıştım hep ben hiçbir şey anlamıyorum, şey yapmıyorum, istemiyorum gibilerinden. Yani en azından eskisine nazaran biraz daha iyiydim. Hani çok bir şey anlamasam da en azından çok fazla acı çekmiyordum diyim.” K2

“Diyordum ki mesela n’apıyordum, uzanıyordum, diyordum ki “Al yap, hani çabuk bitsin de ne olursun!” diyordum ya. “Eziyet gibi geliyor, bu bana,” diyordum “eziyet oluyor artık”. “Eziyet ediyorsun bana” diyordum. Bir an önce olsun, 5 dk, 5 dk sürsün, beni öpsün, okşasın, öpmek, okşamak istiyordu, diyordum “günah olur yapma!” “onlar da eziyet gibi geliyor, bir an önce işini bitir, ben görevimi yerine getireyim, gideyim banyomu yapayım.” diyordum.” K1

“Dini olarak da etkileniyorsunuz biliyor musunuz? Hani şey olarak ben bunu istemesem de adamın gönlünü yapmak zorundaymışız. Hani adam işte eğer cuma günü bir böyle bir de böyle sohbetler oluyor biliyor musunuz? Adamın bir şey işte gönlünü yapmadan cuma namazına ya da şey yapmadan gönderince büyük günah. Eee benim şeyim ne olacak! Psikolojim ne olacak! Hep adamlar üzerine bir şeyler gidiyor. Benim asabım bozuluyor.” K2

“Yani zorlamıyordu ikincisinde o kadar şey yapmıyordu. Hani yine böyle ee ne kadar ama yine ufak ufak psikolojik baskıları hani yapmak zorundayım, bazen diyordum ben bunu isteyerek yapmıyorum. Yapmak zorunda olduğum için, görevim olduğu için yapıyorum diyordum. Diyordum yani. Görevim, ben bu Allah katında günah olduğu için yapıyorum. Bunu bil, diyordum. Söylüyordum yani.” K2

Bağlam 2 - Cinsellikten beklenti

Cinsellikten beklenti bağlamı altında yer alan ana temalar Çizelge 4.6.’da verilmiş olup, söz konusu ana temalar çizelgenin altında yer alan söylemlerle desteklenmiştir.

Çizelge 4.6. Cinsellikten beklenti bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar

Bağlam	Temalar	
	Ana Tema	Alt Tema
Cinsellikten beklenti	Kadının Cinsel Birliktelikte Özne Olarak Var Olma İsteği	Duygusal iletişim
		Ön sevişme / Duygusal destekleme
		Kadının da isteklerinin önemsenmesi
		Zorlanmama ve kadının iradesine saygı
		Rızaya dayalı olması
		Şiddet içermemesi
		Kadının meta olarak algılanmaması

Ana Tema – Kadının Cinsel Birliktelikte Özne Olarak Var Olma İsteği

“... Mesela porno izliyordu, ben istemezsem o pornoyu izleyip ondan sonra benimle ilişkiye giriyordu. Birkaç defa da o porno filmlerde olan şeyleri yapmak istemişti... İzletiyordu bana da. Belki senin de canın ister diye... Midem bulanıyordu benim onları izlemem, izlemekten... Çünkü berbattı, daha kötü etki etti, çünkü ben oradaki kadınları görüp benimle yapması hoşuma gitmiyordu. Ben istiyordum ki hani benimle, beni sevsin, benden dolayı cinsel dürtüsü uyan, eee diyordu ki; “Sen istemiyorsun”, ama diyordum ki “sen hani şey yapmıyorsun bana, benim istemem için bana bir güzel davranmıyorsun.” Mesela ne yapıyordu biliyor musun? İş yeri eve yakındı. Öğlen eve geliyordu, “hadi yapalım” deyip yapıp banyo yapıp gidiyordu. Böyle istemiyordum ki. Benim çok duygusal bir yapım var, çok hassasım. İstiyordum ki böyle hani bana güzel davran, iyi davran, daha romantik olsun...” K1

“Zaten beni istiyor musun, istemiyor musun şeyi, iii düşünüyorum o zamanlar hiç yoktu, sonradan bu ikinci evliliğimizden sonra isteyip istememe olayı hani daha dikkat etmeye başladı, kaç yıl sonra düşünün artık, 18 yıl sonra filan. Ondan önce hiç öyle bir şey istiyomuşum mu, istemiyomuşum mu hiç öyle bir şeyler olmuyordu, o ne zaman isterse o zamandı hani, bir ön sevişme ya da şey yapma öyle şeyleri de yoktu. Düpedüz giriyordu zaten. Yeri geliyordu canın yanıyordu, istemiyorsun.” K2

“Diyordum ki keşke evlenmeseydim. Yani o cinsel organım olmasaydı da diyordum ben bunları yaşamıyordum diyordum. Sadece beni cinsel bir obje gibi görüyormuş gibi görüyordu, benim hissettiklerimin, düşündüklerimin hiçbir önemi yokmuş gibi davranıyordu. Belli bir yerden sonra kontrolünü yitiriyordu zaten. Hani ben hayır desem de beni hiç dinlemiyordu. Baştan bir hayır dediğim zaman geri çekiyordu kendini ama belli bir o isteğin arttığı mı diyeyim artık o da hani yapma şeyi mi kontrolünü yitirdiğinde tanıyamıyordum eşimi, sanki başka biri çıkıyordu karşıma ve yapıyordu... Yani zorla da yapıyordu. Ben, ben zaten hiçbir şey anlamıyordum ki ilişkiden, hiç. Yani orgazm oluyor muyum, olmuyor muyum ya da böyle eşim beni beğeniyor, seviyor, istiyor, ondan mı yapıyor, sadece şeyini, dürtüsünü şey yapmak maksadıyla yanıma

yaklaştığını düşünüyordum. Hani cinsel isteğini tatmin etmek maksadıyla yanıma yaklaştığını düşünüyordum.” K1

“Benim için cinsellik sadece o cinsellik değil biliyor musunuz? Benim için böyle omzuna yatıp sadece öpmek, koklamak yeterli. Benim için o yeterli. Ben bunu eşime söylediğim zaman. O şey yapmıyordu. “Nasıl yani?” diyordu ya. Diyordum; “benim için öyle. Hani bir oturup bir şey paylaşıp böyle elini tutup elele dolaşıp, yani şöyle azıcık kokusunu hissetmek, sarılmak, onun kohnuna yatmak. Benim için yeterli diyordum.”K2

3.4. CİNSEL ŞİDDETE YAKLAŞIM

Cinsel şiddete yaklaşımlarını görebilmek amacıyla katılımcılara yöneltilen sorulara verilen yanıtlar analiz edildiğinde, **“Cinsel şiddet algısı”** ve **“Kadınların cinsel şiddetin nedenini temellendirme eğilimi”** bağlamları tespit edilmiştir. Bu bağlamlarla ilgili geliştirilen ana tema ve alt temalar aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Bağlam 1 – Cinsel Şiddet Algısı

Cinsel şiddet algısı bağlamında ele alınan **“Paylaşılması gereken”** ve **“Çözumsuz olarak kabul edilmesi”** ana temaları ve bu ana temalara ait alt temalar incelenerek, Çizelge 4.7’de sunulmuş, ilgili söylemlere ise tablodan sonra yer verilmiştir.

Çizelge 4.7. Cinsel şiddet algısı bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar

Bağlam	Temalar	
	Ana tema	Alt tema
Cinsel şiddet algısı	Paylaşılması gereken	Toplumsal baskı
		Utanma
		İfşa olma kaygısı
		Şiddetin artmasına dair korku
		Önlenemeyeceğine dair inanç (öğrenilmiş çaresizlik)
	Çözumsuz olarak kabul edilmesi	Adli makamlara bildirmeme
		Gizli tutma eğilimi
		Böyle yaşanması gerektiğine dair kabul
		Ümitsizlik duygusu

Ana Tema – Paylaşılması gereken

“Ya bunun yanlış olduğunu biliyordum ama hani paylaşıp da anlatabileceğim insan yoktu. Ailem yıllarca beni herkes dışardan çok mutlu zannediyordu. Çünkü hiç belli etmiyorduk dışarıdan hiçbir şekilde ...” K2

“Bir kere, gizli olması, şu, benim gibi düşünen çoktur insan, ben biliyorum, hani bu şekil bir şey yaşadığımı düşününce rezil olurum, işte benle dalga geçerler, hani anlatmak kolay bir şey değil bunu. Hele ki tanıdığın insanlara daha da zor. Yüzüne tekrar bakacaksın. Ki bazı insanlar insanın yüzüne vuruyor...” K1

Ana Tema – Çözumsuz olarak kabul edilmesi

“Şöyle benim eşim çok şey birisi, karakter, uuuu, benim düşündüğüm doğru, benim dediğim dedik, kimsenin sözünü dinleyecek biri değildi, o yüzden hani, sözünü dinleyecek bir insan bulsaydım, akıl verecek, ona yardımcı olacak, ama onu da belli bir dereceye kadar anlatabilirdim, ben boşanana kadar kimseye bu cinsel sorunlarımdan, cinsel baskıdan, zorla yaptığından bahsedemedim. Utandım. Kimsenin de çözüm bulacağını zannetmiyordum. Ya ben hala aynı şeyi düşünüyorum. Kimse yardımcı olamaz. Çünkü o adamın psikolojisi bozuk olmuş oluyor. O psikolojisi bozuk insana ne desen kar etmez. ... Yani kimse yardımcı olamazdı. Yine aynı şeyi yaşasaydım yine kimseye açamazdım çünkü yine kimsenin yardımı olmazdı biliyorum.” K1

“...Ya belki de eşim konusunda da belki de şanslıydım, herkesin bir hatası, kusuru olacak benim yok muydu? Benim de vardı. Öyle düşününe, düşününe zaten kimse dört dörtlük olamaz. Belki de yaşanması gerekecek, gerekenler bunlardı bir de bilmiyorum ki.” K2

Bağlam 2 – Kadınların cinsel şiddetin nedenini temellendirme eğilimi

Kadınların cinsel şiddet nedenini temellendirme eğilimi bağlamı incelenmiş, ilgili alt temalar belirlenerek Çizelge 4.8’de sunulmuş ve ilgili söylemlere tablonun aşağısında yer verilmiştir.

Çizelge 4.8. Kadınların cinsel şiddetin nedenini temellendirme eğilimi bağlamı ve bu kapsamda belirlenen ana temalar

Bağlam	Ana tema
Kadınların cinsel şiddetin nedenini temellendirme eğilimi	Erkeğin doğasıyla bağdaştırma
	Erkeğin yetişme koşullarına bağlama
	Empati yoluyla nedenini anlamaya çalışma
	Erkeği haklı çıkarma

Ana Tema – Erkeğin doğasıyla bağdaştırma

“...Kontrolünü kaybettiğinin o da farkındaydı, çözüm bence hani bu erkeklerin kontrolünü kaybetme şeyini odaklı olmalı. İlişkide belli bir sürece geldiklerinde, nasıl diyeyim, nasıl bir süreç oluyor onu tam da çözemiyorum yani uuu aşırı bir istek oluyor, o isteği sen o anda reddettiğinde, senin reddetmen onu daha da sinirlendiriyor, o bitirmek istiyorlar yani yapmak istiyorlar, emellerine ulaşmak istiyorlar, o kontrolü sağlamayı öğrenmeleri lazım ya da öyle insanların tedavi edilmeleri lazım. Böyle düşünüyorum.” K1

Ana Tema – Erkeğin yetişme koşullarına bağlama

“Benim eşim şöyle diyim üvey anne elinde büyümüş, üvey annenin sürekli şiddetine maruz kalmış, kız kardeşleri altına çıış yaptığı zaman, “niye bunlar çıış yaptı!” deyip onu dövüyormuştu, duvarlara vururmuştu kafasını, ben hep bunu bilirdim hani, zaten biz çıkarken onları anlatıyordu, ben heralde büyük ihtimalle onu öyle sevdim. Bir vicdanla, bir acımayla sanırım sevdim diye düşünüyorum. Çünkü üzülürdüm onun anlattıklarına, şey yaşadıklarına filan çok üzülürdüm. Herhalde onların kalıntısı. Çünkü eşim normalde çok iyi bir insan bir anda öfkelenip hiçbir şey gözü görmeyip canavara dönüşebiliyordu.” K2

“Yolun üst mahallesinde ben oturuyordum, alt mahallesinde o oturuyordu. Bir süre bayağı bir telefonda konuştuk biz sonra tanıştık ama bir arkadaşlık dönemi geçirdik, sevgili olmadık, birbirimize sorunlarımızı anlatmaya başladık, onun ailesi sorunlu bir aileden geldi eşim, üvey anne elinde büyüdü, kendi annesi babasını aldatma, tam olarak aldatıp aldatmadığını da bilmiyorum, babası aldattığından şüphelendiği için babası annesini gönderiyor, bunu üvey annesi büyütüyor, üvey annesi de çok kötü davranıyor, bana bunları anlattığı için ben çok üzülüyordum,

diyordum ki hani bir aile görmemiş, bir ailesi olmamış, inşallah bir ailesi olur diye, sonradan sonradan biz ne olduğunu anlayamadan sevgili bulduk kendimizi.” K1

Ana Tema – Erkeği haklı çıkarma

“Daha 18 yaşındaydım. Ve kaçarak evlendim ben. Severe evlendim aslına bakarsan. Ama hani ilk zamanlar tabii sevgiden böyle ya eşinin hatalarını görmüyorsun, seviyorsun ya. O ne yapsa böyle tatlı, iyi falan geliyor. Kötü davranırsa bile haklı diye düşünüyorsun. Demek ki benim kusurlarım var diye düşünüyorsun. Daha küçüğüm, kendimi geliştireceğim, geliştiremedim diye düşünüyorsun, onu o zamanlar biraz haklı görüp kendin değiştirmeye çalışıyorsun ama zamanla bu geçtikçe, geçtikçe, geçtikçe sende daha büyük hatalar buluyor kendini sen düzeltmeye çalıştıkça o başka şeyler buluyor. Sonra bakıyorsun, tabii belli bir yaştan sonra da ... diyorsun, bakıyorsun yani bende hata yok, ben her şeyi yapmaya çalışıyorum daha başka şeyler bulunuyor. Bir yerde mesela oturuyorsun, sohbet ediyorsun, konuşuyorsun, ordan bir kelimeni buluyor senin, “niye bunu böyle dedin?, “niye, niye şurda güldün?”, “niye somurttun?”. Yani ne yapsan suç oluyor.” K2

Ana Tema – Empati yoluyla nedenini anlamaya çalışma

“Benim eşim şeydi hep kendi istekleri olsun. Karşısındakini hiçbir fikrini bir düşüncesini böyle sormuyan, düşünmeyen, işte hep onları artık son zamanlarda benim anlatmamla şey yapmamla düzeltmeye çalışıyor ama ne yaparsan yap bir insanın içinde yoksa bunu ne kadar anlattırsanız anlatın belli bir yere kadar geliyorsun. Yine eskisine dönüyorsun. Çünkü o insanın gerçekten istemesi lazım karşısındakinin de düşüncelerine, fikirlerine değer vermesi, hiç düşünmüyorlar yani. Karşısındakinin yerine koymak gerekiyor onu ne yaparsan yap koyamıyor. Ben hep onun yerine koyduğum için zaten bu kadar kendimi, yani bu kadar uzun sürdü. Koyuyordum çünkü. Çok şeyler yaşamış. Çok ağır travmalar yaşamış. Aslında hani o travmaları yaşamayıp normal bir aile içinde yaşayıp büyüseydi, dört dörtlük bir insandı. Yaşadıkları travma, ama bunu da kabul etmiyor işte. Doktora gidiyor, ilaçlarını içmiyor. İlaçlarını iç

diyorsun, suç. İç demeden arada takip ediyorsun bakıyorsun hani içtin mi diye soru sorarsan her şey suç.” K2

“Baştan beri kabaydı. Yani o da söylüyor hep bunu. “Ben hep kabaydım.” Ben aslında kaba, onun içinde farklı bir insan vardı. Ben onu görüp sevdim. Ama o bir türlü o kabalığı üzerinden atıp o içindeki insanı çıkartamadı dışarıya. Kaba davranması şey yapıyordu beni, çok etkiliyordu. Soğukluğumun çoğu da ondandı zaten. Dokunmasını bilmiyordu. Hele ki son zamanlarda hiç bilmiyordu dokunmasını. O dokunduğu zaman kendimi yılan dokunmuş gibi hissediyordum. Böyle ürperiyordum. Hiç istemiyordum teni tenime değsin.” K1

“Benim eşim şöyle diyim üvey anne elinde büyümüş, üvey annenin sürekli şiddetine maruz kalmış, kız kardeşleri altına çiş yaptığı zaman, niye bunlar çiş yaptı deyip onu dövüyormuştu, duvarlara vururmuştu kafasını, ben hep bunu bilirdim hani, zaten biz çıkarken onları anlatıyordu, ben heralde büyük ihtimalle onu öyle sevdim. Bir vicdanla, bir acımayla sanırım sevdim diye düşünüyorum. Çünkü üzülürdüm onun anlattıklarına, şey yaşadıklarına filan çok üzülürdüm. Herhalde onların kalıntısı. Çünkü eşim normalde çok iyi bir insan bir anda öfkelenip hiçbir şey gözü görmeyip canavara dönüşebiliyordu.” K2

Bağlam 3 - Cinsel şiddetin kadında etkileri ve sonuçları

“Kendini değersizleştirme”, “çözumsuzlük hissi”, “geçmişe takılı kalma/psikolojik sorunlar” , “kendini suçlama”, “cinsel birlikten kaçınma ve vazgeçme” ve “cinsellikten soğuma”, "evliliği sonlandırma (boşanma)" ana temaları, cinsel şiddetin kadında etkileri ve sonuçları bağlamı kapsamında belirlenmiştir. Bağlam ve ana temalar Çizelge 4.9.'da sunulmuş, ilgili söylemlere tablodan sonra yer verilmiştir.

Çizelge 4.9. Cinsel şiddetin kadında etkileri ve sonuçları bağlamı ve onun kapsamında belirlenen ana tema ve alt temalar

Bağlam	Ana tema
Cinsel şiddetin kadında etkileri ve sonuçları	Kendini değersizleştirme
	Çözumsuzlük hissi
	Geçmişe takılı kalma / psikolojik sorunlar
	Kendini suçlama
	Cinsel birliktelikten kaçınma ve vazgeçme
	Cinsellikten soğuma
	Evliliği sonlandırma(boşanma)

Ana Tema – Kendini değersizleştirme

“Ben tamamen hatanın bende olduğunu düşünüyordum. Diyordum ki sorun bende. Ben güzel değilim, demek ki diyordum ben onun isteğini uyandıramıyorum, vücudum güzel değil, cilveli bir kadın değilim, onu düşünüyordum. Ben tamamen sorunun gerçekten de bende olduğunu düşünüyordum. Şu an öyle düşünmüyorum gerçi bende değilmiş sorun. Gerçekten bende değilmiş.” K1

Ana Tema – Çözumsuzlük hissi

“Yine her şeye yine katlanıyordum. Yani hakaretlerine yine katlanıyordum. Duymamazlıktan geliyordum. Aldırış etmemeye çalışıyordum. Sonuçta ben bu adama böyle ömür boyu katlanmak zorundayım diyordum. Yapacak bir şey yok deyip öyle düşünüyordum. Ki çok kadınlar böyle emin olun çok düşünüyor. Mecburiyetten. Alışkanlıklardan. Kendilerine olmayan güvenlerinden de olabilir.” K2

Ana Tema – Geçmişe takılı kalma/psikolojik sorunlar

“Eskiden çok etkilenirdim. Artık etkilenmiyorum. Eskiden böyle bayağı bir süre üstümden atamazdım bir şey anlattığım zaman mesela kaçtığımı sordukları zaman filan o kaçtığım süreci anlattığım zaman ben çok bayağı bir üzerinden çıkamazdım. Onun etkisinden. Ama artık öyle değilim. Çabuk çıkıyorum. Atlatabiliyorum artık. Yani.” K2

“Yani özel psikologlara da gittik ne bileyim ben ama hala ben gitme taraftarındaydım. Biraz maddi olarak da çok etkileniyorsun. Bir iki ay gidiyorsun. Devamını getiremiyorsun. Çünkü maddi olarak seni etkiliyor

... Yani daha iyi psikologlar da mesela hep istedim. Hep gönülden işte sosyal hizmetlere gidip yardım almak istedim, şey yapmak istedim hani yardımsız olmayacağını biliyordum. Ama olmuyor. Olmuyor. Olmuyor. Diyorum ya ben düşündüklerimin hiçbirini yapamıyorum. Ve niye yapamıyorum. Herhalde bu konuda başarısızım sanırım. Öyle olduğumu düşünüyorum.” K2

Ana Tema – Kendini suçlama

“Ben tamamen hatanın bende olduğunu düşünüyordum. Diyordum ki sorun bende. Ben güzel değilim, demek ki diyordum ben onun isteğini uyandıramıyorum, vücudum güzel değil, cilveli bir kadın değilim, onu düşünüyordum. Ben tamamen sorunun gerçekten de bende olduğunu düşünüyordum. Şu an öyle düşünmüyorum gerçi bende değilmiş sorun. Gerçekten bende değilmiş.” K1

“... En son zaten bir seneden beri abim eşimle görüşmüyordu. Çünkü diyordu ki, ben bu adamla görüştüğüm zaman iş kötüye gider. Çünkü ben bununla çok iyilikle konuştum. Olmadı. Bundan sonra ben onunla iyilikle konuşamam, o yüzden karşı karşıya gelmek istemiyorum diyordu ... Çünkü çok iyilikle konuşmaya çalıştı. Çabaladı. O da öyle diyordu işte. “[... (K2'nin ağabeyi)] bu kadar değiştiyse biz de yaparız. Biz de ederiz.” Ama herhalde bende bir problem var. Benim eee nasıl diyeyim yengemle abimin iletişimi çok iyi. İşte çok iyi konuşurlar, her şey de muhabbet, sohbet ederler, ben çok muhabbet sohbet eden bir insan değilim herhalde. Eşimle bir ortak noktamız yok. İşte biribirimizle böyle çok oturup karşılıklı ne ettin, ne ettin her konuda bir iletişim bozukluğumuz vardı zaten, oldum olası. Benden de kaynaklanıyor olabilir.” K2

Ana Tema – Cinsel birliktelikten kaçınma ve vazgeçme

“Çekinmez olur muyum, eyvah şimdi gitcem, ne isteyecek, ne yapacak? Onun uyumasını filan beklediğim zamanlar oluyordu, o da onu biliyordu, sinirleniyordu, öfkeleniyordu. Yine kaçıyorsun, yine kaçacak bir şeyler buldun filan gibilerinden. O da onu biliyordu yani.” K2

“Mesela, atıyorum, bir hafta sonu bir ilişki oldu, aradan bir 6-7 gün geçti, son zamanlarda teklif etmiyordu, önceden teklif ediyordu, reddettiğim zaman kızılıyordu, son zamanlarda benden bekliyordu, benden gelmeyince de hani yapalım da ilişkiye girelim de demiyordu, ama benden de gelmeyince bu sefer asabileşiyordu, bağıırıyordu, çağırıyordu, ben anlıyordum onun o halinden. Hani ilişkiye girmediğimiz için sinirlendiğinden. Reddettiğim zamanlarda, daha önceden zorla yaptı... Yani tecavüze varana kadar yaptı... Ağlayarak... Yaptı.” K1

Ana Tema – Cinsellikten Soğuma

“İstemiyorum, bilmiyorum. Aşık olursam, seversem ne olur bilmiyorum ama şu an hiç öyle bir şey istemiyorum ... Gelmiyor, gelmiyor, gelmiyor. Hiç öyle bir şey cinsellikten soğudum hiç aklıma gelmiyor...” K2

“Çünkü istemiyordum benim ona karşı bir isteğim kalmamıştı. O da beni istetmek için bir şey yapmıyordu. Diyordu ki sen benim canımı istet. Yani o bu, o bana yaklaşmak yerine diyordu ki sen gel benimle oynaş, şey yap, benim canımı istet, o şekil olsun. Diyordum ki ama ben istemiyorum, ee ben diyordu sana ne yapsam sen istemiyorsun zaten, ee ben de böyle yapıyorum diyordu.” K1

Ana Tema – Boşanma

“Ben aslında eşimi, eşimden nefret etmiyorum. Eşimle severek evlendim, hatta onun kötü olmasını da istemiyorum. İstiyorum ki düzgün bir hayatı olsun. Benli bana o şekilde fiziksel, fiziksel dayak olayını tamamen geçtim, gözüm morarır, şey olur, onun izi siliniyor, ben, beni dövdüğü zamanları hiç acıyla hatırlamıyorum. Ama o fiziksel şey cinsel şiddet, o beni çok yaraladı. Eğer, o bana onu yaşatmasaydı ben ondan ayrılmazdım.

Gerçekten ayrılmazdım. Benim boşanmamın, tek, tüm sebebi o. Ama o bunu hala anlamış vaziyette değil.” K1

Bağlam 4 – Erkeğin tutumu

Erkeğin tutumu bağlamı ve bu bağlamda incelenen ana temalara Çizelge 4.10’da yer verilmiş olup, ilgili söylemler tablodan sonra sunulmuştur.

Çizelge 4.10. Erkeğin tutumu bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar

Bağlam	Ana tema
Erkeğin tutumu	Pişmanlık
	Kadını cinsel isteksizlikle suçlama
	Cinsel şiddeti meşrulaştırma çabası
	Şiddetin diğer türlerine başvurma
	Devam ettirme

Ana Tema – Pişmanlık

“... Çünkü ben söylüyordum; “Bak, yapma!” diyordum ki oturuyorduk biz, ilişkiden sonra ben ağlıyordum, yaptığına pişman oluyordu. Oturuyordu, özür diliyordu ama bir sonraki ilişkide yine aynısı oluyordu, kontrolünü kaybettiği için. Diyordum ki “bak S.”, “ben” diyordum “kötü oluyorum, ben senden gittikçe uzaklaşıyorum, hani buna bir çözüm bulalım, bir şey yapalım”, “napalım, doktora mı gidelim?”, diyordu ki “doktorun ne faydası olacak ki?” Hani ben kontrolü, kontrolünü kaybettiğinin o da farkındaydı, çözüm bence hani bu erkeklerin kontrolünü kaybetme şeyini odaklı olmalı ...”K1

“...Bir de öyle bir şey ki, ya ne bileyim ben yaptıklarını seviyorsun ya affediyorsun ya ooo, benim eşim şeydi böyle yapardı, öfkelenir ederdi ondan sonra böyle o kadar melake gibi bir insan olurdu ki yalvarırdı, özür dilerdi, sarılırdı, şey yapardı, kendini affettirirdi yani, anlatabiliyor muyum? Pişman olurdu, bir daha yapmıycam derdi, öyle bir şeydi, insandı ...” K2

Ana Tema – Kadını cinsel isteksizlikle suçlama

“ İşe girdim, işe girdikten sonra, kendi paramı kazanmaya başladığımda bu sefer başladı, dedi ki senin bana ihtiyacın yok, ben ne zaman ki kendi

ayaklarım üzerinde durmaya başladım, ondan sonra fiziksel şiddeti kesti. Ama psikolojik şiddeti kesmedi işte. Bu sefer de kendi şeyini, kendi ezikliğini, ben ondan üstünüm, işe girdim çalışıyorum, kendi ayaklarımda durabiliyorum şeyini bastırmak için beni dışarıda rencide etmeye başladı. Sonra şeyde de başladı. İlişkide de. İşte sen benim canımı istetmiyorsun, işte sen istemiyorsun, bana yeterli gelmiyorsun, son zamanlardaki ereksiyon sorununu da işte, senin yüzünden oluyor, sen istemediğin için, yapma- sık yapmadığımız için böyle oluyorum diye bana bağlamıştı. Senin de sorunun var, sen istemiyorsun diyordu. Sen doktora git diyordu, istekli kadın değilsin diyordu bana. Hiç istekli, soğuk kadınsın diyordu.” K1

“Ya benim eşim şöyleydi, sen hep böyleydin zaten hiçbir zaman istemedin, ilk evlendiğimiz zamanda aynıydın bana anlatma diyordu bana. Dedim ki [...(K2'nin eski eşi)] defalarca söylüyordum, sen beni hala anlamıyorsun, ben o zaman kaçmışım, aileme karşı duyduğum vicdan azabım var, psikolojim iyi değil, sen hala ben bunları anlattım hala hala benim kafama hala kafama kakıyorsun derdim, defalarca kafama kakardı bunları bana. E peki bunun için bir şeyler yapmaya çalış derdim mesela. Hani direkt ben işe girme, beni adapte etmeye çalış derdim, o zamanlar daha iyi oluyordu en azından.” K2

Ana Tema – Cinsel Şiddeti Meşrulaştırma Çabası

“Çünkü istemiyordum, benim ona karşı bir isteğim kalmamıştı. O da beni istetmek için bir şey yapmıyordu. Diyordu ki, “sen benim canımı istet.” Yani o bu, o bana yaklaşmak yerine diyordu ki “sen gel benimle oynaş, şey yap, benim canımı istet, o şekil olsun.” Diyordum ki, “ama ben istemiyorum”, “ee ben diyordu sana ne yapsam sen istemiyorsun zaten, ee ben de böyle yapıyorum diyordu.”” K1

Ana Tema – Şiddetin diğer türlerine başvurma

“Parçalıyordu, çamaşırımı, pijamamı parçalıyordu yani istemiyorum diye. Ya da şey yapıyordu. İlk önce bir güzel bir beni şey yapıyordu yani dövüyordu, ondan sonra özür dileyip gönlümü alıp yine yapmaya çalışıyordu. Hani bana mecburen kabullendiriyordu, psikolojik olarak.”

K2

Ana Tema – Devam ettirme

“ ... İlişkide belli bir sürece geldiklerinde, nasıl diyeyim, nasıl bir süreç oluyor onu tam da çözemiyorum yani uuu aşırı bir istek oluyor, o isteği sen o anda reddettiğinde, senin reddet, senin reddetmen onu daha da sinirlendiriyor, o bitirmek istiyorlar yani yapmak istiyorlar, emellerine ulaşmak istiyorlar, o kontrolü sağlamayı öğrenmeleri lazım ya da öyle insanların tedavi edilmeleri lazım. Böyle düşünüyorum ...” K1

“İlk önce bir güzel bir beni şey yapıyordu yani dövüyordu, ondan sonra özür dileyip gönlümü alıp yine yapmaya çalışıyordu. Hani bana mecburen kabullendiriyordu, psikolojik olarak.” K2

“İlk aşama, rızasız istek ilk aşamalarda çoktu. Son zamanlarda yapmıyordu ondan. Onu da kaybetme korkusundan dolayıydı galiba zannedersem. Çünkü ben sürekli söylüyordum. Sen bana istemediğim bak, eeeee, anal, anal mı diyorlar, yani arkadan ilişki yaşadık biz. Kaç sene önce... [buralarda anlatmakta zorlanıyor] 10, 10 sene kadar önce herhalde. Iııı aslında ben teklif ettim. Onu eden bir arkadaşım vardı, onun arkadaşı, kocası onu arkadan ilişkiye zorluyordu, yapıyordu, bu pornolarda da hep arkadan ilişki şeyleri vardı ve bana hissettiriyordu o şekil bir ilişki istediğini, anlıyordum ama dile getirmiyordu, ben kendim teklif ettim ama canım yanınca istemedim ama o canımın yanmasına rağmen yaptı. İlki çok kötüydü. Çok canım yandı. Kanadı. Üç gün popomun üstüne oturamadım, o çok kötüydü. Ondan sonra sürekli arkası geldi zaten. Normal, ondan önce normal cinsel ilişkiyi zaten istemeden yapıyordu bir de o başladı.” K1

Bağlam 5 – Kadının baş edebilme mekanizmaları

Kadının baş edebilme mekanizmaları bağlamı ve bu bağlam kapsamında ana temalar belirlenerek incelenmiş, bağlam ve ana temalar Çizelge 4.11.’de sunulmuş, ilgili söylemlere tablo sonrasında yer verilmiştir.

Çizelge 4.11. Kadının baş edebilme mekanizmaları bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar

Bağlam	Ana tema
Kadının baş edebilme mekanizmaları	Cinsel birliktelikten zevk almaya çalışma
	Eşini tatmin çabası
	Cinsel şiddetin nedenini mantıklı bir zemine dayandırma eğilimi

Ana Tema – Cinsel birliktelikten zevk almaya çalışma

“İkinci evlilikten sonra bunu zevk almaya çalıştım, kendimi ona adapte etmeye çalıştım, işte eşim de beni adapte etmeye yine çalıştı. Hani o da çabalamaya başladı ondan sonra. İki bin kaçta evlendik, yine işte 2010’da ayrılıp yine 2010’da evlendik tekrardan, ondan sonra o da çabalamaya çalıştı hani çünkü o zamanlar ona anlatmıştım hep ben hiçbir şey anlamıyorum, şey yapmıyorum, istemiyorum gibilerinden. Yani en azından eskisine nazaran biraz daha iyiydim. Hani çok bir şey anlamasam da en azından çok fazla acı çekmiyordum diyim.” K2

Ana Tema – Eşini tatmin çabası

“... Olmuş, olmamış, benim için hiçbir ifade etmiyordu, hani bir işte kocamı arzulayım, ediyim, misal ikinci şeyipte hep şey düşünüyordum. İşte bu akşam kendimi adapte etmeye çalışıyordum işte, kocamı mutlu edicem, kendimde mutlu olucam, işte şey yapacam ama böyle bir şey yapıyordu ki o anda bir bana bağıırıyordu ya da böyle bir aşağılıyordu benim içindeki bütün her şey ölüyordu böyle, parampirçik. Sonra düşündüm ne olacak ben adapte etmeye çalışsam ne olur ki beni bitirdi bile diyordum. Düşündüklerimi yapamıyordum. Kafamda planladıklarımı yapamıyordum.” K2

“... Anal, anal mı diyorlar, yani arkadan ilişki yaşadık biz. Kaç sene önce...10, 10 sene kadar önce herhalde. İuu aslında ben teklif ettim. Onu eden bir arkadaşım vardı, onun arkadaşı, kocası onu arkadan ilişkiye zorluyordu, yapıyordu, bu pornolarda da hep arkadan ilişki şeyleri vardı ve bana hissettiriyordu o şekil bir ilişki istediğini, anlıyordum ama dile getirmiyordu, ben kendim teklif ettim ama canım yanınca istemedim ama o canımın yanmasına rağmen yaptı. İlk, ilki çok kötüydü. Çok canım yandı. Kanadı. Üç gün popomun üstüne oturamadım, o çok kötüydü. Ondan sonra

sürekli arkası geldi zaten. Normal, ondan önce normal cinsel ilişkiyi zaten istemeden yapıyordu bir de o başladı.” K1

Ana Tema – Cinsel şiddetin nedenini mantıklı bir zemine dayandırma eğilimi

“Ben aslında eşimi, eşimden nefret etmiyorum. Eşimle severek evlendim, hatta onun kötü olmasını da istemiyorum. İstiyorum ki düzgün bir hayatı olsun. Benli bana o şekilde fiziksel, fiziksel dayak olayını tamamen geçtim, gözüm morarır, şey olur, onun izi siliniyor, ben, beni dövdüğü zamanları hiç acıyla hatırlamıyorum. Ama o fiziksel şey cinsel şiddet, o beni çok yaraladı. Eğer, o bana onu yaşatmasaydı ben ondan ayrılmazdım. Gerçekten ayrılmazdım. Benim boşanmamın, tek, tüm sebebi o. Ama o bunu hala anlamış vaziyette değil.” K1

3.5. ADLİ MAKAMLARA BAKIŞ AÇISI

“Daha öncesinde hiç adliye, mahkeme, karakol deneyimi yaşamış mı? Bu makamlar hakkında ne düşünüyor?” sorusuna katılımcılar tarafından verilen yanıtlar analiz edilerek, “Kadın açısından cinsel şiddet vakalarında adli makamların rolü ” ve “Adli makamlardan kaçınma nedenleri” bağlamları tespit edilerek, ana temalar geliştirilmiştir. İlgili bağlamlara bu bağlamlara ait ana temalara tablolarda yer verilmiştir.

Bağlam 1 - Kadın açısından cinsel şiddet vakalarında adli makamların rolü

Kadın açısından cinsel şiddet vakalarında adli makamların rolü bağlamı incelenerek, ana temalar belirlenmiş, bu bağlam ve ana temalar Çizelge 4.12’de sunulmuştur. İlgili söylemler ise tablo sonunda yer almıştır.

Çizelge 4.12. Kadın açısından cinsel şiddet vakalarında adli makamların rolü bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar

Bağlam	Ana tema
Kadın açısından cinsel şiddet vakalarında adli makamların rolü	En son çare olarak düşünülmesi
	Çözüm üretememe
	Gizlilik ihlali korkusu (çevrenin haberdar olma riski)

Ana Tema – En son çare olarak düşünülmesi

“Mesela ben artık son boşandığımda eskisi kadar şiddet görmüyordum. Hakaretlerini evet görüyordum. Eeee mesela hemen hemen bir ay iki aydan beri cinselliğimiz olmuyordu. Çünkü bana hakaret ettiği için olmuyordu. Bana hakaret ediyorsan bunu da alamazsın tepkisini veriyordum ben. Ya insan ol doğru düzgün davran ona göre karşılığını al tepkisini veriyordum artık da sürekli mahkemeye de gideceğimi bildiğim için eşim artık uygulayamıyordu diyim. Çünkü yapacağımı biliyordu.” K2

Ana Tema – Çözüm üretememe

“Hiç şikâyeti düşünmedim, bana bir yararı olmayacağını biliyorum.” K1

Ana Tema – Gizlilik ihlali korkusu (çevrenin haberdar olma riski)

“Bir kere, gizli olması, şu, benim gibi düşünen çoktur insan, ben biliyorum, hani bu şekil bir şey yaşadığımı düşününce rezil olurum, işte benle dalga geçerler, hani anlatmak kolay bir şey değil bunu. Hele ki tanıdığın insanlara daha da zor. Yüzüne tekrar bakacaksın. Ki bazı insanlar insanın yüzüne vuruyor. Yani gizlilik olsa, olacağını bilseydim mesela şikâyet ettiğimde kimsenin duymayacağını, kimse tarafından hani bilinmeyeceğini bilseydim, o zaman yapardım. Hani sadece birkaç kişiyle sınırlı kalacak bu olay, o zaman yapardım.” K1

“Hani cinsel yönden olmadı ama şiddetinden dolayı ben darp raporları aldım, şikayetler ettim, davalarımız oldu ... Cinsel şeyden hiçbir şekilde bahsetmedim ... Bunun üzerine çekindiğim için ve karşımdaki insanlar bayan çıkmıyor, erkek çıkıyor, eee insan bundan utanıyor ... Hakaretlerini söyledim, şeylerini söyledim ama cinsel yöndekileri hiçbir zaman dile getirmedim.” K2

“...Sonuçta o davetiye şeye geldiği zaman, eve geldiği zaman bulunamadığında muhtara gidiyor. Muhtar görüyor, orada suç yazıyor. Cinsel saldırı suçu ya da şu, bu diye. Hani o kötü bir şey. Ben eminim ki bundan çekinen çok insan var. Mahallede “aa, bak işte mahkemeye gidiyor. Niye şikâyet ettin?” dediklerinde ne söyleyeceğini hani söylemek istemeyenler olur. Ben öyle isterdim. Hani ben duyulsun istemezdim. Bana

sorduklarında cevap vermek istemezdim çünkü. “Ben eşimle bunu yaşıyorum.” “Ben bu yüzden eşimi şikâyet ettim.” Utanırdım onu söylemeye. İsterdim ki hani güvenebileceğim bir insan olsun ve kimseye, kimseye iiii yansımam, sadece karar verecek insanlara yansısın. O şekilde olsaydı ben şikâyet ederdim.” K1

Bağlam 2 - Adli makamlardan kaçınma nedenleri

Adli makamlardan kaçınma nedenleri bağlamı ve bu bağlam kapsamında incelenip geliştirilen ana temalara Çizelge 4.13.’te yer verilmiş, ilgili söylemler tablodan sonra sunulmuştur.

Çizelge 4.13. Adli makamlardan kaçınma nedenleri bağlamı ve bu bağlam kapsamında belirlenen ana temalar

Bağlam	Ana tema
Adli makamlardan kaçınma nedenleri	Çözüm olmayacağına dair inanç
	Yaptırımların yetersiz kalacağını düşünme
	Başvuru halinde maruz kaldığı şiddetin artacağına dair deneyim ve izlenim
	Maruz kalınan şiddetin cinsel şiddet olması
	Yargıda mahremiyet ihlali olması kaygısı
	Cinsel şiddetin gizli kalması, paylaşılmaması gerektiğine inanç

Ana Tema – Çözüm olmayacağına dair inanç

“Hiç şikâyeti düşünmedim, bana bir yararı olmayacağını biliyorum.” K1

“Şikâyetçi olsaydım şöyle, benim arkadaşım şikâyetçi oldu, mahkemede davalık oldular, mahkeme ona ceza verdi, şey verdi, imza atma yükümlülüğü ve psikologla görüşme yükümlülüğü verdi ama ondan sonra daha da kötü oldu her şey. Sen beni nasıl şikâyet edersin, nasıl bunu ortalığa dökersin diye daha fazla şiddet uygulamaya başladı. Yani şikâyet ettiğin zaman bir sonucu olmuyor ki, sonuca ulaşamıyorsun çünkü adli makamlarda bir sonuç... elde edemiyorsun. Ne oluyor, sonuçta o evde o insanla sen yaşıyorsun, sen ona ceza aldırmanın zaman ya bu para cezası oluyor ya da bir yere bir gitme hani imza atma ya da psikologla görüşme, zaten bunu istemezse bunu yerine getirmiyor ve zorla da yerine getirdiği için sana yansıtıyor.” K1

Ana Tema – Yaptırımların yetersiz kalacağını düşünme

“Hiç şikâyeti düşünmedim, bana bir yararı olmayacağını biliyorum. Şimdi benim yakın bir arkadaşım var, biz ailecek görüşüyorduk, onun eşi de psikolojik sorunları olan bir insandı, o da çok baskıcıydı. Bu, o, hem fiziksel şiddet, hem fizikseli hem psikolojisi, psikolojik şiddet, o hakarete varana kadar, hakaret de ediyordu, “orospu” da diyordu yeri geliyordu, “kaltak” da diyordu, her şeyi söylüyordu. Dövüyordu da. Bu karakola şikâyet etti. Bu karakola ifade vermeye gittiği günün akşamı bunu yine dövüyor. Sen beni şikâyet ettin ama diyor, bak diyor, hani nerde, hiçbir şey olmuyor. ...hâkim bey ona hapis cezası verdi ama onu şeye çevirdi, denetimli serbestliğe çevirdi, psikologla hem imza atıp hem psikologla görüşecekti, bu her psikoloğa gittiği zaman dönüşünde sen beni şikâyet ettin de eline ne geçti, ben ne değiştim bak değişen hiçbir şey yok diye tekrar dövüyordu.”K1

“ ... Onu da yapmış arkadaş daha önce. Boşandı o tekrar evlendi sonra. Boşandığı zaman uzaklaştırma kararı almış. Bir süre yanına yaklaşmamış. Ama bu sefer de telefonla rahatsız ediyordu. Telefonla şey yapıyordu. Yanına yaklaşmama da bir şey olmuyor ki. Kadınlar 6284’ü, koruyucu, önleyici yasaları-tedbirleri bilmiyor. Bir çözümü olmuyor bence.”K1

Ana Tema – Başvuru halinde maruz kaldığı şiddetin artacağına dair deneyim

ve izlenim

“...Paramız yok ya da işte eşim bana adliyeden kâğıt geldikçe beni daha çok dövüyor diyenler bile duydum. Aynısı benim de başıma gelirdi biliyordum. Eşim de bana aynısını yapardı. “Sen beni gidip başkalarına anlattın”, “beni rezil ettin” diye daha çok şiddet uygulardı. Hani bir çözüm yolu değil bence şikâyet, şikâyetçi olmak ki bu sorunlarımı birkaç kişiye anlattığım zamanda aynısını dedi bana. “Ne oldu? dedi, “Madalya mı taktılar?” Dedi. “Anlattın da ne oldu?” dedi. “Ben değiştim mi?” dedi. O yüzden son zamanlarda hep susmayı tercih ettim. Kimseye hiçbir şeyi anlatmamayı tercih ettim.” K1

Ana Tema – Maruz kalınan şiddetin cinsel şiddet olması

“ ... Bir kere, gizli olması, şu, benim gibi düşünen çoktur insan, ben biliyorum, hani bu şekil bir şey yaşadığımı düşününce rezil olurum, işte benle dalga geçerler, hani anlatmak kolay bir şey değil bunu. Hele ki tanıdığın insanlara daha da zor. Yüzüne tekrar bakacaksın. Ki bazı insanlar insanın yüzüne vuruyor ...” K1

“... Cinsel yönden olmadı ama şiddetinden dolayı ben darp raporları aldım, şikayetler ettim, davalarımız oldu ... Cinsel şeyden hiçbir şekilde bahsetmedim ... Bunun üzerine çekindiğim için ve karşımdaki insanlar bayan çıkmıyor, erkek çıkıyor, eee insan bundan utanıyor ... Hakaretlerini söyledim, şeylerini söyledim ama cinsel yöndekileri hiçbir zaman dile getirmedim.” K2

“Şöyle benim eşim çok uuu şey birisi, karakter, uuuu, benim düşündüğüm doğru, benim dediğim dedik, kimsenin sözünü dinleyecek biri değildi, o yüzden hani, sözünü dinleyecek bir insan bulsaydım, akıl verecek, ona yardımcı olacak, ama onu da belli bir dereceye kadar anlatabilirdim, ben boşanana kadar kimseye bu cinsel sorunlarımdan, cinsel baskıdan, zorla yaptığından bahsedemedim. Utandım. Kimsenin de çözüm bulacağını zannetmiyordum. Ya ben hala aynı şeyi düşünüyorum. Kimse yardımcı olamaz.” K1

Ana Tema – Yargıda mahremiyet ihlali olması kaygısı

“...Yani gizlilik olsa, olacağını bilseydim mesela şikâyet ettiğimde kimsenin duymayacağını, kimse tarafından hani bilinmeyeceğini bilseydim, o zaman yapardım. Hani sadece birkaç kişiyle sınırlı kalacak bu olay, o zaman yapardım ... sonuçta o davetiye şeye geldiği zaman, eve geldiği zaman bulunamadığında muhtara gidiyor, muhtar, muhtar görüyor, orada suç yazıyor, cinsel saldırı suçu ya da şu, bu diye. Hani o kötü bir şey. Ben eminim ki bundan çekinen çok insan var. Mahallede “Aa, bak işte mahkemeye gidiyor. Niye şikâyet ettin?” dediklerinde ne söyleyeceğini söylemek istemeyenler olur. Ben öyle isterdim. Hani ben duyulsun istemezdim. Bana sorduklarında cevap vermek istemezdim çünkü. “Ben eşimle bunu yaşıyorum.” “Ben bu yüzden eşimi şikâyet ettim.” Utanırdım onu söylemeye. İsterdim ki hani güvenebileceğim bir

insan olsun ve kimseye, kimseye iii yansımam, sadece karar verecek insanlara yansısın. O şekilde olsaydı ben şikâyet ederdim.” K1

Ana Tema – Cinsel şiddetin gizli kalması, paylaşılmaması gerektiğine inanç

“... Hani ama arkadaşlar arasında filan konuşuluyordu ama bana da yapılıyordu diye söylenmiyor hani onu, onu zaten yakıştıramıyorsun kendine ... Hani gidip de bunu ya da devlete karşı hani ben bana bunu bunu yapıyor diyemiyorsun ama arkadaşlar konusunda şöyle bir şeyler bir şeyler geçiyordu mesela, benim arkadaşımın biri vardı, bunu hâkim bile şey yapmıyor eğer boşayıp da hâkime ayakkabıyı ters çevirdiğin zaten bir şey söylemene gerek yok onu anlıyorlarmış derdi arkadaşım. Onu iyi biliyorum. Hep öyle anlatırdı. Hani söyleyemiyorsan bu şekilde davrandığın zaman ne olduğunu anlıyorlarmış...” K2

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. TARTIŞMA

Evlilik içi cinsel saldırı suçunda, kadınlar tarafından yapılmış bu suça dair başvuruların niceliksel görünürlüğünün -diğer suçlara nazaran- az olmasının, dolayısıyla bu suça ilişkin adli makamların sessizliğinin sebeplerinin araştırılmasını içeren bu çalışmada; hukuk sisteminin, yasaların, yargının, yargı kurumlarının örseleyen ataerkil tutumunun söz konusu sessizlikteki payının da etkisi araştırılmak istenmiştir.

Bu sebeple öncelikle niceliksel veri elde edebilmek adına araştırmanın veri toplama süreci başlığı altında ayrıntılı şekilde bahsedildiği üzere kurumlara başvuru yapılmıştır. Kurumlara başvuru yapılırken bu süreçte söz konusu verilere ulaşılamayacağına dair ön bilgiyle hareket edilmiş ve başvuru sonunda ulaşılan süreç de bu düşüncemizi destekler nitelikte nihayete ermiştir. Evlilik içi cinsel saldırıya ilişkin net sayısal veriye ulaşılamamıştır.

Sayısal verilerin araştırılan konunun anlaşılmasına yeterli katkıda bulunamayacağı ön kabulüyle, katılımcılarla birebir görüşülerek, bu sessizliğin ardındaki sebepler ortaya konulmak istenmiş, araştırmanın konusu gereği yaşantılarının bir döneminde evlenmiş ve cinsel birlikteliği deneyimlemiş kadınlarla derinlemesine görüşme yapılarak, araştırmaya uygun katılımcıların çalışmaya dâhil edilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle öncelikle katılımcılara ait demografik ve ailevi bilgiler düzenlenerek, bu bilgiler Çizelge 4.1’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1.’de yer verilen demografik ve ailevi bilgilerle katılımcıların yaş, eğitim düzeyleri, mevcut medeni durumları, ücretli bir işte çalışıp çalışmadıkları, evlenme öyküleri değerlendirilmiştir.

İki katılımcı da benzer yaş aralıklarında olup (K1 40, K2 41 yaşındadır), yaşantılarının bir döneminde evlenerek, cinsel birlikteliği deneyimlemişlerdir. Katılımcılardan K1'in evlilik süresi 17 yıl sürmüştür. K2 ise 17 yıl evli kaldıktan sonra boşanmış, aynı kişiyle tekrar evlenerek 7 yıllık bir süre daha evli kalmıştır. Her iki katılımcı da evliliklerini sonlandırmışlardır. Söz konusu süreler, kadınların evlilik temelinde cinsel birliktelik deneyimlerine ilişkin bilgi edinebilmesi açısından yeterli süreler olarak değerlendirilmiş, araştırma açısından detaylı verilere ulaşılması yönünde kolaylaştırıcı etkisi olduğu düşünülmüştür.

K1 lisans, K2 ise lise mezunudur. Katılımcıların eğitim durumuyla şiddet ilişkisinin karşılaştırılarak, eğitim düzeyinin yüksek olmasının şiddeti azaltan bir olgu olmadığının görülmesi amaçlanmış, kadınların cinsel şiddete karşı başvuru mekanizmalarını kullanmamalarının eğitim düzeyiyle ilişkisinin tespitinin yapılması istenmiştir. Bu noktada her ne kadar -az da olsa- katılımcıların eğitim seviyelerindeki farklılıkların, eğitim düzeyinin araştırma konusundaki etkisinin karşılaştırılabilmesi açısından araştırmaya olumlu katkı sağladığı düşünülmüştür.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine bakıldığında, yaşamlarının herhangi bir döneminde kadınların maruz kaldığı şiddetin, eğitim seviyelerinin yükselmesiyle azaldığı görülmektedir.⁹⁴

Bu tezin konusunu oluşturan araştırmada, katılımcı sayısının az olması, eğitim seviyesi ve şiddet arasında sağlıklı veriye ulaşmada sınırlılık yaratsa da katılımcıların ikisinin de lise ve üzeri düzeyde eğitim aldıkları bilinmekle birlikte, bu durumun fiziksel şiddete uğramalarına engel olmadığı gerçeğini değiştirmedeği görülmüştür.

Katılımcıların ikisi de evliliklerini rızaları dâhilinde, evlenecekleri kişilerle tanışarak gerçekleştirmişlerdir. Bu veriyle katılımcıların, aileleri tarafından, rızaları

⁹⁴ Türkiye İstatistik Kurumu, *İstatistiklerle Kadın*, 2012.

dışında evliliğe zorlanıp zorlanmadıklarının tespiti amaçlanarak, evlilik içi şiddete maruz kalma riskiyle karşılaştırılması düşünülmüştür.

Altınay ve Arat'ın araştırmasına göre, Türkiye'de tanışıp anlaştıktan sonra ailelerinin onay vermesiyle evlenen kadınlardan %28'i fiziksel şiddete maruz kalırken, görücü usulüyle evlenen kadınların %37'sinin en az bir defa olmak üzere fiziksel şiddete maruz kaldığı, ancak ailelerin onayı alınmadan tanışarak yapılan evliliklerde ise bu oranın %49'a yükseldiği belirtilmiştir.⁹⁵

Katılımcıların ikisinin de ücretli bir işte çalıştıkları bulgusu edinilmiştir. Kadınların şiddete maruz kalmaları karşısında kamusal alanda aktif olmalarının başvuru mekanizmalarına erişimlerine etkisi değerlendirilmek istenmiştir. İki katılımcının da kamusal alanda aktif yer almalarının başvuru mekanizmalarına erişimini kolaylaştıracağı düşünülmüş, araştırmaya artı katkılardan biri olarak değerlendirilmiştir.

Bahsi geçen demografik ve ailevi veriler değerlendirildiğinde, araştırmanın hedefine uygun bir katılımcı grubunun araştırmaya dâhil edildiği düşünülmüştür.

Demografik ve ailevi verilerin değerlendirilmesi sonrası, derinlemesine görüşme yapılan kadınlardan öncelikle şiddeti tanımlamaları istenmiş ve kullandıkları terimler ve yer verdikleri kavramlar doğrultusunda genel bir şiddet tanımı ve şiddet türleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Katılımcılar için şiddetin salt fiziksel şiddetten ibaret olup olmadığı, şiddet tanımlarında cinsel şiddete yer verip vermedikleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Çizelge 4.2.'de oluşturulan bağlam, ana tema ve alt temalardan da anlaşılacağı üzere, katılımcılar genel şiddet tanımı içerisinde yer alan birçok terime vurgu yapmış, salt fiziksel şiddete değil diğer şiddet türlerine de söylemlerinde yer vermiş, cinsel şiddet kavramını bu şiddet türleri içinde belirtmişlerdir.

⁹⁵ Yeşim Arat ve Ayşe Gül Altınay, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul, 2008.

Buna göre; tokat, tekme, yumruk atma, itip kalkma gibi fiziksel şiddet, küçük görme, aşağılama, özgürlüğünü kısıtlama, karar verme iradesini göz ardı etme psikolojik şiddet, rıza dışı cinsel ilişkiye zorlanma cinsel şiddet, hakaret sözlü şiddet, maaş kartına el konulması, faturaların ödenmemesi, kadının ücretli bir işte çalışmasına karşı çıkılması ekonomik şiddeti oluşturmaktadır.

Literatürdeki şiddet ve aile içi şiddet tanımlarına bakıldığında, şiddet tanımına ilişkin bulgularla paralellik gösterdiği anlaşılmıştır.

Şiddet sözcüğünün; sert, sertlik, kaba kuvvet ve katı davranış anlamlarına gelmekle birlikte dilimize Arapça'dan geçtiği bilinmekte, Fransızcada ise bir kişiye baskıyla, zorlamayla isteği dışında bir şey yapmak, yaptırmak anlamlarına geldiği belirtilmektedir.⁹⁶ Şiddetin birden fazla tanımı olmakla birlikte, kişinin canını acıtma, güç kullanarak yapılma, yasaya aykırı olarak fiziksel güç kullanma, yaralayıcı ya da öldürücü olma gibi kavramlar, çeşitli şiddet tanımında ortaklaşan ve karşılaşılan kavramlardır.⁹⁷

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre yılda 1 milyondan fazla insan şiddet yüzünden hayatını kaybetmekte, daha da fazlası bireysel ya da kolektif şiddet sonucu yaralanmalara maruz kalmaktadır.⁹⁸ Dünya Sağlık Örgütü, şiddeti, güç ya da kuvvetin

⁹⁶ Artun Ünsal, “Genişletilmiş Bir Şiddet Topolojisi”, Cogito, sayı 6–7, 2018, s. 29–36.

⁹⁷ Haydar Gölbaşı, Necmettin Özerkmen, “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Sayı 15, 2010, s. 23–37.

⁹⁸ World Health Organisation, *World report on violence and health: Summary*, Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi ve Rafael Lozano (editörler), Cenova, 2002

kasıtlı bir şekilde bir kişiye, bir gruba ya da bir topluluğa uygulanması sonucunda yaralanmaya, ölüme, psikolojik zararlara, yoksunluklara yol açması olarak tarif etmiştir.⁹⁹

"Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması'na Dair Bildirge"'de, kadına yönelik şiddeti, madde 1'de kamusal alan ya da özel alan ayrımı yapmaksızın, "kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran, doğurma ihtimali olan her türlü şiddet eylemi" olarak tanımlamıştır. Bu eylemlerin içine tehdit, zorlama veya özgürlükten yoksun bırakma da dâhil edilmiştir.¹⁰⁰

Görüldüğü üzere, Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması'na Dair Bildirge'de, katılımcıların şiddet türleri arasında belirttiği "ekonomik şiddet"e tanıda yer verilmemiştir. Bunun yanında bildirge, ikinci maddesinde açıkça belirttiği üzere "evlilik içi tecavüz" de dâhil olmak üzere aile içinde meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddeti, kadına yönelik şiddet kabul etmiştir.

6284 Sayılı Kanun'un tanımlar başlığı altında; şiddet, ev içi şiddet, kadına yönelik şiddet kavramları tanımlanarak "fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü

⁹⁹ World Health Organisation, *World report on violence and health: Summary*, Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi ve Rafael Lozano (editörler) , Cenova, 2002, s.4.

¹⁰⁰ Bkz. Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge m.1, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/BM%20Kad%C4%B1na%20Kar%C5%9F%C4%B1%20%C5%9Eiddetin%20Ortadan%20Kald%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1na%20Dair%20Bildirgesi%2020.12.1993.pdf , [erişim 19 Kasım 2019].

tutum ve davranışı" şiddet olarak ifade etmiştir.¹⁰¹ Yasada yer alan şiddet türlerinin, katılımcıların belirttiği tanımla paralellik gösterdiği anlaşılmıştır. Bu noktada 6284 Sayılı Kanun'un şiddet türleri arasında ekonomik şiddete de yer vermiş olması, yürütülen şiddet politikası bağlamında bir kazanım olarak değerlendirilebilir.

Dünya Sağlık Örgütü (2002) raporuna göre, eş/partner şiddetinin tüm ülkelerde tüm kültürlerde istisnasız mevcut olmakla birlikte düşük gelirli popülasyonların daha fazla risk altında olduğu ifade edilmektedir. Şiddet kendini, tekme atma, vurma gibi fiziksel şiddet, zorla ilişkiye girme dahil olmak üzere cinsel şiddet, korkutma ve aşağılama gibi psikolojik istismar, sosyal izolasyon, arkadaşları ya da ailesiyle iletişimin engellenmesi şeklinde gösterebilir.¹⁰² Çizelge 4.1.'de katılımcıların söylemleri temelinde geliştirdiğimiz alt temalarda da WHO raporuna paralellik gösteren bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmamızda tespit edilen bulgulara bakıldığında, katılımcıların şiddetin birden çok türüne birlikte maruz kaldığı görülmektedir. Bu bulgumuz doğrultusunda, Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre, 48 ülkede yapılan araştırma sonucunda kadınların %10-%69 oranlarında erkek partnerlerinin fiziksel şiddetine maruz kaldıkları, fiziksel şiddete maruz kalan kadınların çoğunun şiddete birden çok kez ve farklı türleriyle de maruz kaldıkları belirtilmiştir. Japonya'da şiddete maruz kalan 613 kadınla yapılan bir araştırma doğrultusunda, kadınların %10'undan azı sadece fiziksel şiddete maruz kalmışken, %57'sinin fiziksel, psikolojik ve de cinsel şiddete maruz kaldıkları

¹⁰¹ 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Tanımlar m.2, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>, [erişim 19 Kasım 2019].

¹⁰² World Health Organisation, *World report on violence and health: Summary*, Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi ve Rafael Lozano (editörler), Cenova, 2002, s.4.

belirlenmiştir. Yine Meksika'da yapılan bir araştırmada, fiziksel şiddete maruz kalmış kadınlardan yarısından fazlasının partnerlerinin cinsel şiddetine /saldırısına da maruz kaldığı görülmüştür.¹⁰³

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 yılı raporu doğrultusunda kadınların hayatları boyunca fiziksel veya cinsel şiddete uğrama yaygınlığının dünya genelinde %35 oranında olduğu ve her üç kadından biri yaşantılarının bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. Şiddetin yaygınlığı bölgelere göre değişiklik göstermekle birlikte kadına yönelik şiddetin en fazla olduğu bölgenin %37,7 ile Güney Doğu Asya bölgesi olduğu, Doğu Akdeniz Bölgesi'nin %37 ile onu takip ettiği, Afrika'nın %36, Amerika'nın %29,8, Avrupa %25,4 ve Batı Pasifik'in ise %24,6 oranında olduğu belirtilmektedir.¹⁰⁴

Dünya genelinde seçilen 32 ülkede yapılan araştırma sonucunda şiddetin en yoğun olduğu ülkeler %69 oranıyla Nikaragua ve %67 oranıyla Papua Yeni Gine olarak tespit edilmişken, şiddetin en az görüldüğü yerler %10 oranla Paraguay ve aynı oranla Filipinler olarak belirtilmiştir.¹⁰⁵

¹⁰³ World Health Organisation,2002, s.4.

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf;jses.io
nid=83C3FF7CA7B5535723EF2B1999BA82C8?sequence=1, [erişim 19 Kasım 2019].

¹⁰⁴ World Health Organization, *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*, 2013.

¹⁰⁵ Merve İnce, Ayten Zara Page, “Aile içi şiddet konusunda bir derleme”, Türk Psikoloji Yazıları, Cilt 11, Sayı 22, 2008, 81–94.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu doğrultusunda, Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women) tarafından 2011'de yayınlanan ve 86 ülkeyi kapsayan araştırmada, kadınların %70'inin fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı, 15 ile 44 yaş arası kadınlara yönelik şiddetin ; "kanser, trafik kazaları, sıtma ve savaşların tamamının neden olduğu ölüm ve sakatlıklardan" daha fazla ölüm ve sakatlığa neden olduğu belirtilmektedir. Bu araştırmaya göre, hane içi şiddetin maliyetinin Kanada'da 1.16 milyar dolar, ABD'de 5.8 milyar dolar, Avustralya'da ise yılda 11.38 milyar dolar olduğu ifade edilmektedir.¹⁰⁶

Yine BM tarafından 2015 yılında yayınlanan bir diğer araştırma doğrultusunda, yaşları, gelirleri ve eğitim farklılıkları göz önünde bulundurulmaksızın her kadının şiddete maruz kaldığı, dünya genelinde her üç kadından birinin partnerleri tarafından uygulanan fiziksel şiddeti ve/veya cinsel şiddeti deneyimledikleri belirtilmiştir.¹⁰⁷

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2016 yılında yayınladığı Ulusal Eylem Planı'nda Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde de durumun benzer olduğunu, AB Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından 2014 yılında 28 AB üyesi ülkede, 42.000 kadınla yapılan araştırmaya atıfta bulunarak belirtmiştir. Söz konusu araştırma doğrultusunda, " 15 yaşından itibaren her üç kadından birinin fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığını, kadınların yaygın biçimde istismara uğramasına

¹⁰⁶ Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu*, 24. Dönem, 2. Yasama Yılı, 2011.

¹⁰⁷ United Nations, *The World's Women 2015: Trends and Statistics*, 2015.

karşın, bunların çok azının kayıtlara geçtiğini, aile içi şiddet vakalarının raporlanmasında bu oranın %14 olduğu" belirtilmiştir.¹⁰⁸

Türkiye'deki duruma bakıldığında ise, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2009 yılında yayınlanan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet raporuna göre, Türkiye genelinde hayatının bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranının %39 olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla her 10 kadından 4'ünün eşi ya da partneri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı ifade edilmiştir.¹⁰⁹

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi tarafından 2014 yılında yayınlanan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması özet raporuna göre ise, Türkiye genelinde kadınların eşleri/partnerleri tarafından yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz bırakıldıkları duygusal şiddet/ istismar oranı %44, ekonomik şiddet oranı % 30 olarak ifade edilirken, evli kadınların % 12'si ise yaşamlarının herhangi bir döneminde, cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.¹¹⁰

Yaptığımız çalışmada, şiddetin kadınların üzerinde kadının kendisini suçlaması, şiddete dair bir çözümün olmayacağı düşüncesi, psikolojik sorunlar ve travmaların baş göstermesi şeklinde etkileri olduğu Çizelge 4.4'te yer alan bağlam ve ana temalarla belirlenmiştir.

¹⁰⁸ T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Ulusal Eylem Planı (2016-2020)*, Ankara, 2016.

¹⁰⁹ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, 2009.

¹¹⁰ T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması : Özet Rapor*, 2014.

Stewart ve Robinson, bulgularımıza benzer şekilde, şiddete uzun süre maruz kalınması durumunda, şiddete maruz kalan kadınlarda güven duygusunun sarsılması, çaresizlik ve umutsuzluk hissinde artış, kendini suçlama, kişinin öz saygısını yitirme gibi durumlar gözlemlendiğini ifade etmişlerdir.¹¹¹ İsrail'de yapılan bir araştırmada ise, fiziksel ve cinsel şiddete birlikte maruz kalan kadınlarda, şiddete maruz kalmamış diğer kadınlara oranla öz saygılarını ciddi anlamda yitirdikleri, şiddetli anksiyete, depresyon yaşadıkları belirtilmiştir.¹¹²

Hollanda'da yapılan bir başka araştırmaya göre ise fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan kadınların diğer kadınlara oranlara daha fazla psikosomatik ve depresif şikâyetleri olduğu belirtilmiştir.¹¹³

Yaptığımız çalışmada, katılımcıların cinselliğe bakışlarını değerlendirebilmek için kendilerine "cinsellik" kavramının ne hatırlattığı sorusu sorulmuştur. Katılımcılar "acı, korku, endişe, soğuma, tiksime, kaygı" kavramlarına vurgu yapmışlar, cinselliği "zevk unsuru barındırmayan, dini inançların kendilerine görev olarak belirlediği, bu nedenle zorunlu olarak yapılması gereken, erkeği hoşnut etmeye yarayan bir eylem" olarak değerlendirmişlerdir (Çizelge 4.5.).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü raporunda da bizim bulgularımıza benzerlik taşıyan ifadelere yer verilmiştir. Rapor içeriğinde, kadınların, cinsel şiddete yönelik

¹¹¹ D. E. Stewart ve G. E. Robinson, "A review of domestic violence and women's mental health", *Archives of Women's Mental Health*, 1998, s.83-89.

¹¹² M. M. Haj-Yahia, "Implications of wife abuse and battering for self-esteem, depression and anxiety as revealed by the second Palestinian national survey on violence against women", *Journal of Family Issues*, 21, 2000, s. 435-453.

¹¹³ B. Krahé, S. Bieneck ve I. Möller, "Understanding gender and intimate partner violence from an international perspective", *Sex Roles*, 52, 2005, s.807-827.

tanımlama biçimleri arasında en fazla vurguladıkları kavramın "istemedikleri halde korktukları için cinsel ilişkiye girme" olduğu, ülke genelinde her 100 kadından 11'inin yaşamının bir döneminde korkmasına rağmen cinsel birliktelik yaşadığı, 100 kadından 9'unun ise zorla cinsel ilişkiye girdiği belirtilmiştir.¹¹⁴

Pınar İlkcaracan, 21. yüzyılda kadınların bedenlerinin ve cinselliğinin erkeklerinin kontrolü altında olmaya devam ettiğini ifade eder. Kadın cinselliğini kontrol eden mekanizmaların erkek egemenliğini devam ettirmeye yarayan en güçlü araç olduğunu, dinin de çoğu zaman kötüye kullanılarak insan hakları ihlalinin "meşrulaştırılmasına" aracı edildiğini ifade eder. Çoğu yaygın görüşe göre kadın cinselliğinin kontrol edilmemesi halinde, toplumsal kargaşanın açığa çıktığı belirtilir.¹¹⁵

Zorunluluk ve görev halinde sunulan cinsellik, kadınları bedenlerinden uzaklaştırmakta, cinselliğin "tabu" olmaktan çıkmasına engel olmaktadır. Dolayısıyla cinselliği rahat ifade edemeyen kadınlar, cinsel şiddeti de paylaşılmaması gereken bir husus olarak görmeye devam etmektedirler.

Yaptığımız araştırmada, katılımcıların cinsel birliktelikten neler bekledikleri hakkında veriler elde edilmeye çalışılmış, bunun sonucunda ulaşılan bulgulara Çizelge 4.6.'da yer verilmiştir. Kadının cinsel birliktelikte özne olarak var olma isteğini gösterir bulgularda, en çok kendilerinin cinsel meta olarak algılanmaması, cinsel birlikteliğin rızaya dayalı olması, şiddet içermemesi, söz konusu birliktelikte kadınların isteklerinin de önemsenmesi, ön sevişme ve duygusal destek talebine dair beklentileri yer almıştır. Bahsi geçen bulgularla, aslında kadının cinsel birliktelik yaşamaya istekli olduğu, ancak

¹¹⁴ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009.

¹¹⁵ Pınar İlkcaracan, "Giriş : Müslüman Topumlarda Kadın ve Cinsellik", *Müslüman Topumlarda Kadın ve Cinsellik* içinde, Pınar İlkcaracan (derleyen), 2018, s. 11–33.

erkeğin baskıcı ve olumsuz tutumlarının, kadının cinsellik kavramından uzaklaşmasına yol açmasına sebep olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte erkeğin tutumu irdelenmiş, katılımcıların söylemlerinden erkeklerin kadını cinsel isteksizlikle suçlama, cinsel şiddeti meşrulaştırmaya çalışma, şiddetin diğer türlerine başvurma, cinsel şiddeti devam ettirme gibi tutumlar sergilediğine dair bulgulara ulaşılmış, bu bulgular Çizelge 4.10.'da yer almıştır.

Feride Yıldırım Güneri, Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet adlı makalesinde, bu bulgulara benzer şekilde cinsel şiddetin varlığına işaret eden davranışlara örnekler göstermiştir. “Kadına cinsel eşyaymış gibi davranmak, kadının isteklerini hiç önemsememek, kadının cinsel performansını küçümseyici şekilde kadınla alay etmek, ters ilişki başta olmak üzere istenmeyen pozisyonlara zorlamak, duygusal ve fiziksel şiddet uygulamak cinsel ilişkiye zorlamak” cinsel şiddetin varlığına işaret eden örnekler olarak sayılmıştır.¹¹⁶

Yaptığımız çalışmada katılımcıların cinsel şiddet algısını değerlendirmek amacıyla bağlamlar geliştirilmiş, cinsel şiddetin paylaşılmaması gerektiği bulgusu Çizelge 4.7.'de sunulmuştur. Bu bağlam kapsamında, Güneri'nin ifadeleri de bizim bulgularımızı destekler niteliktedir. Kadınlar, toplumsal baskı, utanma, ifşa olma kaygısı, paylaşımları halinde şiddetin artacağına dair inanç taşımaları, öğrenilmiş çaresizlikle şiddetin önlenemeyeceğine dair inançları nedeniyle, cinsel şiddetin paylaşılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü raporunda da kadınların cinsel şiddeti konuşmalarının, fiziksel şiddeti konuşmalarına göre daha zor olduğu, cinsel şiddetin

¹¹⁶ Feride Yıldırım Güneri, “Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet”, *Evdeki Terör :*

Kadına Yönelik Şiddet içinde, Mor Çatı Yayınları, 1996, s. 87–93.

konusulmasının kadınlarca "çok uygun" görülmediği, bununla birlikte ülke genelinde evli kadınların %15'inin en az bir kere cinsel şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir.¹¹⁷

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun 1995 yılında yayınladığı rapor doğrultusunda, kadınların şiddetin diğer türlerini daha rahat ifade ederken, hanede yaşanan cinsel şiddet konusunun "hassasiyetinden" dolayı o kadar rahat olmadıklarının gözlemlenlediği ifade edilmiştir.¹¹⁸

Arat ve Altınay'ın yaptığı araştırmada, görüşülen kadınların %14'ünün en az bir kez rızasız cinsel ilişkiye zorlandığı, ancak kadınların %4'ünün rızasız cinsel ilişkiye zorlanma sorusunu cevapsız bıraktıkları belirtilmiştir. Bu durumun "evlilik içi cinsel şiddet"in rahat ifade edilebilen bir konu olmadığı, dolayısıyla rakamların vakaların tümünü yansıtmadığına işaret ettiği ifade edilmiştir.¹¹⁹

Cinsel şiddetin katılımcılar üzerinde etkilerine ilişkin veriler analiz edilerek, oluşturulan bağlam ve ana temalar doğrultusundaki ulaşılan bulgulara Çizelge 4.9.'da yer verilmiştir. Cinsel şiddetin kadınlar üzerinde, kendini suçlama, kendini değersizleştirme, psikolojik sorunların baş göstermesi, cinsel birliktelikten kaçınma, vazgeçme gibi etki ve sonuçları olduğuna dair bulgulara ulaşılmıştır.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılan bir araştırmada, bizim çalışmamıza benzer bulgular paylaşılmıştır. Söz konusu araştırmada, cinsel şiddete maruz kalan kadınların, kendilerini "çok kötü", "yıkılmış", "aşırı yıpranmış" hissettiği, eşine karşı hiçbir duygusal bağ beslemediği, aksine "yoğun korku, nefret, tiksinti" hissettiği

¹¹⁷ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009.

¹¹⁸ T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, *Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları, (Aralık 1993-Aralık 1994)*, 1995, s. 163 vd.

¹¹⁹ Yeşim Arat ve Ayşe Gül Altınay, *Türkiye 'de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul, 2008.

gözlemlenmiştir. Yine şiddetli duygusal travmalar da cinsel şiddetin kadındaki etkilerinden biri olarak ifade edilmiştir. ¹²⁰

Yine başka bir çalışmada, cinsel saldırıya maruz kalan eşlerde, cinsellikle ilgili sorunların baş gösterdiği, cinsel şiddete maruz kalan kadınların %51'inin korkma, cinsellikten tiksime, cinsel isteksizlik, uyarılma ve orgazm gibi cinsel problemlerden bir veya birkaçını yaşadıkları, hatta %71'inde bu tarz davranışlara maruz kalan kadınlardaki sorunların 1 yıl sonra bile hala devam ettiğinin belirtildiği ifade edilmiştir. ¹²¹

Yaptığımız çalışmada, katılımcı kadınların ikisi de evlilik içi tecavüzün yasalar kapsamında suç olduğunu bildiklerini belirtmelerine rağmen, her iki katılımcı da cinsel şiddet nedeniyle adli makamlara başvuru yolunu seçmediklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.12.'de yer verildiği gibi katılımcılar adli makamların sorunlarında çözümsüz rol oynayacağını düşündüklerini belirtmiş, gizliliklerinin ihlal edileceği yönünde kaygıları olduğunu ifade etmiş, son çare olarak başvurulacağını eklemişlerdir. Çizelge 4.13.'te adli makamlardan kaçınma nedenleri bağlamında, bulgulara ulaşılmış, katılımcıların adli makamların çözüm olmayacağına dair inançları, adli makamlara başvurmaları halinde erkek şiddetinin artacağına dair deneyim ve izlenim, yargıda mahremiyetlerinin ihlal edileceğine dair duydukları kaygı, maruz kalınan şiddetin “cinsel şiddet” oluşu ve cinsel şiddetin paylaşılmaması gerektiğine dair inançları, adli makamlara başvurmalarını engellemiştir.

BM (2015) raporuna göre, ülkelerin büyük çoğunluğunda şiddete maruz kalan kadınların %40' ından azının yardım beklediği, yardım beklenen yerlerin ise polis ya da

¹²⁰ T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, *Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları*, (Aralık 1993-Aralık 1994), 1995, s. 163 vd.

¹²¹ B. Van, B. Ensink, “Problems With Sexuality After Sexual Assault”, *Animal Review of Sex Research*, 2000, s.235-258.

sağlık servisleri gibi kurumlar yerine aile ve arkadaşlardan oluşan sosyal çevreleri olduğu görülmüştür. Yine mevcut verilere ulaşılabilen hemen hemen her ülkede, polis yardımı isteyen kadınların, yardım isteyen kadınların %10'undan azını oluşturduğu bilinmektedir.¹²²

Türkiye'de 250 kadınla yapılan başka bir araştırmada, rızası dışında evlilik içi cinsel ilişkiye zorlandığını belirten kadınların oranı %22,5 iken, bu kadınlardan %10,5 'inin resmi makamlara başvurma yolunu seçtiği belirtilmiştir. Söz konusu araştırmada çarpıcı olan ise katılımcı kadınların %69, 2'sinin rıza dışı cinsel birlikteliğin tecavüz olduğunu kabul ettiğini belirttiğinin ifade edilmesidir.¹²³

Hacettepe Üniversitesi (2015) araştırmasına göre, kadınların fiziksel ve/veya cinsel şiddete uğraması sonucunda adli makamlara başvuru sayısı hayli düşüktür. Mevcut veriler incelendiğinde bu durumun çarpıcılığı ortaya çıkmaktadır. Söz konusu verilere göre, fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınlardan %89'u hiçbir kuruma başvurmadıklarını belirtmişlerdir. Kadınların %7'si polise, %5'i aile mahkemesine, %4'ü sağlık kuruluşlarına, %3'ü savcılığa, %1 baroya, geri kalan %1'inin ise jandarmaya başvurduğu yine verilerden anlaşılmaktadır.¹²⁴ Söz konusu veriler, adli makamların kadınlar için rolünü çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Kadınların maruz kaldıkları fiziksel/cinsel şiddet durumunu daha çok aile ya da arkadaşlarından oluşan sosyal çevreye bahsettikleri, bu noktada STK ve diğer kurumlara

¹²² United Nations, *The World's Women 2015: Trends and Statistics*, 2015, https://unstats.un.org/unsd/gender/downloads/worldswomen2015_report.pdf, [erişim 19 Kasım 2019].

¹²³ Sabahat Erler, “Kadın Eşe Karşı Yapılan Cinsel Saldırı Suçu”, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, 2008.

¹²⁴ Hacettepe Üniversitesi, 2015.

başvurmadıkları ifade edilmiştir. Kadınların maruz kaldıkları şiddetin dayanılmaz hale gelmesi ya da çocuklarının da bu şiddetten mağduriyet yaşaması sonucunda adli makamlara başvurdukları belirtilmektedir.¹²⁵

T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 2018 yılına ait soruşturmalarda seçilmiş suç türlerine göre suç sayıları ve oranlarını içeren veriler doğrultusunda, başsavcılıklarca sonuçlanan soruşturmalarda suç türlerine ilişkin verilen kararlarda, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, çocuğun cinsel istismarı suçunun (TCK m.103) oranının %35,2, reşit olmayanla cinsel ilişki suçu (TCK m.104) oranının %25,2, cinsel taciz suçu oranının %23,9 olduğu görülmektedir. Söz konusu cinsel saldırı suçuna ilişkin istatistik içerisinde, suçun nitelikli haline ilişkin veri ayrımı yapılmadığı için, elilik içi tecavüze ilişkin net veriye ulaşılamamaktadır. Ancak bu verilerden bile anlaşıldığı üzere, cinsel saldırı suçuna ilişkin yüzdeler, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen diğer suçlar içinde de daha düşüktür.¹²⁶

Türkiye genelinde Türk Ceza Kanunu uyarınca açılmış davalardaki suç sayılarına bakıldığında ise, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlara ilişkin açılmış dava sayısının toplam suçlara göre %1,7 olduğu görülmektedir. Söz konusu verilere, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar başlığı altında sayılmış diğer suçlar da dâhildir.¹²⁷

¹²⁵ Hacettepe Üniversitesi, 2015.

¹²⁶ Adli İstatistikler 2018 (Hizmete Özel), T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü yayını,
<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1982019170455istatistik2018.pdf> [erişim 10 Kasım 2019].

¹²⁷ Adli İstatistikler 2018 (Hizmete Özel), T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü yayını,

Bunun yanında, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar içinde, açılmış ve karara bağlanmış cinsel saldırı suçunun oranının %18,2 olduğu görülmektedir. Cinsel saldırı suçu nedeniyle 7602 açılmış dava sayısı mevcutken, karara bağlanan dava sayısı 6709'dur.¹²⁸

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre, "2011-2018 yılları arasında cinsel saldırı suçunun 5237 sayılı TCK uyarınca açılan tüm davalar içindeki oranı ortalama %0,3'tür." Bunun yanında, "Türkiye genelinde cinsel saldırı suçu bölge ve suçun yoğunluk gösterdiği iller bazında incelendiğinde; 2018 yılında ceza mahkemelerine açılan davalardaki toplam cinsel saldırı suç sayısının 7602 olduğu, bölge bazında bu suçun en fazla 2282 (%30,0) suç ile Marmara Bölgesinde işlendiği, bunu 1377 (%18,1) suç ile İç Anadolu Bölgesinin takip ettiği görülmüştür. İller bazında, en fazla suç %17,2 oranı ile İstanbul'da işlenirken bunu %7,5 oranı ile Ankara takip etmektedir. Bölgeler karar türleri bakımından incelendiğinde ise en fazla mahkûmiyet kararı %53,3 oranı ile Karadeniz Bölgesinde verilirken Doğu Anadolu Bölgesinde bu oran %33,8'e düşmektedir."¹²⁹

<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1982019170455istatistik2018.pdf> [erişim 10 Kasım 2019]

¹²⁸ Adli İstatistikler 2018 (Hizmete Özel), T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü yayını,

<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1982019170455istatistik2018.pdf> [erişim 10 Kasım 2019].

¹²⁹ Adli İstatistikler 2018 (Hizmete Özel), T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü yayını,

<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1982019170455istatistik2018.pdf> [erişim 10 Kasım 2019].

Güncel verilerden de anlaşıldığı üzere cinsel saldırı suçunun, diğer suçlara oranla görünürlüğü daha azdır. Cinsel saldırı suçun adli makamlardaki niceliksel görünürlüğünün az olması, suçun nitelikli hali evlilik içi tecavüzün "görünmezliğine" ilişkin veriyi yahut da verisizliği beraberinde getirmektedir.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, kadınların çoğunluğunun şiddete inanamadıklarını, değişeceğine dair ümit beslediklerini veya çevrelerinde benzer deneyimler yaşayan diğer kadınları görmeleri nedeniyle, şiddeti normalleştirme eğilimi içine girdiklerini, bu nedenle de ancak en son noktada yardım istediklerini belirtmiştir. Yardım isteyen kadınların ise, yardımda gecikilmesi nedeniyle öldürüldüğünü, bunun da sebebinin alınmak için geç kalınmış tedbir kararları olduğunu ifade etmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, mahkeme nezdinde yeniden inşa edildiği, hâkimlerin çoğunun cinsiyetçi kararlar verdikleri, özellikle cezalarda tahrik indiriminin uygulanmasının çok kolay olduğunun görüldüğü ifade edilmiştir. Bu nedenle, dünyadaki diğer uygulamalar da dikkate alınarak kadınların şiddet sonucunda ilk başvurdukları kurum çalışanlarının eğitilmesi gerektiği vurgulanmıştır.¹³⁰

Kadınların adli makamlara başvurmamasının temel nedeninin, adli makamların "yargılayıcı" tutumundan kaçınmak istemeleri olarak da değerlendirilebilir. Söz konusu bulgularda dikkati çeken en çarpıcı kavram kadınların "ifşa olma" kaygısıdır. Adli makamlar kadınlara güven vermemekte, kadınlar maruz kaldıkları suça ilişkin başvuru yaptıkları takdirde ifşa olacaklarından endişe etmektedir.

Neticede tüm bu bulgulara değinilerek tartışılmaya çalışılmış, tartışma bölümü sonlandırılmıştır.

¹³⁰ Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu*, 24. Dönem, 2. Yasama Yılı, 2011, s.29.

SONUÇ

Yapılan alışmalar, sayısal veriler, şiddetin faillerinin erkekler olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın yola çıkış amacı aile içi şiddet araştırmasından ziyade evlilik içi tecavüz suçunun görünür olmamasının nedenleri olsa da, süreç bizi yine rakamlara, istatistiklere, kadına şiddetin her alanda etkisinin devam ettiği sonucuna götürmüştür.

şiddet üzerine çok sayıda araştırma olması, bu alanın yeterince açıklığa kavuşturulduğuna, aydınlatıldığına, bu alanda farkındalık sağlandığına yeterli inanç oluşturmamaktadır. Her gün kadına şiddet, kadın cinayetleri haberleriyle karşı karşıya kalınmaya devam edilmektedir.

Evlilik içi tecavüz, üzerine yeterince gidilemeyen, aşılamayan bir duvar olma özelliğini maalesef korumayı sürdürmektedir. O duvarda çatlak olmasa da bir küçük sıyrık aabilmek umuduyla yapılan bu çalışmada, tüm bulgulara değinilmeye çalışılmıştır.

Kadınların evlilik içi tecavüzün suç olduğunu bilmelerine rağmen, adli kurumlara başvurmuyor oluşları ise bu çalışmanın en çarpıcı bulgusudur. Kadınlar, hala yasaların ve onu hayata geçiren yargının kendilerini koruduğu inancını taşımamaktadır.

Yapılan çalışmada, eğitim düzeyi ya da mesleği ne olursa olsun kadınların erkek şiddetine uğradıkları, bu şiddet sonucunda uzun süreli travmalara maruz kaldıkları, özellikle yaşadıkları cinsel şiddeti kimseyle paylaşmama eğiliminde oldukları, adli makamlara başvuruyu ise, bir çözüm olmayacağı inancıyla, son çare olarak düşündükleri anlaşılmıştır.

Belirli periyodlarla sunulan ulusal eylem planlarında kadınlara yönelik müdahale planları, ulaşılması istenen hedefler paylaşılmakta ancak uygulamada ne yazık ki bunun karşılığına rastlanmamaktadır.

Son dönem ulusal eylem planlarına bakıldığında, kadına şiddet sorunun hala "aile" içerisine sıkıştırılmaya çalışılması ve aile içi şiddetin bir uzantısı olarak sayılması, kadına yönelik politikaların kanaatimizce yetersiz kalmasına sebebiyet vermektedir.

Uluslararası yasal düzenlemelerin dahi uygulamada yer bulmadığını bildiğimiz yargı otoriteleri nezdinde bu sorunun göz ardı edilememesi için, ülkeler kadına yönelik şiddete ilişkin eylem planlarını bir an önce işlevsel ve etkili bir biçimde uygulamaya geçirmelidir.

Kadınların bedenlerinden sakınmamaları, cinsellikten utanmamaları, cinsel özgürlüklerini her alanda rahatça ifade edebilmeleri için kadın örgütlerinin bilinçlendirme çalışmaları yapabilmesi önemli görünmektedir.

Kadınlar destek alabilecekleri sivil toplum örgütlerinden haberdar edilmeli, bu noktada kadın alanında çalışan sivil toplum örgütleri yaygın bilgilendirme çalışmaları yapmalı, destek merkezlerinin sayısı arttırılmalıdır.

Evlilik içi tecavüzün bir suç olduğu, bu suça maruz kalındığında paylaşılmasından çekinilmemesi gerektiğine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Hukuk sistemindeki eril bakış açısının, sadece yapılan yeni, güncel düzenlemelerle değiştirilemeyeceği açıktır. Mahkeme salonlarında egemen olan yeniden düzenlenen yasa anlayışı sorgulanmalı, kadının maruz kaldığı bir suça ilişkin başvuruda bulunduğu, fail yerine kadın yargılanmamalı, bunu denetleyen kurumlar olmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği hukuk sisteminin öncülünde olmalı, devletler bu noktada kadın örgütlerinden görüş alarak politikalar geliştirmeli, yasa çalışmaları yapmalıdır.

KAYNAKÇA

- 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu(mülga), Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 13/03/1926
Sayısı: 320, Kabul Tarihi: 01/03/1926 (13/11/2005 tarih ve 25642 S.R.G. de
yayımlanan 04/11/2004 tarih ve 5252 sayılı kanunun 12. maddesi ile, 1 Haziran
2005 tarihi itibarıyla tüm ek değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.)
<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm>, [erişim 14 Kasım 2016].
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 12.10.2004
Sayısı: 25611 Kabul Tarihi: 26.09.2004
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch&Tur=1&Tertip=5&No=5237>, [erişim 14 Kasım 2016].
- 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun(mülga), Yayımlandığı Resmi Gazete
Tarihi: 17/01/1998 Sayısı: 23233, Kabul Tarihi: 14/01/1998, (20/03/2012 tarih ve
28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 08/03/2012 tarih ve 6284 sayılı Ailenin
Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'nun 23. maddesi
ile yürürlükten kaldırılmıştır.), <http://kanunlar.biz/kanunlar/888.html>, [erişim 14
Kasım 2016].
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun,
Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 20.03.2012 Sayısı: 28239 Kabul
Tarihi:08.03.2012, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, [erişim 14 Kasım 2016].
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
Hükmünde Kararname, Karar Sayısı: KHK/633,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110608M1-1..pdf>, [erişim 10
Ekim 2019].

- AİHM Kararlarının Uygulanmasının İzlenmesi (2015), Opuz Kararının Uygulanması (Başvuru No: 33401/02, 9 Haziran 2009), İzleme Raporu, Nisan Kuyucu (haz.), http://www.aihmiz.org.tr/files/opuz_rapor.pdf, [erişim 24 Aralık 2019].
- Alhojailan, Mohammed Ibrahim (2012), “Thematic Analysis: A Critical Review Of Its Proces. And Evaluation”, *West East Journal of Social Sciences*, Cilt 1, Sayı 1, s.39-47.
- Arat, Yeşim ve Ayşe Gül Altınay (2008), *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet İstanbul*, www.kadinayoneliksiddet.org.
- Arendt, Hannah (2018), *Şiddet Üzerine*, çev. Bülent Peker, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Artun Ünsal (2018), “Genişletilmiş Bir Şiddet Topolojisi”, *Cogito*, Sayı 6–7, s. 29–36.
- Balibar, Étienne vd. (der.) (2014), *Şiddet, Siyaset ve Medenilik: Karabasanlar İçinde Türkiye*, çev. Pınar Selek ve Ahmet İnsel, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Balibar, Étienne (2014), *Şiddet ve Medenilik: Weltek Library Konferansları ve Diğer Siyaset Felsefesi Denemeleri*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Baltacı, Ali (2018), "Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, s. 231-274.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009), Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu, Ankara, ss:45-165, [erişim 14 Kasım 2016] <http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/11/Aile-i%C3%A7i-%C5%9Fiddet-H%C3%9CNEE-2008-AnaRapor.pdf>.
- Benjamin, Walter (2010), “Şiddetin Eleştirisi Üzerine”, Aykut Çelebi (haz.), *Şiddetin Eleştirisi Üzerine* içinde, İstanbul, Metis Kitap, s. 19 vd.
- Berktaş, Fatmagül (2012), Tarihın Cinsiyeti, Metis Yayınları, İstanbul, s. 35-65.
- Black, T.R. (2002), *Understanding Social Science Research*, Sage Pub., Londra.

- Bora, Aksu (2011), “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (Seçbir), <http://secbir.org/images/haber/2011/01/15-aksu-bora.pdf> [erişim 24 Aralık 2019].
- Börü, Şafak Parlak (2017), “Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye’nin Konumu”, TBB Dergisi, (Özel Sayı), s. 43-63, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-2017-1715>, [erişim 24 Aralık 2019].
- Butler, Judith (2019), *Cinsiyet Belası: Femizm ve Kimliğin Alt Edilmesi*, İstanbul, Metis Kitap, s.50 vd.
- Butler, Judith (2019), “Toplumsal Cinsiyet Düzenlemeleri”, *Cogito*, Sayı 58, s. 73 vd.
- Canikoğlu , Seher Kırbaş (2013), “Feminist Bir Perspektifle Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel Saldırı Suçu, ” *Fe Dergi* 5, no. 1, 61-73.
- Creswell, John W. (2013), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir, Ankara, Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kararname Numarası 1, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf> [erişim 9 Kasım 2019].
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kararname Numarası: 15, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/08/20180804.pdf> [erişim 9 Kasım 2019].
- Çakır, Nesibe (2018), *Kadınlar ve Başka Evrenler: Kadınların Gerçeküstü Yaşamlarına Dair Öyküler*, Ankara, Ayizi Kitap.
- Çelebi, Aykut (2010), *Şiddetin Eleştirisi Üzerine*, çev. Ece Göztepe, Ferit Burak Aydar, Zeynep Direk, İstanbul, Metis Kitap.

- Dedeoğlu, Saniye (2000), “Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye’de aile ve kadın emeği”, *Toplum ve Bilim*, sayı 86, s. 139-170.
- Demir, Nazlı Hilal (2017), *Feminist Perspektiften Düşünce Tarihinin Köşe Taşları ve İdeal Bir Hukuk Arayışı*, İstanbul, On İki Levha Yayınları.
- Direk, Zeynep (2018), *Cinsel Farkın İnşası : Felsefi Bir Problem Olarak Cinsiyet*, İstanbul, Metis Kitap.
- Donovan, Josephine (2019), *Feminist Teori*, çev. Aksu Bora, Fevziye Sayılan, Meltem Ağduk Gevrek, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Dökmen, Zehra Y. (2010), *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Dripps, Donald A. (1992), “Beyond Rape: An Essay On The Difference Between The Presence Of Force And The Absence Of Consent”, *Columbia Law Review*, s. 1781.
- Ecevit, Yıldız (2010), “Türkiye’de Akademik Bir Alan Olarak Kadın Çalışmaları: Karşılaştırmalı, Feminist, Eleştirel Bir Bakış”, *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme* içinde, ed. Füsun Çoban Döşkaya, Cilt 1, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Yayını, s. 49–53.
- Ertürk, Yakın (2015), *Sınır Tanımayan Şiddet: Paradigma, Politika ve Pratikteki Yönleriyle Kadına Şiddet Olgusu*, İstanbul, Metis Kitap.
- Foucault, Michel (2017), *Cinselliğin Tarihi*, çev. Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- Güneri, Feride Yıldırım (1996), “Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet”, *Evdeki Terör : Kadına Yönelik Şiddet* içinde, İstanbul, Mor Çatı Yayınları , s. 87–93.
- Hacettepe Üniversitesi, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Özet Rapor(2014), s.20-41, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf, [erişim 14 Kasım

2016].

Haj-Yahia, M. M. (2000), "Implications of wife abuse and battering for self-esteem, depression, and anxiety as revealed by the second Palestinian national survey on violence against women" , *Journal of Family Issues*, 21, s. 435-453.

Hirata, Helena vd. (haz.) (2004), *Eleştirel Feminizm Sözlüğü*, çev. Gülnur Acar-Savran, İstanbul, Kanat Kitap.

Hobart, Mark (2018), “Şiddet ve Susku: Bir Eylem Siyasetine Doğru”, *Cogito*, Sayı 6-7, s. 51-64.

Işık, S. Nazik (2011), “1990’larda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Hareketi İçinde Oluşmuş Bazı Gözlem ve Düşünceler”, *90’larda Türkiye’de Feminizm* içinde, İstanbul, İletişim Yayınları, s. 41-72.

İlkkaracan, Pınar 2018, “Giriş : Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik”, *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik* içinde, ed. Pınar İlkkaracan, İstanbul, İletişim Yayınları, s. 11–33.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi, Yayınlandığı Resmi Gazete Tarihi: 14.10.1985, Sayısı :18889, <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/KadinlaraKarsiAyrımciliginOnlenmesiSozlesmesi.pdf> , [erişim 24 Aralık 2019].

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), Avrupa Konseyi Anlaşmalar Serisi, İstanbul, 11.V.2011, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>, [erişim 14 Kasım 2016]

Kirel, Serpil (1995), "Erich Fromm'un Şiddete Yaklaşımı ve Bir Örnek Film : Falling Down-Sonun Başlangıcı", *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı 9.

- Korkusuz, Gülşah (2013), “Cinsel Saldırı Suçu (TCK. m.102)”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 71, Sayı 1, ss: 801-815
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97789> , [erişim 10 Kasım 2019].
- Kümbetoğlu, Belkıs (2011), “Feminist Yöntem ve Kadın Çalışmalarına İlişkin Bazı Sorular, Sorunlar”, *Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar* içinde, s. 475–504.
- Kümbetoğlu, Belkıs (2019), *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, İstanbul, Bağlam Yayınları.
- MacKinnon, Catharine A. (2003), *Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru*, çev. Türkan Yöney ve Sabir Yücesoy, İstanbul, Metis Kitap.
- Moses, Rafael (2018), “Şiddet Nerede Başlıyor?”, *Cogito*, Sayı 6-7, s.23-27.
- Osmanağaoğlu, Hülya (haz.) (2015), *Feminizm Kitabı: Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Seçme Metinler*, Ankara, Dipnot Yayınları.
- Opuz- Türkiye Kararı, Başvuru no. 33401/02, Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 3. Daire, Strazbourg, 9 Haziran 2009.
- Öğüt, Hande (2012), "Eril Cinsel Şiddetin Sinemasal İnşası, Pornografi ve Tecavüz Temsilleri”, *Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Varlık Yayınları, Sayı 1262, s. 9-14.
- Özbay, Cenk ve Ayşecan Terzioğlu (der.) (2019), *Türkiye’de Cinsiyet Kültürleri*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Özerkmen, Necmettin, Haydar Gölbaşı (2010), “Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Sayı 15, 23–37.
- Özkazanç, Alev (2013), *Cinsellik, Şiddet ve Hukuk*, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Özküraplı, İlkay (2016), “Queer Teori”, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, ed. Feryal Saygılıgil, Ankara, Dipnot Yayınları, s. 213–30.

- Özcan, Ece (2016), “Feminist Araştırmalar ve Yöntem”, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, s. 271–89.
- Page, İnce ve Ayten Zara (2008), “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), ss81-94, [erişim 14 Kasım 2016]
<http://www.turkpsikolojiyazilari.com/PDF/TPY/22/81-94.pdf>
- Parla, Jale (2014), “Kadın Eleştirisi Neyi Gerçekleştirdi”, *Kadınlar Dile Düşünce* içinde, der. Irzık, Sibel - Parla, Jale, İstanbul, İletişim Yayınları, s. 15-33
- Punch, Keith F. (2011), *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, çev. Zeynep Akyüz, Ankara, Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Saygılıgil, Feryal (2016), “Giriş”, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, ed. Feryal Saygılıgil, Ankara, Dipnot Yayınları, s. 9–16.
- Scales, Ann (2019), *Hukuki Feminizm: Aktivizm Savunma ve Hukuk Kuramı*, çev. Fehmiye Ceren Akçabay, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları.
- Scully, Diana (2019), *Cinsel Şiddeti Anlamak: Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme*, çev. Şirin Tekeli, Laleper Aytek, İstanbul, Metis Kitap.
- Stewart, D. E. ve Robinson, G. E. (1998), "A review of domestic violence and women's mental health", *Archives of Women's Mental Health*, s. 83-89.
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1995), *Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları*, (Aralık 1993-Aralık 1994).
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi (2014), *Türkiye’de kadına yönelik şiddet araştırması*, Ankara.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2016) *Ulusal Eylem Planı (2016-2020)*, Ankara.
- Tekeli, Şirin (haz.) (2015), *Kadın Bakış Açısından 1980’ler Türkiye’sinde Kadın*, İstanbul, İletişim Yayınları.

- Tekin, Hasan Hüseyin (2012), “Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme”, *Sosyoloji Dergisi*, 3.13, 101–16.
- Tönel, Ebru (2012), “Kadın, Medya, Şiddet!”, *Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Varlık Yayınları, Sayı 1262, s. 14-18
- TÜİK (2013), İstatistiklerle Kadın, “Woman in Statistics 2012”, Ankara, s:111-121, <http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/02/%C4%B0statistiklerle-kad%C4%B1n-2012.pdf>, [erişim 14 Kasım 2016].
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu (2011), *Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu*, 24. Dönem, 2. Yasama Yılı.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2012), *İstatistiklerle Kadın*, Ankara.
- Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2018), *Adli istatistikler 2018*, Ankara.
- United Nations (2015), *The World’s Women 2015: Trends and Statistics*.
- Uygur, Gülriz (2015), "İstanbul Sözleşmesi Işığında Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Temel Yaklaşımı", Betül Yazar (derleyen), *Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Van, B., B. Ensink (2000), “Problems With Sexuality After Sexual Assault”, *Animal Review of Sex Research*, s. 235-258.
- WAVE Kadına Yönelik Şiddet Karşılaştırmalı Raporu: İtalya, İspanya ve Türkiye (2016), s. 20-92, [erişim 14 Kasım 2016] http://notus-asr.org/wp-content/uploads/2016/05/WAVE_CR_TR_FINAL_7March2016-2-2.pdf.
- "World report on violence and health", World Health Organisation, Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano (editörler), , Cenova, 2002, s.4.

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.-pdf;jsessionid=83C3FF7CA7B5535723EF2B1999BA82C8?sequence=1, [erişim 19 Kasım 2019].

World Health Organization (2013), *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*.

Yıldırım, A, ve H şimşek (1999), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınları.



EKLER

EK-1: DERİNLEMESİNE GÖRÜŞMELERDE YÖNELTİLEN SORULAR

Görüşme Soruları

- Kadın şiddeti nasıl tanımlıyor? Sadece (tokat, yumruk vs.) fiziksel şiddeti mi şiddet olarak görüyor? Şiddet tanımının, anlatımının içinde sözlü, ekonomik, cinsel şiddet kavramları da yer alıyor mu?
- Kadın cinselliği nasıl tanımlıyor? O tanım içerisinde hangi kelimelere vurgu yapıyor?
- Kadın eşiyle nasıl evlenmiş? Aile hikayeleri nelerdir? (Severek, kaçarak, görücü usulü, aile baskısı...)
- Kadın ilk cinsel deneyimini evlendikten sonra mı yaşamış? Daha öncesinde yaşadığı bir cinsel deneyim var mı? İlk cinsel deneyimi nasıldı?
- Evlilik süresi içinde rızası dışında cinsel ilişkiye zorlanıyor mu? Ne kadar sıklıkta zorlanıyor? Nasıl zorlanıyor? Direniyor mu? Direniyorsa nasıl direniyor? Direnmiyorsa neden direnmiyor? (Direndiği için) Fiziksel şiddete de maruz kalıyor mu? Cinsel ilişkiye zorlandıktan sonra ne hissediyor? Tekrar cinsel ilişkiye girmek istiyor mu?
- Rızası dışında cinsel ilişkiye zorlanmanın cinsel şiddet olduğunu biliyor mu? Cinsel şiddeti nasıl tanımlıyor?
- Daha öncesinde hiç adliye, mahkeme, karakol deneyimi yaşamış mı? Bu makamlar hakkında ne düşünüyor?
- Cinsel şiddetin suç olduğunu, maruz kaldığında adli makamlara ulaşabileceğini biliyor mu?

- Biliyorsa, adli makamlara başvuru yapmamasının sebepleri neler? (Utanmak, toplumsal baskı, öğretiler, ayıp olgusu, eş tehditi, yargıya güvenmemek vs.)
- Bilmiyorsa, suç olduğunu bilseydi başvurur muydu? Başvurmazsa neden?



**EK-2: KATILIMCILARA GÖRÜŞME ÖNCESİ SUNULAN
AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU**

Aydınlatılmış Onam Formu

Cinsel Saldırı Suçunun Eşe Karşı İşlenmesi Hali:

Evlilik İçi Tecavüz ve Adli Makamların Suskunluğu

Sayın gönüllü,

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak sürdürülen bir yüksek lisans tezi kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunan 10 (on) kişi arasındasınız. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

“Cinsel Saldırı Suçunun Eşe Karşı İşlenmesi Hali: Evlilik İçi Tecavüz ve Adli Makamların Suskunluğu” çalışmasında, evlilik içi cinsel saldırıya uğrayan kadın bireylerin şikayet mekanizmalarını az kullanmaları ya da hiç kullanmamalarının sebeplerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda hayatlarının bir döneminde evlilik sürecini ve cinselliği deneyimlemiş kadınlarla görüşülmesi planlanmıştır.

Araştırmada veri toplarken nitel araştırma yöntemlerinden olan “derinlemesine görüşme tekniği” ile önceden hazırlanmış, açık uçlu sorular avukat olan araştırmacı tarafından size yöneltilecektir. Verilerin daha güvenilir bir şekilde toplanması ve dökümanite edilebilmesi için derinlemesine görüşme süresince ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Görüşmeler sonunda elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanacak ve çalışmanın çıktıları değerlendirilecektir. Görüşmelerin sizin tercih ettiğiniz bir ortamda, araştırmacıyla baş başa gerçekleştirilmesi ve ortalama 1-2 saat sürmesi öngörülmektedir.

Araştırma konusunun kapsamı gereği size yöneltilecek sorular içerisinde, evlilik süresince yaşadığınız cinsel deneyimlere ilişkin sorular da mevcuttur. Bu sorular en basit

tabiriyle “yatak odasına” ilişkin sorulardır. Araştırma sürecinde evlilik içerisinde, rızanız dışında yaşadığınız her cinsel ilişkinin yasada tanımlanmış bir suç olduğu bilgisi size verilecektir. Bununla birlikte şayet evlilik içerisinde cinsel ilişkiye dair yaşadığınız travmatik, hatırlamak istemediğiniz deneyimleriniz olduysa, söz konusu sorular bu durumun hatırlatıcısı olabilir. Araştırmacı soruları yöneltirken tüm bu hassasiyetleri gözeticeğini taahhüt eder.

Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizinle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden görüşme yoluyla elde edilen tüm verilerde kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacıya sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığımı kanıslındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı.

Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

İmza/Tarih : ...

Katılımcının Adı/ Soyadı : ...

İmza/Tarih : ...

Araştırmacı : Duygu Özgür YILDIRIM

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları ABD

İletişim :



EK-3: ETİK KURUL KARARI



GİZLİ

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : 56786525-050.04.04 / 38638
Konu : Etik Kurul Kararı Hakkında

01 Nisan 2017

Sayın Duygu Özgür Yıldırım

İlgi: 30/11/2016 tarihli başvurunuz.

"Cinsel Saldırı Suçunun Eşe Karşı İşlenmesi Hali: Evlilik içi Tecavüz ve Adli Makamların Suskunluğu" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili olarak Ankara Üniversitesi Etik Kurulunun 29/05/2017 tarihli toplantısında alınan 10/163 sayılı kararın bir örneği ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof.Dr.Sibel A.ÖZKAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EKLER:
Karar Örneği (1 sayfa)

GİZLİ

Ankara Üniversitesi Rektörlüğü 06100 - Tandoğan/ANKARA
Telefon : 0 (312) 60 40 / 2101
Faks : 0 (312) 212 60 49

Ayrıntılı Bilgi İçin

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ**

Karar Tarihi : 29/05/2017

Toplantı Sayısı : 10

Karar Sayısı : 163

163-Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden **Duygu Özgür Yıldırım**'ın "Cinsel Saldırı Suçunun Eşe Karşı İşlenmesi Hali: Evlilik içi Tecavüz ve Adli Makamların Suskunluğu" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili 30/11/2016 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden **Duygu Özgür Yıldırım**'ın "Cinsel Saldırı Suçunun Eşe Karşı İşlenmesi Hali: Evlilik içi Tecavüz ve Adli Makamların Suskunluğu" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili çalışmasının araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIĞIDIR
29/05/2017


Prof.Dr.Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

ÖZET

Cinsel saldırı suçunun e e karşı işlenmesi hali, haziran ayı 2005 yılında Türk Ceza Kanunu'na girmiş, kapsamı belirlenmiştir. Ancak söz konusu suçun görünürlüğünün yok denecek kadar az olduğu bilinmektedir. Türkiye'de özellikle son dönemde kadına yönelik şiddetin görünür hale gelmesi için çok sayıda şiddet- hane içi şiddet araştırması yapıldığı görülmekte, ancak söz konusu araştırmalarda gerek inanç gerek kültür gerekse toplumsal baskılar nedeniyle kadınların cinsel şiddeti ifade etmekte (diğer şiddet türlerine kıyasla) daha çok zorlandıkları belirtilmektedir. Bu nedenle evlilik içi tecavüze ilişkin sayısal verilere ulaşmakta güçlük çekilmektedir. Evlilik içi tecavüze maruz kalan kadınların adli makamlara yaptığı başvuru sayısının azlığı da suçun niceliksel görünürlüğünü azaltmaktadır. Bu çalışmada kadınların evlilik içi tecavüz suçuna ilişkin  ik yet mekanizmalarını etkin kullanmamalarının arka planında yatan sebeplerin araştırılması amaçlanmıştır. Bu nedenle öncelikle kadınların bu suça ilişkin adli makamlara yaptığı başvurusu sayısına ilişkin nicel verilere ulaşılmaya  alı ılmı , daha sonra ise nitel araştırma yöntemine geçilerek, derinlemesine görüşmelerle evlilik i i tecavüz suçuna maruz kalan kadınların adli makamlara ba vurmamasının ardındaki sebepler ara tırılmı tır. B ylelikle evlilik i i tecavüz suçunun g r n rl   ne katkıda bulunmak hedeflenmi tir.

Anahtar Kelimeler:  iddet, aile i i  iddet, cinsel saldırı, evlilik i i tecavüz

ABSTRACT

The sexual assault committed against the spouse had been fallen under the Turkish Criminal Code in June 2005 and its scope has been specified accordingly. However, it is known that mentioned crime had a little visibility. Especially in the last period of time in Turkey, too many violence/domestic violence investigations have been made to bring out violence against women. However, these investigations also show that it is too hard for the women to talk about the sexual violence (compare with other forms of violence) against themselves because of the facts such as faith, culture and social pressures.

Therefore, it is difficult to access the numerical data related to the marital. The scarcity of the number of applications to the judicial authorities of women who have been subjected to marital rape also reduces the quantitative visibility of the crime. In this study, it was aimed to investigate the reasons behind the inefficient use of grievance mechanisms by women regarding crime of marital rape. For this reason, firstly quantitative data about the number of applications to judicial authorities related to this crime, is tried to be reached, and then the qualitative research method had been applied and the reasons behind preventing women who were exposed to marital rape crimes, to apply to judicial authorities were investigated with in-depth interview. In this way, it was aimed to contribute to the visibility of the marital rape crime.

Keywords: Violence, domestic violence, sexual assault, marital rape